I
335/4.

CASINO

MAGYAR

PRÓZAIRÓK

A XVI. ÉS XVII. SZÁZADBÓL.

I.

MAGYAR

PRÓZAIRÓK

A

XVI. ÉS XVII. SZÁZADBÓL.

ADALÉKUL A MAGY. NYELVTÖRTÉNET ÉS RÉGIBB IRODALMUNK ISMERETÉHEZ BEVEZETÉSEKKEL ÉS SZÓMAGYARÁZATOKKAL.

KIADJA

TOLDY FERENC.

ELSŐ KÖTET.

PEST,

EMICH GUSZTÁV NYOMTATÁSA ÉS BIZOMÁNYA.

M. DCCC. LVIII.

453838

RÉGI MAGYAR

MESÉK, BESZÉLYEK

ÉS

ERKÖLCSIRATOK.

IRODALMI BEVEZETÉSEKKEL ÉS
SZÓMAGYARÁZATOKKAL

KIADJA

TOLDY FERENC.

ELSŐ KÖTET.

A' NEMZETI CASINOÉ

PEST,
EMICH GUSZTÁV NYOMTATÁSA ÉS BIZOMÁNYA.
M. DCCC. LVIII.

NC-100 344

MTA KÖNYVTÁR
INFORMÁCIÓS KÖZPONT

20140190

BEVEZETES.

KAZINCZY GÁBOR ÚRHOZ

BÁNFALVÁN.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet. Hor. Od. II. 6.

I. A gyüjtemény, melynek első kötetét itt veszed, a Te buzdításodnak, sőt indítványodnak köszöni lételét. Hanyatló korom legszebb napjai azok, melyeket a városi zajtól távol, a hivatal terheitől, s a hetek-, napok, sőt órákhoz kötött munkától kipihenve, időrül időre csendes völgyedben, sőt Veled egy tető alatt, töltenem engedtetik. Ezek az én tusculumi sétáim, tiburi andalgásaim, lelkem symposionai s attikai éjeim, mik férfias szív- és eszmecserében, közös olvasások, társas de szabad munka, e haza szellemi érdekeinek édes gondjai s jó szándéku tervezések közt telnek el; melyeket ha az idő nem mindig enged is valósággá válni, legalább kecsegtető álmak gyanánt üdítik szé-

pitik a tágulás óráit. Egy ily óra gyümölcse a jelen könyv is. Régibb irodalmunkról folyt beszélgetésünk — emlékezel-e : május 16-dika volt 1856. —; a XVI. század mese- és regényszerzői voltak annak tárgyai. Kivántad : terjeszteném ki gondjaimat, a középkor vallásos emlékein kivül, a legközelebb azt követő világi irók felélesztésére is; s midőn Neked az egy és más tekintetben érdekeseket felemlíteném : kölcsönös értekeződésben észrevétlenül megkészült a terv, mely emlékeztetéseid sürgetéseid folytán ez első adalékkal üdvözli az új tavaszt.

II. A vezér helyet, idő és nyelvtörténeti jelentőség tekintetében, teljes joggal *Pesti Mizsér Gábor,* a négy evangelista hires fordítója s az első magyar szótár irója, foglalja el gyüjteményünkben aesopusi meséivel. Határán a közép és újkornak, kortársa a reformátió benyomulásának, ennek népszerü irodalmat alkotó öntudatával, de mint a középkori klastromi irodalom növendéke, s igy a hagyományos régi nyelv egyik utolsó letéteményese, Pesti Gábor összeköti a két kort, elválasztottat egymástól azon erőszakos nagy mozgalom által, mely a

régi hit embereit elnémitotta, mielőtt az új kor igazán megszólamlék. Csak két társa van még a megszakadt fonál e puszta időközéből: Komjáti Benedek és Erdősi János, kik mindketten elődeiknek nem csak nyelvezetre, hanem szakjaikra nézve is folytatóiúl tekinthetők: de világi tárgyakra terjeszteni ki az irodalmat ő kisérlette meg első, és húzamos időre egymaga.

III. Pesti életéről igen keveset tudunk. Neve, mely rendszerint vezetéknévül használtatik, születése helyét jegyzi. Ő, mikep „Új Testamentoma" 2. l. olvassuk „nemzetsegerewl Mijsser nemzetbewl walo", mely Pest városának előkelő polgári családja volt [1]). Papságra adván magát, 1536-ban Bécsben találjuk, hol először is a négy evangelistát adta új fordításban ily címmel: „*Nouum Testamentum seu*

[1]) Egy *Mizsér Mihályt*, tán épen Gáborunk atyját, találok Pest városa esküttpolgárai közt 1512-ben (l. Horvát Istv. Pest régi német Ofen nevéről, 24 l.). Pray, Ind. Rar. Libr. I. 152 az olasz Misser v. ófrancia Missire-ből véli származtathatni Pesti Gábor nevét; hihetőbb hogy az, tekintettel a város számos tatár lakóira, a családdal együtt, tatár eredetű.

quattuor evangeliorum volumina lingua Hungarica donata, Gabriele Pannonio Pesthino Interprete. Wij Testamentum magijar nijeluen. Cum gratia et priuilegio Romane Regiae Maiestatis ad quinquennium. 1536." Deák előszavában Roterdami Rézmán tekintélyére hivatkozva, vitatja a szentirásnak népnyelvekre fordíttatása hasznait. A kor szokása szerint elibe nyomatott dicsérő versek mutatják hogy Pesti, Brassicanus Sándor, Fabri Ulrik, Laz Farkas akkori nevezetes bécsi tudósok előtt nagy becsben állott, s velök baráti viszonyban élt. Nálunk *Bod Péter* volt első, ki e fordításról emlékezett, utána a többi; előttök ismerte már a francia *Lelong* (Bibl. S. Paris, 1723. I. 447.). A juliusban megjelent munkát nyomban a Mesék követték. Egyetlen fenmaradt példánya [2]), a cs. udvari könyvtárban levő, fametszetű karimában, e címet viseli:

---

[2]) Mert a másik, néhai Sándor István é, melyet összes könyvtárával a felállítandó m. akademiának hagyott, s mely ideiglen a nemz. muzeum könyvtárában tétetett le őrzés végett, ebben még mind eddig nem találtatott meg.

Aesopi phrygis fa
bulae, Gabriele Panonnio
Pesthino interprete.
Esopus fabulaij, mellijeket ma
stan wijionnan magijar nijel
lwre forditot Pesthij Gabriel.
Horatius in arte poetica
Nec uerbum uerbo curabis
reddere fidus Interpres.
Plinius libro 36. Cap. 12.
Aesopus fabulaR. Philosophus.

Következik a deák előszó, ismét Brassicanus dicsérő verse stb úgy, mint jelen kiadásunkban. Végül olvastatik *Viennae Pannoniae, in officina Joannis Singrenii, mense augusto anno M. D. XXXVI. Nyomtatot Bechbe Janos Sijngrenius mijhelyebe, kijsazzony hauaba. Ezer ewt zaaz harmyczhat Eztendewbe.* S ezek alatt a magyar címer. A kisnyolcadrétű könyv egy betüsorból áll (A—Z); az első ív számozatlan, a többi 1-től 89-ig számozva, a Z ív öt levél. A Meséket is először a külföldön találjuk, bár röviden, felemlítve, még pedig *Fabricius Albert*nél: Bibl. Graeca. Lib. II. cap. IX. (nálam Ed. secunda, Hamburgi 1708. a 405. lapon így: „Hungarice Vindobonae 1536.“); ismertetve pedig a császári példány után a hálás

emlékezetre méltó *Denis* által (Wiens Buchdruckergeschicht 1782. 378—80. ll.), ki egy mesét (a nálam XXI-diket), le is nyomatott. Utána, még 1795-ben, az elfelejthetetlen *Sándor István* (Sokféléje III. köt. 86 — 93. ll.) adott bővebb hírt és három mesét (nálam XXIX. XXXVIII. XXXIX.); végre ötvennyolc évi hallgatás után újra a derék *Révész Imre* (az Új M. Muz. III. folyama I. köt 344—8. 1853) nyelvjegyzeteket. E munka előszavában mondja Pesti: „Si genio quopiam aspirante levis haec alea, primaeque aliae feturae meae foeliciter ceciderint, plusculum aliquando audebo, et ut par est, officiosus patriae studebo inservire.“ — *Bod Péter* adata (M. Athénás 220. l.), mely szerint Pestink 1537-ben Statilius János erdélyi püspök idejében gyulafejérvári kanonok és ugocsai főesperes volt volna, s melyet azóta az egész világ híven ismételt utána, nem csak kútfőidézéssel nincs támogatva, hanem magában is igen hihetetlen hogy Statilius egy Ferdinánd kir. tartományában, sőt székesvárosában, lakó fiatal papot neveztetett volna káptalanához; és sehogy sem egyeztethető azzal, mit Pesti harmadik munkájában mond, mely-

nek címe: „*Nomenclatura sex linguarum, latinae, italicae, gallicae, bohemicae, hungaricae et germanicae.* Lingua autem Hungarica noviter accessit, cum latinarum dictionum quamplurimarum, quae prius depravatae fuerant restitutione. Per Gabrielem Pannonium Pesthinum. (következik a német cím.) Wien, Hans Singriener 1538. Cum privilegio.“ E munkát t. i. Újlaki Ferenc győri püspök és pozsonyi prépost, utóbb kir. helytartó s a quadripartitumi bizottmány tagjának felszólítására s pártfogása alatt adta ki a deák ajánlólevél szerint, mely 1538-ban januárban, s így Bod szerinti erdélyi kanonoksága idejében költ. Vagy tán a Ferdinánd erdélyi püspöke Gerendi Miklós neveztette volna ki címzetes kanonokká a maga, reá nézve in partibus infidelium fekvő, megyéjébe, mely az ugocsai esperességgel együtt János kir. tartományához tartozott? De akkor honnan veszi magát Bod Péter adatában a Statilius neve minden további megjegyzés nélkül? Ha mindezeket, s ahoz még az erdélyi romai egyház állását veszem ez időben, bizton állíthatni, hogy Pesti sem gyulafejérvári kanonok nem volt, sem Erdélyt nem látta soha. Egyébiránt

az említett előszóban leljük egyszersmind utolsó nyomát Pesti Gábor irodalmi munkásságának, mert ezen innen sem újabb művével nem találkozunk, sem szótára újabb kiadásai, u. m. az 1550., 1561. és 1568-dikiak, nem viselik jeleit a magyar szerző befolyásának. Talán a kor érdekének másfelé, a hitviták felé fordúlta némitotta el őt? De mivel az összeköttetések és pártolás nélkül nem szükölködő fiatal és buzgó iró, a négy evangelista fordítója, e téren is érezhetett kedvet és ösztönt a működésre, még is e három munkán túl nem adott többé semmit: hajlandóbb vagyok kora halálát tenni fel. Mert oly tiszta felfogásával bírván Pesti Gábor a hazai nyelv kimíveltetése s a haza dísze és érdeke szoros összefüggésének, mikép az a Meséi és Szótára előtt álló szép előszók több helyéből kitünik; annyi honszeretet lángolván kebelében, s oly lelkesen készülvén az irodalmi téren mozdítani elő a magyar értelmiséget s honosai erkölcsi és vallási boldogulását: az oly szépen megkezdett pályát tán csak is a halál akaszthatta meg.

IV. Munkái közől bennünket itt a többi felett az *Aesopusi Mesék* érdekelnek; s minde-

nek előtt azon szöveg, mely szerzőnk közvetlen kútfeje volt, hogy dolgozása módját helyesben megitélhessük, s itt-ott egy kétes helyet talán abból világosíthassunk fel. Helybeli eszközeink e nyomozásra elégtelenek levén, s költséges beszerzéseim sem igazítván útba, külön e végből több napokat töltöttem Bécsben a gazdag udvari könyvtárban, hol csakugyan sikerült boldogúlnom. A sok deák és német redactiók között tudniillik nem csak rokonnak, de annak, melyet Pesti Gábor kétség kívül használt, Denis pedig csodálkozásomra nem ismert, e címűt találtam: „Fabularum quae hoc libro continentur interpretes, atque autores sunt hij: Guil. Goudanus, Hadr. Barlandus, Erasmus Roterodamus, A. Gellius, A. Policianus, P. Crinitus, Jo. Ant. Campanus, Plinius Sec., Nic. Gerbellius Phorcensis, Laur. Abstemius, Laur. Valla; Aesopi Vita ex M. Planude excerpta et aucta". Az utolsó (LII.) levél másod lapján „Viennae Pannoniae per Joannem Singrenium, Anno M. D. XX. Expensis propriis.

Evvel összevetve Pestink redactióját, mindenek előtt azt találjuk, hogy Aesop életét a

jelen deák kiadásba is befoglalt, még pedig megrövidítve foglalt Planudes-féle életrajzból vette, de azt helyenként pótolva. Névszerint a nálunk 17. l. 11. sortól kezdődő helyet a 21. l. 6. soráig, mely a bécsi szerkezetben nincs, a teljes Planudesből pótlotta be; így a 22. l. 7. sorától a 23. l. 12. soráig elmondottakat, valamint 24. l. a végszakot is; ellenben elhagyta Aesópnak a bécsiben meglevő samosi felszabadulását és követségét Kroesushoz; s két harmadát a teljes Planudesnek e pár sorral mellőzi: „Többet is sokakat cselekedett, melyekkel, hogy bántást ne tennénk azoknak, kik azt olvassák, elhattuk."

Az Életet a mesék váltják fel. Itt az I. mesétől a XLV-ig nyomban követi a bécsi szerkezetet. Ismét a XLVI-tól, mely előtt a deákban e cím áll: *Aesopi fabulae Hadriano Barlando interprete*, a LXVII-ig. Következik a LXVIII-dik, mely felett amott olvastatik: *Apologus ex Mantua.*(no) *traductus.* Így a LXIX-től kezdve a LXXXI-digig, mely szakasznak ez a felirása: *Fabulae M. Petro Scoto viro ornatissimo eidemque humanissimo, scriptae a Barlando.* Ismét a LXXXII-től a LXXXV-dikig, melynek felirása: *Aniani fabulae Hadri Barlan.*

interprete. Újra innet a CXIX-dikig, melynek címe a bécsi szerkezetben: *Fabulae Aniani Gvilelmo Hermanno Divi Augustini ordinis canonico interprete mutatae, incipiunt feliciter*"; de már e sorból némelyek kimaradtak (részint másuva vettettek); ilyek a XCVIII. után ez: De Simia et eius prole, a CIII. kettő: De piscatore et pisciculo, és: De alite et pullis eius; a CIV. után egy: De leone et capella. Következik a CXX—CXXIV. a deákban ily címmel: *Apologi ex Chiliadibus Adagiorum Erasmi desumpti ad communem puerorum fructum;* e sorból kimaradt mindjárt az első: De vulpecula et pardale, továbbá a CXXIII. után: De asino, és: De scarabeo et aquila, a CXXIV. után: De Satyro et Rustico Aniani fabula Erasmo quoque interprete. Itt CXXV. szám alatt találjuk beiktatva: „Az pókról és köszvénről", mely a bécsi szerkezetben utóbb áll, mint látni fogjuk, és CXXVI. sz. alatt a következő: Ex secundo Noctium Au. Gellii Apologus, Aesopi Phrygis memoratu non inutilis (de cassita). Itt elhagyja Pesti, deák szövegét, melyben ezek állanak: Fabella ex Lamia Politiani desumpta (Aues et noctua); Apologus ex sec. libro Petri

Criniti de honesta disciplina desumptus (Cucurbita et pinus); Fabella de coruo et lupis, ex Jo. Ant. Campana desumpta; Altera de partu terrae ex eodem (megvan Pestinél XXI. sz. alatt, de Campana rövidebb szerkezete, után); Apologus de membris et ventre, ex Plinio desumptus (megvan e mese Pestinél is a XL. sz. alatt, de a hosszabb szerkezete a fent említett Gvilelmus Hermannus fordítása után; De Arione et Delphino fabula elegantissima, ex l. XVI. Gellii. Itt jö: Nicolai Gerbellii Phorcensis apologus lepidissimus: de aranea et podagra (Pesti CXXV), melynek végén: „Fabularum Aesopi finis.“ Ezeket követi egy, száz meséből álló, osztály e címmel: Laurentii Abstemii viri elegantissimi et amoeni ingenii Fabulae elegantissimae. Nuper per clariss. poetam et philosophum Gargetium emaculatae, miket Pesti egészen mellözött. Ezek után: Laurentii Valensis in XXX. fabularum Aesopi, e Graeco in Latinum sermonem ad Clar. virum Renaldum Fonaledae Praefatio. Ex urbe Caieta Kal. Maij. Anno M.D.XII. Közölök Pesti csak tizenhármat ad CXXVIII—CXL. számok alatt. Ezzel végkép elhagyván az 1521-diki bécsi redactiót,

Rimiciust veszi elő, s abból ad negyvenötöt, melyek a következő számokkal fordúlnak elő Rimicius fordításában (a romai számok Pesti, az arabok Rimicius sorára vonatkozva): CXLI: 1, CXLII: 3, CXLIII: 8, CXLIV: 10, CXLV: 12, CXLVI: 15, CXLVII: 17, CXLVIII: 18, CXLIX: 21, CL: 22, CLI: 23, CLII: 25, CLIII: 28, CLIV: 36, CLV: 39, CLVI: 40, CLVII: 41, CLVIII: 47, CLIX: 48, CLX: 55, CLXI: 62, CLXII: 63, CLXIII: 65, CLXIV: 66, CLXV: 69, CLXVI: 70, CLXVII: 71, CLXVIII: 68, CLXIX: 73, CLXX: 74, CLXXI: 76, CLXXII: 81, CLXXIII: 82, CLXXIV: 85, CLXXV: 86, CLXXVI: 87, CLXXVII: 88, CLXXVIII: 89, CLXXIX: 92, CLXXX: 93, CLXXXI: 94, CXXXII: 95, CLXXXIII: 97, CLXXXIV: 99, CLXXXV: 100.

V. Gondos összevetése a Pesti dolgozatának a maga eredetieivel mutatja, hogy ezek értelmét híven törekedett visszaadni, de nem azon rabi hozzá-tapadással, mely középkori fordítóinkat legnagyobb részt elfogva tartotta, hanem inkább azon szabadsággal, mely a tárgy eleven elsajátitását s ön nyelvének teljes könnyü bir-

toklását, de a cél helyes felfogását is, teszi fel. Ehez képest ő a deák fordítók többnyire tömött s kevéssé hajlékony mondatalkotását kényelmes, tág, s tiszta magyar elbeszélő nyelvbe önti át, oly szerencsével adva meg e költésnemnek az azt mindenek előtt megillető egyszerű, naiv kellemet, miszerint igen szívesen módosítom más helyt [3]) fájdalom csak azon négy mesécske után alkothatott ítéletemet, mely akkor tőle közölve volt; s állítom, hogy kevés meseíró érte el Pestit abban mi e nemnek lényegét teszi. S ez nem kicsi érdem ott, hol semmi előd példát nem mutatott. Én ugyan Pestinek, e műve után, tekintve nem csak nyelve tiszta, szabályos, szabatos jellemét s kerekded mondatszerkezetét, hanem érzékteli bánását a tárgygyal s a nyelvnek ehez valóban alkotó geniussal idomítását, prózánk történetében igen előkelő helyet mutatok ki. Máskép áll a dolog a verses affabulátiókban (az „Értelmekben"), melyek gyakran az értelemben is, a kivitelben szinte mindig, eltérnek a régi affabulátióktól [4]), s mik-

[3]) Költészettörténetem I. k. 196. l.

[4]) Némelyek eredetieit felhozom itt:

ben a vers nyüge öt önmagához általában hasonlatlanná teszi. Itt nem ura többé a kifejezésnek: nehézkes, ügyetlen, sokszor homályos.

VI. Pesti Gábor művét itt három erkölcsirat követi a XVI. századból, mely szinte fordítás, s különösen a tanuló ifjuságnak volt szánva egyebeken kivül, mik a második kötethez lesznek adva. Ezek elsejének és másodikának, nem tudom elsö-e, de eddig legrégibb felmerült kiadásuk teljes címe ez: „Dicta Graeciae Sapientum, interprete Erasmo Roterodamo. Item Mimi Publiani. *Az Görög Országbeli bölczeknek szep ieles mondasi*, melliek az embert eletiben es erkölczieben valo maga viselisere intik es tanittiak. Kikhez. adattatanak az

---

X. mese: Multi enim consulti, non suis consultoribus, sed sibi consulunt.

XXV. Fraudem fraude refellere licet.

LXXIII. Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

CIX. Cave sit in tuo convictu homo dupliei ore, quique in sermone est Proteus.

CXXIX. Haec fabula innuit, quod ubi rerum testimonia adsunt, nihil opus est verbis.

Publianusnak is [5]) emleközetre melto mondasi. Debrecini Excudebat Ioannes Czaktornyaj. 1591.“ Kis 8rétb. 24 számozatlan levél. (Csinos péld. a. m. akad. könyvtárában). — A harmadik darabnak tudtunkra első kiadásakép Jankowich az e címűt hozza fel: „Libellus elegantissimus, qui inscribitur Cato. *Igen szep köniveczke, mely Catonak neveztetik, az közönseges jo eletnek oktatasarol.* Ein schön Büchlein, welches man Cato nennet, von der vnterweisung gemeines lebens. Claudiopoli Typis Heltanis, Excudebat Ioannes R. Makai 1580“. De tekintve, hogy 1580. körül a Heltai nyomdája még özvegyének címzete alatt dolgozott, 1585-ben fiáé ifj. Heltai Gáspáré alatt, Makai Ráfael pedig csak Heltai Anna idejében jelenik meg 1620. és 21-ben mint ügyelő a Heltai-nyomdában; nagyon hihető, hogy Jankowich az évszámban tévedt, és azon kiadást látta csak, mely a fenjegyzett cím alatt, de „1620“ évjegyet viselve homlokán, jelenleg az egyetem

---

[5]) A jó magyar fordító ezt a nevet a „Mimi *Publi ani*“-ból gyártotta, nem igen hallván Publius Syrus hírét.

könyvtárában őriztetik (36 számozatlan levél). Legközelebb járúl ezekhez szinte Jank. szerint egy Lőcsén Brewer Sámuelnél 1672-ben nyomatott kiadás. Megelőzi ezt, mely jelenleg barátom Lugossy József úr szivességéből fekszik előttem: „Disticha de Moribus, quae vulgo inscribuntur Cato, studio et opera Erasmi Rotherodami, diligenter a mendis repurgata, nunc recens denuo in lucem edita. 1659. Cibinii, per Christophorum Hildebrandum." 8r. 48 l. Ez is három nyelvű, a magyarban apró változtatásokkal. Ismét Lugossy úr közléséből van kezemnél: „Catonis Disticha moralia, cum Germanica et Hungarica versione, nunc castigatius quam antea, edita. . . . 1688. Coronae Typis et impensis Michaelis Herrmanni." 72 lap, mind kettőben a magyarja harmadik helyen áll, itt ismét új apróbb eltérésekkel. Továbbá ugyanennek egy újabb kiadása „Coronae, Typis Seiilerianis, recudit Stephanus Müller, Anno 1715." k8r. 72 l. (akad. könyvtár). Végre Kecskeméten, a ref. coll. könyvtárában, ezektől különböző, de ugyanazon szöveget tartalmazó, egy lapszámos s egy lapszámozatlan kiadás csonka példányait láttam, miknek tehát

hol s mikor kijövetelét meg nem határozhatom. Mindezen kiadásokhoz vannak ragasztva „Septem sapientium Sententiae septenis versibus ab Ausonio explicatae", t. i. mindenik görög bölcs mondásai Ausonius hét-hét versében, s utánok németül és magyarúl, a magyarja az általam közlött Csáktornyai-féle kiadás alapján, de változtatva, megujítva.

VII. E fordítások, bár távol vannak a Pesti szép nyelvétől, érdekes bizonyítványai azon küzdésnek, melybe ez aphoristikai, tömött velősmondások kifejezése a fordítóknak került. A nyelv itt nehezen mozog, gyakran tétovázik, megértése gyakran fáradságos, némely helyen a deák nélkül tisztán ki sem vehető. De e küzdés is tiszteletes, ha meggondoljuk, mily nehéznek találta — Rochefoucauld, igaz, finomabb s lélektani észleleteiben élesb — aphorismáinak áttételét egy pár századdal utóbb maga Kazinczy Ferenc! E mellett a nyelvtörténeti vizsgáló mind a nyelv mind az irályra nézve sok érdekest vonhat el e fáradságos müvecskéktől is.

VIII. A Mesék egyenesen az udvari könyvtár unicuma —, a Görög Bölcsek Mondásai s a Mímusok a

Csáktornyai 1591-diki, a kétség kivül szinte XVI. századi Cato a Heltai-féle 1620-ki kiadás szerint adattak. Az irásmódra nézve itt is azon rendszert követtem, melyet egyéb a nagyobb közönségnek szánt emlékkiadásaimban, t. i. híven adva, nem a betüket hanem, a régi olvasást [6]). Pestinél ingadoztam, mint olvassam az ij-t vagyis kétpontu ypsilont azon helyeken, hol már országosan ü-t ejtünk, péld. ily szókban: repil, nevi, nemi, mindenitt (repül, nevü, nemü, mindenütt stb); tekintve azonban, hogy, ha ő csakugyan *ü*-zni akart, semmi sem kényszerité *w* helyett, mely régenten többnyire az *ü ű*-t is képviselte, ij-t írni, mely soha sem használtatott *u*-nek; tekintve, hogy Pesti a nyiltabb önhangzók iránt általában nagy hajlamot mutat, péld. *o* helyett *a*-t (mast, tall), *ö* helyett *e*-t (gyengy, keszenem, kevet,

---

[6]) Igazítást csak ott engedtem magamnak, hol a sajtóhiba világos. Elsorolom azokat. Az Életben csodáltos van az eredeti kiadásban, csodálatos helyett, keztez, kertész, nijalwalijas nyavalyás, rabaijaij rabjai, a Mesékben: X. bozonijawal bizonyával, XXVII. Ielijes jelcs, XLIII. vadanak vadaknak, XLVI. ketsegeskegni kétségeskedni, XCIV. a versb. feteke fekete helyett (de ez hangátvetés is lehet), XCV. versb. nevesd tijs te is, XCVII. keuentessel köntessel, CXXXVIII. zijlehez szilejéhez, CLX. fogadasnak fogadásának (mit elmulasztottam kijavítani), CLXXI. Hogijmar hogy immár, CLXXXIII. a 2. versb. mit mint helyett. (Tijs-t az Evang. is találok.)

jevő), *ö* helyett *é*-t (gyéz, bév, fézö), *u ü* helyett *o ö*-t (haragoszik, aloszik, eszköszik, sőt eskeszik is, és az unk ünk ragban mindig onk önk) használva; tekintve hogy számos középkori iróknál hemzseg a sok bín, fí, fil, bíz, il, it, íz, kivil (bűn, fü, fül, büz, ül, üt, üz, kivül) még pedig *i*-vel írva; hogy végre az ő tollából is csakugyan kisiklik néha az általa mellőzött *i*, melyet ü helyett csak nem használt (p. melegílijen CIX. 8. sor, keseríseget CXLI. 3. vers, betegíle-CXLVIII. 1. s., keseríle CLXX. 5. s., gijenerísegnek CLXXXV. 2. vers), míg a *w ü* értékben egyetlen egyszer siklott ki tollából (az LIII. mese 2. sor.: egijwt : együtt) : ismétlem : nagyon hajlandó vagyok hinni, hogy a különben épen nem szép megtorlása az i-nek az általa kedvelt *i*-ző nyelvejtés szándékos túlzásának tekintendő.

IX. A szótárakba nem csak azon szókat jegyeztem be, melyek az efélékben kevésbbé járatosok olvasását könnyíthetik, tehát az avult és a szokottól néha nagyon eltérőleg — az erkölcsiratokban gyakran csak kisérletkép és hibásan is használt szókat és szóformákat (azért szerettem ily esetekben a deák eredetinek megfelelő szavát zárjelek közt feltenni), hanem minden szókbeli különösséget, hogy ez által e glossáriumok magokban is használhatók legyenek a nyelvészre nézve. De a nyelvtani s különösen mondatbeli sajátságokat, mik ha néha igen eltérők is a most élő nyelv szokásától, a figyelmes olvasóra nézve mégis nehézséggel nem járnak, sem kiemelés, sem magyarázat tárgyaivá nem tettem. Azok összefüggés-

ben az összes középkori nyelvsajátságokkal, az ómagyar nyelvtanba tartoznak, hol mint a régi nyelvjellem egyes vonásai, összehasonlító vizsgálatot és okadatoló magyarázatot várnak, s egymást világosítják, megalapítják. — A mesei személyesítvények utasítóját, mely irodalmi összevetéseknél tehet némi szolgálatot, István fiam vetette ezekhez, kérve, hogy e soroknál róla is szívesen emlékeznél.

X. S ekép kiállítva vedd e kisded adományt úgy személyes becsed, mint irodalmi s másnemű hazafiúi érdemeid iránti tiszteletem s régi ragaszkodásom nyilvános jelét, kedvesen. Emlegess ezért is néha azon szép lelkek körében, melyben annyiszor merítünk erőt és buzdulatot, többször megnyugvást, örömöt mindig.

Pesten, május 20. 1858.

TOLDY FERENC.

PESTI GÁBOR

AESOPUSI MESÉI.

1536.

GABRIEL PANNONIVS PESTHINVS LECTORI OPTIMO S. D.

Cum videam omnes fere mortales, ac orbis terrarum nationes mira translationum copia scatere, passimque hac in re operam navare, ut in cumulum decoris patriae eorum semper aliquid adjiciant, quo et linguam et ingenium suorum acuant, et latius diffundant: Cur quaeso non liceat mihi quoque linguam et ingenium nostrorum, doctrinis veterum sapientum, pro mea virili, exornare, et patriae, cui semel omnes debemus, studere? Atque omni alioqui foelicitate fluentem curare, ne quid illi desit, quod vel ad salutem, vel ad bonos mores consequendos attineret. Rem igitur factu non inutilem, Lector optime, arbitrati sumus, si fabulas Aesopicas, ex opulentissimo summorum autorum mundo selectas, et in catalogum recens ab eru-

ditissimis viris redactas (quae non solum incredibili quadam voluptate animos mortalium afficiunt, verum etiam ad res honestas utilesque peragendas magis quam Philosophi suis severis praeceptis alliciunt, adeoque cum summa iocunditate in animos hominum penetrant, et quid imitandum evitandumque sit ostendunt, ut omnes etiam inviti illis assentire cogamur) transferemus, inducti vel eam ob rem maxime, cum intelligamus omnem nonmodo nitorem, sed et universam prope sermonis cuiusque dignitatatem a parabolis et exemplis proficisci, harum enim accessione (ut a doctissimis viris memoriae traditum est) conduplicatur sententiae dos. Quamobrem neque Solomon ille vir divinus oracula sua alio magis, quam parabolarum titulo voluit commendari, et, ut de reliquis supersedeam, ille quoque excelsi ac aeterni patris unigenitus in evangelicis litteris parabolis utitur saepissime, caelestia terrenis accomodans, quo magis suorum sese conformaret capacitati auditorum. Et quamquam hae parabolae Aesopi, fabulae nomen sortiantur, eo quod animalia, quae non loqui certum est, inducat loquentia, verum et ex his etiam, quovis nomine eas

nuncupemus, licet salutaria haurire documenta, quibus homines ad probe recteque vivendum inducamus. Nec enim magni refert (ut scribit Erasmus in vita divi Hieronymi) quo tramite curras, modo ad Christum properes. Porro, hae, non a fori conciliabulis tantummodo celebrantur, verum ab eloquentissimis Poetarum et historicorum aliorumque celebratissimorum scriptorum monimentis; quandoquidem et Quintilianus affirmat fabulas ducere solere animos hominum, praecipue rusticorum et imperitorum, qui et simplicius quae ficta sunt audiunt, et capti voluptate facile iis, quibus delectantur, consentiunt. Exstat et apud T. Livium, Menenium Agrippam plebem cum patribus in gratiam reduxisse, notabili illa fabula de membris humanis adversus ventrem discordantibus. Et Horatius ne in poemate quidem humilem usum fabularum putavit, sicuti legere est apud eundem plerisque in locis, veluti de vulpe et leone aegroto, de mustela et tenui vulpecula, quae per angustam rimam repserat in cameram frumenti, ubi bene pasta rursus ire foras pleno tentabat corpore frustra, et aliis in locis conplurimis, quae studioso bonarum disciplinarum non se-

mel obvia existunt. Aulus quoque Gellius in suis Noctibus Atticis, quas longe verius clarissima solis lumina, ac radios undecunque splendore non inutili micantes, quam noctes dixeris, fabularum Aesopi meminit, et haud immerito (inquit) sapiens existimatus est, cum quae utilia monitu suasuque erant, non severe, non imperiose, praecepit et censuit, ut philosophorum mos est, sed festivos delectabilesque apologos commentus, res salubriter ac prospicienter animadversas, in mentes animosque hominum cum audiendi quadam illecebra induit. Et Agathias quoque libro graecorum epigrammatum, comprobat, res graves et severas reddi mitiores, si aesopicis salibus condiantur. Haec in praesentia de fabulis Aesopi lectorem admonuisse sufficiat. Praetera ne hoc quidem silentio praetereundum videbatur, in aliquibus fabulis, raris tamen ac paucissimis, iudicio atque dedita opera, nonnulla mutasse nos (quae vix tria sunt) animalium nomina, ut haberet candidus lector ex variis animalium generibus fabularum supellectilem locupletatam. Proinde si genio quopiam aspirante levis haec alea, primaeque aliae feturae meae foeliciter ceciderint,

plusculum aliquando audebo, et ut par est, officiosius patriae studebo inservire. Vale. Viennae Pannoniae, die XXVIII. Augusti anno M.D.XXXVI.

IOANNIS ALEXANDRI BRASSICANI IVRISCONSVLTI.

Aesopus loquitur.

Graecus eram, latio transcriptus, et inde revixi,
Qui nunc pannonio clarius ore loquor.
Cum brutis facio verba, et loquor aurea verba
Socratico quondam saepe probata gregi.

Plato Phaedone, et Diogenes Laertius scribunt Socratem Aesopi fabulas carmine reddidisse.

Αἴσωπός τοΤ' ἔλεξε Κορίνθιον ἄστυ νέμουσι,
Μὴ κρίνειν ἀρεΤὴν λαοδίκῳ σοφίῃ.

Latine sic:

Civibus Aesopus fertur dixisse Corinthi:
De recto ut statuant iudice nil populo.

AESOPUSNAK ÉLETI KEZDETIK REVIDEDEN.

Aesopus nemzetsége és eredeti támadott Phrygiabeli tartományba, Amoriom nevi városból, ki az ő rendi szerint nem igen jeles ember, hanem szolga és rab vala. De az rabság az ő bölcs és szabad elméjét nem teheté rabbá, hanem mind végiglen az bölcseségnek szabadságába marada meg. És vala nem csak rab, de még az ő idejébe való emberek között mindennél rútabb, és termeti szerint undokb. Mert neki feje csúcsos vala, orra lapos, nyaka rövid, ajakai szertetlen nagyok, fekete, törpe, hasa nagy, őmaga görbe, és, mely legnagyobb fogyatkozás vala benne, akadozva szóló és rekedezve, úgyannira, hogy mindenitt méltán való rabnak mondhatták; de noha testi állapatja szerint rút és éktelen, azért elméje szerint gyors

és okos, és csodálatos mindennemi okos tréfabeszédnek megtalálására.

Azért ezt ez undok embert az ő ura el-kikildé mezejébe, hogy kapálna és munkálódnék, holott az munkát nagy gyorsan fogja vala.

És mikoron eccer egy neminemi kertész ember az ő urának figét hozott volna ajándékon, adá azt az úr egy házi dolgosának, hogy haza vinné, és helyére tenné, de az dolgos tanácsot tarta más szolgatársával, hogy ők az figét megennék, és annakutánna Aesopusra fognák, hogy ő lopta volna el, és megötte volna.

Mikoron azért az úr haza jött volna, bevádolák Aesopust; marok vesszőket hozának elő, hogy őtet igen vernék. Ott ez szegény nyavalyás urának lábaihoz esék, és kezde neki könyergeni, hogy egy keves időt adna neki, és ne sietne őtet ok nekil olyan szertelen bintetni.

Melyet mikoron az úr neki megengedett volna, hoza meleg vizet mindjárást elő, jól ivék benne, az előbbit kegyig az két szolgának adá, kik az figét megötték vala. Okádni kezdének. Aesopus az tiszta víznél egyebet semmit nem okádék, de az két szolga az vízzel egyetembe az figét is kiokádák; melyeket az úr

mezítelen vetkeztete, és erőssen megvesszőzteté őket, Aesopusnak eszes voltán azonközbe igen csodálkozván és azt dicsérvén.

Annakutánna mikoron ötet az Diána istenasszonnak papjai az mezőbe megtalálták volna, és tőle utat kérdenének, nem csak utat mutata nekik, de elkéséré, és az városba bevivé, és jól tartá őket; mely jótételért és tartásért az Diána papjai imádságra adák magokat: kérék Diánát, hogy Aesopusnak ez ilyen jótéteményeiért méltó hálálatos fizetést tenne.

Ez meglevén, Aesopus megtére, és mikoron elaludt volna, látá álmába: tehát az Szerencse feje felett áll, és az ő akadozva és rekedezve való szavának és nyelvének köteleit ódozgatja, és fabuláknak tudományát elméjébe bocsátja. Ezen Aesopus igen megöríle, öremébe felserkene, és annak tulajdonítá az álmat, mit az Diána papjaival mielt vala, és ennekutánna nem vala fogyatkozás nyelvébe, sem szavába, hanem szabadon és jó módon szól vala.

Vala kegyig az ő urának egy dolgosa, Zenas nevi, mely minden mezejével és mezei marháival bír vala. Ez, mikoron hallotta volna Aesopusnak eszes voltát, és mint járt volna az két

szolgával, kik az figét megötték vala, miérthogy sok álnakság vala dolgába, féli vala Aesopust, hogy megtudná, és az úrnak bevádolná. Akará azért dolgát előlvenni; mene az úrhoz, kezdé Aesopust nagy erős vádolásokkal vádolni, és olyakat rejá mondani, hogy kik sohasem voltak, sem lesznek, úgyannira, hogy arra birá az urát, hogy Aesopust neki adná, akarhova tenné.

Annakokaért mikoron immár Aesopus Zenas birtoka alatt volna, és egy időbe az ő ajtója előtt állana, jeve Zenashoz egy áros ember, és kezdé tőle kérdezni, ha volna valami eladó barma. Zenas Aesopusra mutata, és monda: Ezt im jól látod, nekem ennél egyeb eladó barmom mastan nincsen.

Melyet mikoron az áros ember látott volna, monda: Hol vőd ez fazokat? soha nem tudhatom, ha tőke avagy ember? és ha nem szólna, nem tudnám egyebnek, hanem egy felfútt temlőnek alitanám, és nagy bosszonkodással, mintha ugyan megcsufolták volna, kezde onnet dolgára menni.

Mikoron látta volna Aesopus hogy elmene onnet, kezde utánna futni, és neki mondani:

Vár meg ember, vár meg! Amaz kegyig hátra fordulván, mikoron ötet meglátta volna, monda neki: Menj hátra, fertelmes eb. Monda neki Aesopus: Végy meg engemet áros ember, tudjad bizonynyal: nem leszek neked használatlan rabod: mert ha otthon gonosz gyermekid vannak, és minden mulatság nekil sírók, bízd énrejám azokat, és leszek nekik mint egy váz. Ezen elfakada nevetve az áros ember, és monda Zenasnak: Min hattad ezt ez rosz edént? Amaz monda: Három fillyéren. Az áros ember három fillyért kivete, és monda: Semmit sem vöttem, sem költöttem.

És mikoron szállására vitte volna Aesopust az áros ember, kezdének harmadnapnak utánna útra készilni, hogy Ázsiába mennének; és mikoron az több szolgák elosztanák köztök, mellik meni terhet vinne, kezde Aesopus könyergeni nekik, hogy öneki ne adnának igen nehéz terhet, mert ő még új szolga volna, és nem szokta volna az terehviselést. Mikoron kegyig amazok kérdenék: mit viselhetne el? tehát azután kétfele tekinte; láta egy nagy kosár kenyeret, melyet két embernek kell vala elvinni, és azt kevává magának hogy hátára emelnék.

Amazok neveték és bolondnak itélék ötet, miérthogy annakelőtte köni terhet kért volna, mastan kegyig legnehezbikét választotta volna magának.

És mikoron hátára emelték volna, és a kosár szíja erössen nyomná az vállát, idestova rázza vala hátán az kosárt. Mikoron kegyig az áros ember látta volna, hogy olyan nagy terhet vinne, öríl vala rajta, hogy olyan rabot olcsón vehetett volna, ki anni terhet viselhetne mint egy barom.

Mikoron azért ebédnek idején megszállottanak volna, meghagyák Aesopusnak, hogy mindenik szolgának megadná abrakát az kenyérből; és mikoron az kenyérnek nagyobb részét elosztotta volna, immár az keves tereh alatt könyebben megyen vala. Estvére kegyig hogy jutának, meni kenyerek vala mind megevék, és másod napon Aesopus iressen megyen vala, melyet mikoron az több szolgák látnának, csodálkoznak vala rajta, hogy ez fekete emberkébe enni ész volna, hogy magának oly terhet tudott volna választani, mely óránként elfogyna.

Annakutánna jutának Ephesumba, holott az

áros embernek valának sok rabjai, kiket mind elada, ketteitől megválva, kinek egyik Grammaticus vala, az másik kegyig Cantor, melyeket mikor el nem adhatna, mene Samos nevi szigetbe, és az kettőt igen szépen felöltöztetvén, állatta őket az rút Aesopus mellé kétfelől, és úgy kezdé árulni.

Mikoron őket ilyen módon árulná, oda jeve Xanthus philosophus; és mikoron mind az hármat állatjára megnézte volna, csodálkozék az áros embernek álnakságán, hogy az egy rutat az két széppel akarná eladni, és mimódon állatta volna az temlő emberkét olyan két jeles iffiú közzé.

Kérdé azért az Cantort Xanthus: Honnet való volna? és az monda neki: Kappadóciából való vagyok. Azt is kérdé hogy mit tudna? Amaz azt mondá, hogy mindeneket; mely mondáson Aesopus csak nevete, és semmit nem szóla.

Megkérdé Xanthus az Grammatikust is: honnet való volna, és az Lydiabelinek mondá magát; és mikoron azt is megkérdette volna, mit tudna; az is azt mondá, hogy mindent tudna. Ezen Aesopus ismeg masolodék, és miérthogy

az két szépet felette nagy árron tartja vala az áros ember, elmene onnet Xanthus, mert nem tetszék neki, hogy két embert olyan nagy áron venne meg.

És mikoron Xanthus onnet elfordúlt volna, hogy elmenne, kezdék kérni az ő tanítváni, hogy megvenné Aesopust; mert mikoron amaz két iffiak azt mondanák, hogy mindent tudnának, látták vala hogy mosolodnék rajta Aesopus, eből vélik vala, hogy volna valami benne. Megtérre azért Xanthus, és jeve Aesopushoz, és monda neki: Öríl, mert megveszlek. Monda Aesopus: Hiszem látnád, ha sírnék. És monda neki Xanthus: Minden jóval köszöntlek tegedet. Monda Aesopus: En is tegedet. Elcsodálkozék Xanthus az ő hirtelen választételéről, és kérdé ötet, honnet való volna; kinek Aesopus monda: Én fekete vagyok. Monda neki Xanthus: Nem azt kérdem, hanem azt, honnet szilettél? Monda Aesopus: Az anyám hasából. Monda ismeg Xanthus: Nem azt mondom, nem, de minemi helyen szilettél? Monda Aesopus: Soha nekem anyám meg nem mondta, ha fen avagy alacson helyen szült engemet. Megkérdé ismeg Xanthus ötet, hogy mit tudna? Monda

Aesopus : Semmit. Hogy lehet az? monda Xanthus. Felele Aesopus, és monda : Mert imez kettő azt mondák, hogy ők mindent tudnának, és ennekem semmit nem hagyának.

Dicsérék azért Aesopusnak feleletit Xanthus tanitváni, miérthogy senki nem volna emberek között akarmely bölcs is, ki mindeneket tudhatna, és kinek minden dolgok és tudományok tudtára lehetnének. Mikoron azért Xanthus Aesopust meg akarná venni, kérdé ötet mondván: Ha megveszlek tegedet, elszököl-e tőlem? Monda neki Aesopus : Mikoron azt akarom mielni, soha nem kérdek tanácsot töled ha elmenjek, avagy nē.

Mely feleletek mikoron Xanthusnak igen kellemetesek löttenek volna, azt is mondá az ő beszédének végébe : De igen rút vagy. Monda neki Aesopus : O philosophe, ne színyemet, hanem szívemet és elmémet tekintsed, mi módon bölcsnek kell tenni. Xanthus azért megvevé Aesopust, és az ő tanitváni megfizeténck önnen pénzekből az áros embernek.

Mikoron kegyig eccer az ura után menne, és nagy hőség volna, Xanthus megyen vala az úton, palástját utánna vonván, és azonközbe

vizelvén; melyet mikoron Aesopus látott volna, megkapá neki ruháját, és monda: Mennél hamarébb lehet, eladj engemet ismeg, mert elszököm tőled. Megkérdé Xanthus: Miért? és monda neki Aesopus: Azért, mert im te úr vagy, és senkitől nem félsz; demaga még sem állasz meg az természetnek, deugyan mentedbe vizelél. Ha történik énnekem szolgádnak, hogy valahova hirtelem kildesz, és valami ezféle dolgom történik, soha nem lehet egyeb benne, hanem futnom és kakálnom eccersmind kelletik. Monda neki Xanthus: Ne csodáljad ezt, mert három gonosztól akarom magamat megóni, hogy így cselekedem: mert ha megállanék, az nap hősége általverné fejemet, és az hevi föld lábamat megégetné, az vizeletnek szaga is ártana illatozásomnak. Monda Aesopus: No, ha jó okkal mielted, menj el vele énvelem köni elhitedned.

Vala kegyig Xanthusnak, házánál, igen szép felesége. Mikoron azért haza mentenek volna, és Aesopust látta volna, haragszemmel tekinte az urára, és monda neki: Honnet hoztad nekem ez csigabigát? Nám mondtam, Xanthe, neked, hogy nem szeretsz te engemet, de általlod meg-

mondani, hogy elmenjek tőled; ezt kegyig mastan, ez ebfejűt, arra hoztad, hogy engemet kiízz házadtól vele. Add meg nekem az mit velem adtanak, és én elmegyek.

Feddi vala kegyig Xanthus Aesopust, mire nem szólna valami tréffabeszédet, kiért az asszon kedvelné : nám az úton ugyan meguntatta volna magát. Monda Aesopus : Ereszd el pokolba, hadd menjen el. Monda Xanthus : Veszteg, hitvánság, nem tudod-e hogy ezt én úgyan szeretem mint ennenmagamat. És monda Aesopus : Szereted-e ez asszonkát? Monda Xanthus : Szeretem tat. Aesopus lábát az földhez ité, és monda nagy felszóval : Ó haj, íme ez bölcs embert is megbírta felesége; és azonközbe az asszonhoz fordúlván, monda neki : Asszonyom, akarnád-e ha ez én uram iffiat, szépet vött volna neked, jó ruhákba öltöztet, elevent és gyorsat, ki mezítelen nézne tegedet az fördőbe, és veled játszodnék uradnak kisebbségére? de én azt mondom neked, asszonyom, hogy ne kevánjad az szép iffiak szolgálatját, ha uradnak bosszút nem akarsz tenni.

Mikoron az asszon ezek ellen semmit nem szólhatna, monda az urának : De hol vőd, én

jó uram, ez szép marhát? a mint én látom, ez rakva tréfával; azért immár én sem gyilelem. Monda Xanthus: Aesope, ím asszonyod is jó kedvvel vagyon hozzád, megengeszteltem immár ötet. Monda Aesopus: Bizon nagy dolog, hogy egy asszonyembert megengesztelhettél. Monda neki Xanthus: Hallgass, mert nem arra vöttelek hogy mindennek ellene mondj, hanem hogy szolgálj.

Másod napon elhivá Xanthus Aesopust vele. Menének egy kertésznek kertibe, hogy valami parejt vennének; és mikoron immár Xanthus az parej árrát meg akarná fizetni, monda neki az kertész: Uram, ne fizess semmit, de kérlek mondd meg nekem az mit tőled kérdek. Monda Xanthus: Micsoda az? Felele az kertész: Mi oka annak, hogy az mely parejt avagy fivet elpalántálok és ötözek, hogy az még is későbben nő fel az oly fiveknél, kik szabadon minden palántálás és bánás nekil nőnek? Xanthus erre (jóllehet philosophus volna) semmit felelni egyebet nem tuda, hanem hogy úgy volna megszerezve az isteni szerzésből.

Aesopus ezen mosolodék, és azt mondá, hogy a mi isteni szerzésből lenne, azt az bölcsek-

nek meg kellene fejtenik (úgymond), azért ha nem tudod, hadd ennekem, és én megfejtem neki ez kérdést. Azonközbe hátra fordula Xanthus, és monda az kertésznek: Ennekem mastan dolgom vagyon, és nem alkolmas hogy minden aprólékra megfeleljek, mert én nem kerbe hanem főhelyen szoktam disputálni; azért ha valami kérdésed vagyon, imez én szolgám elég tudós, meg tud neked felelni.

És monda az kertész: Ez rútságnál vagyon-e valami dejákság? És monda Aesopus az kertésznek: Mikoron valamely asszonyállatnak, urától gyermeki maradnak, és annakutánna ismeg oly emberhez megyen, kinek felesége megholt, és gyermeki maradtanak, az ő gyermekinek anyja; de az kiket a második uránál talál, mustohája; azért kilemben tartja egyiket az másiknál, mert az kiket ő szült, azokat nagy szerelemmel, amazokat gonosz kedvvel tartja, és mindenkor rájok irégykegyik, étkeket is megszakasztja, és az önnen fiainak adja.

Azonképpen az föld is, a kiket ömaga teremt és szül, azoknak anyja, az kiket kegyig te palántálsz, mustohája, azért az önnenit inkább neveli, a tieidet kegyig, mint kik nem ötöle

szilettek, hanem tetőled, elhagyja, és nem ad anni zsírt neki. Monda az kertész Aesopusnak: Köszenem neked, hogy megfejtéd ez kérdést; azért valamcniszer neked parej kelletik, jövel ide ez kertbe, mint szinte tiedbe, és annit vígy minden fizetés nekil, a menit igaz akarsz.

Ennekutánna Xanthus mene az fördőbe; és mikoron ott találta volna néminemi barátit, vendéggé hivá öket; haza kildé Aesopust, és monda neki: Menj el, főzz lencsét, mert ennekem vendégim lesznek. Aesopus el haza mene, vete egy fazék vízbe egy lencseszemet, és azt kezdé nagy erőssen forralni. Haza jeve annakutánna Xanthus, barátival, az fördőből, és kérdé Aesopust, hogy ha megfőtt volna az lencse? melyet Aesopus egy kalámba kimeríte, és neki előhoza. Alítván azért Xanthus, hogy annakokaért hozta volna az egy szemet elő, mivelhogy meglátná ha megfött volna, megnyomogatá kezei között, és hagyá neki hogy elhozná, mert megfött volna. És mikoron annakutánna csak az levét tisztán hozná elő egy tálba, monda Xanthus: Hol az lencse? Felele Aesopus: Nám kezedbe vala mastan, hova tőd el? Monda neki Xanthus: Csak egy szem lencsét főztél-e?

Felele Aesopus, monda: Bizon nagy dolog, hát mit főztem volna egyebet annál, a mit nekem hattál? Azt mondád hogy lencsét főzzek, én azt főztem; ha lencséket mondottál volna, azokat is megfőztem volna, mert az lencse csak egy lencse, de az lencsék sokan vannak néha.

Ezen Xanthus megbúsúlván, monda neki: Minden veszélt érdemlenél, de hogy barátim előtt gonosz kedvet ne mutassak, menj el igen hamar az vásárra, és vedd meg egy egész disznónak mind az négy lábát, főzd meg gyorson, hogy legyen mit ennik adnom barátimnak.

És mikoron az disznólábakat Aesopus főzné, akara Xanthus ökot Aesopushoz keresni, hogy mindjárást igen verhetné; elmene, és az disznólábnak egyiket kilopá a fazékból, és elrejté. Előjeve annakutánna Aesopus, és mikoron eszébe vötte volna, hogy elkölt egyik az disznólábnak, megösmeré, hogy csalatság lött volna rajta; igen hamar a disznóólba futamék, és az legkövérbik disznónak elmetszé a fél lábát; csakhamar megmellyeszté, és az fazékba kezdé a többi közzött főzni.

Annakutánna Xanthus kezdé magába gondolni, hogy ha Aesopus eszébe venné hogy el-

költ a disznónak az fél lába, fogna ijedtébe elfutni tőle; azért, az kit ellopott vala, ismeg a fazékba veté.

Mikoron kegyig Aesopus feladta volna az disznólábat, látá, hát öt az disznóláb. Monda neki Xanthus: Aesope, mi dolog hogy öt disznóláb vagyon itt? Monda Aesopus: Nemde inkább két disznónak hán lába vagyon? Felele Xanthus és monda: Nyolc. Monda Aesopus: Ihon azért öt láb, és amott kin az kövér disznó három lábon jár: három és öt nyolcat teszen, azért mindenek megvannak, semmi el nem veszett.

Többet is sokakat cselekedett, melyekkel hogy bántást ne tennénk azoknak, kik ezt olvassák, elhattuk; végre kegyig dolgát annira vitte vala, hogy Licerus király oly igen megszerette vala ötet, hogy képét aramból öttette vala meg, és felcsináltatá vala az régenieknek szokások szerint.

Végre mikoron egész Göregországot eljárta volna, jeve Delphos nevi szigetbe, holott az föld népe semmi tisztességet nem tön neki; de minekutánna azokat nagy sok jószágos tudományokra tanította volna, egy magas kőszálról vették le, és meghala, kinek halála után nagy

döghalál következek az tartományba; és mikoron az isteneket kérdeznék: mi oka volna az döghalálnak, azt mondák, hogy Aesopus halála.

Mikoron ez Göregországba a fő népeknek tudtára lött volna, jevének Delphos szigetbe, és az kik Aesopus halálának oka valának, megállák azokon Aesopusnak halálának bosszúját, őket is halállal illetvén.

Aesopus életinek revideden vége.

PHRYGIABELI AESOPUSNAK FABULÁI KEZDETNEK.

I.

AZ KAKASROL ÉS DRÁGAKŐRŐL.

Egy kakas, mikoron a szemeten szedegetne, találá egy drágakevet, és monda: Minek találok én ilyen fénes marhát? Ha valamely drágakőáros talált volna teged, senki nem volna nálánál vigabb, mert tudná mit érne; nekem kegyig semmire nem kell, sem nagyra nem bécsülem, sőt inkább minden drágakőnél nagyobban akarnék egy árpa vagy búzaszemet.

ÉRTELME.

A kakas minden bolond ember leszen,
Ki jó tudománt mint drágakő nem veszen,
No azért a bölcseknél nem keveset teszen.

II.

AZ FARKASRÓL ÉS AZ BÁRÁNRÓL.

Mikoron a farkas a kútfőnek az feje felé innék, látá odaalá távol az bárányt, hogy alól innék. Oda mene, kezdé feddeni a bárányt, hogy felzavarná a vizet. A bárány reszketni kezde, és könyergeni, hogy neki ártatlannak kedvezne, mert idealá távol itt volna, és az vizet meg nem zavarhatta volna, sőt ingyen megzavarni sem akarta volna. A farkas viszontag keményen dörög vala: Mire mondod, szentségtörő? (úgymond) ugyanis mindenkoron csak káromra járál, atyád anyád is mindenkoron csak ellenem járának, de te ma megfizetsz nekem! És ötet legottan torkon ragadván, megszaggatá.

ÉRTELME.

Ha az hatalmas gonoszt akar tenni,
Köni az nyavalyáshoz hamis okot lelni,
És az mint akarja úgyan megitélni.

III.

AZ EGEREKRŐL ÉS BÉKÁKRÓL.

Hadakozik vala az egér a békával valami tolesa víz végil; az had nagy vala és kétséges. Az egér, miérthogy okos vala, a fűbe elrejtezék, és a békára orozva szökellék; a béka, miérthogy erősb vala és magát inkább bírja vala, ugyan nyilván az ellenségnek neki megyen vala, koppiája kegyig mindkettőnek venikevessző vala. Mely hadat mikoron a kánya távol meglátott volna, oda siete, és mikoron a hadakozásra való igyekezetbe egyik sem venné eszébe, mind az két hadakozó jámbort felragadá és megszaggatá.

ÉRTELME.

Úgy leszen dolga minden bolond polgárnak,
Kik a tisztért nem engednek az karnak,
Söt halálokkal is érte járni akarnak.

IV.

AZ EBRŐL ÉS ÁRNYÉKÁRÓL.

Az eb mikoron az vizen általúszna, a szájába vala egy darab hús ; az nap kegyig tiszta vala, és az húsnak árnyéka nagynak tetszik vala az vizen. Melyet mikoron látott volna, gyorson hozzá kapa, és a mi szájába vala, azt is elvesztė. Azért mikoron mind husa s mind reménsége elveszett volna, elöször elámélkodék, és annakutánna magát megbátorítván, imígyen ugata: Nem vala módja, fakó, az te kevánságodnak ; igaz, elég vala az a mi nálad vala, ha bolond nem lészsz vala: mastan kegyig immár semid nincsen.

ÉRTELME.

Az eben az telhetetlen embert érti,
Ki mert sokat keván, a keveset is elveszti,
És minden dolgába útát eltéveszti.

V.

AZ OROSZLÁNRÓL ÉS EGYEB VADAKRÓL.

Az oroszlán az juhhal és egyebekkel megszerződék, hogy vadászni mennének, és a mit foghatnának, köz lenne. Fogának azért egy szarvast, részre metélék, hogy mindenik felvenné az ő részét, mint a szerzés vala: az oroszlán kegyig ordítani foga: Enim (úgymond) egyik része, mert méltóságos vagyok; az másik is enim, mert erösb vagyok; és miérthogy a szarvas után többet futottam, a harmadikat is magamnak tulajdonítom; és ha a negyedik részét ide nem engeditek, megbomol az barátság. Ezt a társi hogy hallák, iressen és veszteghallgatással menének el onnet.

ÉRTELME.

Társaságba hatalmassal ha ki jár,
A mit kapnak, részt abból hejába vár,
Mert az hatalmas erös mint az kövár.

VI.

A FARKASRÓL ÉS DARURÓL.

Mikoron a farkas báránt ennék, az teteme történet szerint torkába akada. Keres, kér segétséget; nem mieli senki, mindenek azt mondják hogy mit torkosságával keresett, meglelte; végre sok hizelkedő beszéddel rejá birá az darut, hogy az ő hosszú nyakát torkába nyújtaná, és a tetemet kivenné. Mikoron kegyig a daru kivötte volna, és jutalmat kérne, megcsúfolá ötet mondván: Éktelen, menj el előlem, még sem elégedtél-e meg rajta, hogy élsz? Nekem köszönjed azt, mert ha akarom vala, az nyakadat ketté haraphatom vala, mikoron az torkomba bocsátád.

ÉRTELME.

Ha valamit valaki hálátlannal teszen,
Mint a darunak, munkája hejába leszen,
Mert jóért jót ember mastan ritkán veszen.

VII.

A PARASZTRÓL ÉS KIGYÓRÓL.

Egy parasztember egy kigyót találá a hóba, hidegnek miatta olymint ugyan megmereved-tet. Haza vivé és tízhelyére tevé. Az kigyó a tüznek melegségétől erejét és mérgét visszanyeré, és annakutánna, mikoron az láng sitné ötet, a házat betölti vala sivásával. Oda futa a parasztember: botját felkapván, mind beszéddel s mind vereséggel panaszolja vala neki ez bosszuságot, hogy igyen hálálná-e meg neki a jótételt, avagy meg akarná-e azt ölni, a ki neki életit megadta volna.

ÉRTELME.

Történik gyakorta hogy kinek ember javát akarta,
Attól gonoszt vegyen, mert ez világ igyen megyen,
Hogy a gonoszságnak benne helye legyen.

VIII.

A VADKANRÓL ÉS SZAMÁRRÓL.

Mikoron az rest szamár megnevetné az vadkant, amaz bosszonkodván kezdé fogát csikorgatni, és mond vala neki: Jóllehet, te tunya szamár, minden veszélt érdemlenél, de ha te méltó vagy is az bintetésre, én méltatlan, ki teged megbintesselek. Nevess bátor, bízván mielheted a te szamári voltodért.

ÉRTELME.

Ha valakin hitvánság bosszuságot teszen,
Mikor elszenvedi, dicséretet veszen,
És amaz annival utálatosb leszen.

IX.

AZ VÁRASI ÉS AZ MEZEI EGÉRRŐL.

Kelle a várasi egér kedvének, hogy a mezőre menne. Látá ezt az mezei, vendéggé hivá; elkészilének, és az vacsorára menének. Az mezei előhozá mind valamit télre gyí[b]tett vala, hogy ilyen jeles vendéget jól tarthatna; demaga mégis a várasi, homlokát ráncba szedvén, olcsárlja vala a mezőt, és az várasi bőséget dicséri vala. És mikoron haza menne, elvivé vele a mezeit, és nagy frissen kezdé tartani. Mikor ott laknának, azonközbe hallák, hogy az kúcsot az ajtóba tennék; kezdének félni, és idestova futosni. Mikoron kiment volna a házból az ember, kérdé a mint kérdheté a mezei a várasit, hogy ha gyakorta történnék ez? Monda: Mindennapon. Monda az mezei: Bizonyával ez étkekbe több méreg hogynem méz vagyon: azért inkább akarom bátorsággal az én kevesemet, hogynemmint enni nyavalyával az te sokadat.

ÉRTELME.

Jóllehet a kazdagságok gyenyeriséget mutatnak,
De jaj sokaknak keseriséget fordítnak,
És annakutánna még ugyan ordítnak.

X.

AZ KESELYRŐL ÉS CSÓKÁRÓL.

Mikoron az kesely egy csigát talált volna, sem ereivel sem tudományával nem veheti vala ki belőle az halat. Oda mene az csóka, tanácsot ada neki, hogy nagy-fel repillene onnet, bocsátná egy kőre, és megtörnék. Azonközbe kegyig a csóka az földen marada, várja hogy levesse, és mikoron levetette volna, megtörék, kiessék belőle a hal, melyet a csóka felragada, és megön mindjárást.

ÉRTELME.

Mindenek tanácsát eszedbe ne vegyed,
Mert válik ki mondja, hogy ő hasznát tegyed,
Ugyanazon hozzád oztán huszonnegyed.

XI.

AZ HOLLÓRÓL ÉS RÓKÁRÓL.

Az holló valami húsfoltot felkapván, kezde az ágon vele csergeni. Hozzá mene a róka, és monda neki: Hallottam vala gyakorta, hogy hamis volna a hír, de mastan látom, hogy igaz, mert azt mondják vala, hogy az szuroknál feketébb volnál, de mastan látom, hogy fejérb vagy az hónál. Hogyha a szód ilyen szép mint tennemmagad, bizon minden madaraknak királné-asszonyának merlek mondani. Ez hizelkedésre az holló énekelni akara, és az hús kiesék szájából, melyet a róka nagy kacagással felkapa, és megön.

ÉRTELME.

Sokan kik dicséretet emberektől kevánnak,
A hizelkedőktől károkkal megválnak.
A varju szép fejér, de az róka álnak.

XII.

AZ AGG OROSZLÁMRÓL.

Az oroszlán mikoron magát bírná, az ő kegyetlenségével sok ellenséget szerzett vala magának; de vénségének idején neki is ugyanolyan mértékkel mérének az vadak, melylyel ő mért vala azelőtt. A vadkan fogával, a bak szarvával öklöldezik vala, sőt még a szamár is lábbal rúgja vala ötet, és egy barátja sem akarja vala segéteni, a kinek jóval volt is azelőtt.

ÉRTELME.

Ember mikor magát bírja, ha kegyetlenkedik,
Fordul a szerencse, neki minden ellenkedik,
Még kinek jó volt is, segéteni nem hirtelenkedik.

XIII.

AZ EBRŐL ÉS SZAMÁRRÓL.

Az eb, mikoron mind urának mind a ház népének hizelkednék, jól tartják vala ötet. Melyet mikoron a szamár látna, felfohászkodék, kezdé bánni az ő szerencséjét, hogy az eb jobban laknék játéka után, hogynemmint ő nagy munkája után, és gondolá magába: Ha (úgy mond) a hizelkedésnek ilyen jutalma vagyon, tehát én is kezdem magamat arra fogni. Mikoron azért eccer az ura haza jöne, megkésérté az dolgot, eleibe futa urának, kezde rá szökni; és az ura ivölteni foga; a szolgák előfutának, és az éktelen szamárt jól megpálcálák

ÉRTELME.

Valaki magát oly dologba foglalja,
Melyet természeti semmiképpen nem vallja,
Azt a cserpálca, mint a szamárt, megvallja.

ÉRTELME.

Jó az kegyelmesség, mert vele az segétség,
Mint itt a kicsinység lött nagynak menettség,
Mikor az ellenség jelen volt mint inség.

XV.

AZ BETEG KÁNYÁRÓL.

Kánya megbetegülvén, mikoron halálához nem távol volna, kezdé az anyját kérni, hogy elmenne az istenekhez, és könyergene öérette nekik. Felele az anyja, és monda neki: Bátor az istenektől semmi segedelmet ne remélj fiam, mert tudod meniszer törted meg az ő oltárokat ragadozásoddal.

ÉRTELME.

Az mennyeiket mindenek tiszteljék,
Hogy mikoron szikség, csak bízván reménljék,
És az ő terheket mellétek emeljék.

XVI.

AZ FECSKÉKRŐL.

Mikoron az lenmagot kezdették volna vetni, az fecske kezdé mondani a több madaraknak, hogy elhordanák a magot, mert abból lenne az len, kiből oztán nekik megfogásokra való szerszámot csinálnának. Amazok megnevették mint bolondot. A fecske mikor a len megért volna, elhagyá a madarakat, és kezde az emberek házába lakni. Annakutánna az lenből a több madaraknak hálót és tört csinálának, és kezdék őket azokkal fogdosni.

ÉRTELME.

Vannak kiknek mikor jó tanácsot adnak,
Miérthogy bolondok, tőle megfutannak,
És ezután az kárba torkiglan maradnak.

XVII.

A BÉKÁKRÓL ÉS AZ Ő KIRÁLYOKRÓL.

A békanép, mikoron szabadságba volna, könyerög vala Jupiternek, hogy királt adna nekik. Jupiter neveti vala a békák reménkedését; amazok kegyig untatják vala az királyért őtet mind aggyig, mígnem vete nekik egy nagy tőkét alá mennybel, mely nagy zúgással bele suppana a vízbe. Először megféleinlének tőle, de azután ugyan hátára szökdösnek vala, és megcsufolják vala. Ismeg eluntaták Jupitert, hogy adna oly királt nekik, ki ugyan vitéz és magabíró volna. Adá Jupiter az eszteragot nekik, mely ugyan vitéz módra jár vala köztök, és a melyet talál vala, megeszen vala. Ennek kegyetlenségéről panaszolnak vala Jupiternek, de hejába. Mikoron ideje vagyon, ez napig is mind azt panaszolják, a vizekbe rekegvén; de nem hallja Jupiter, mert megutálák először a kegyelmes királt.

ÉRTELME.

Mely népnek királya mikoron kegyelmes,
Lássa: meg ne utálja azt, a gonosz fertelmes.
Mert ád neki isten, ki leszen veszedelmes.

XVIII.

A GALAMBOKRÓL ÉS A KÁNYÁKRÓL.

Régenten az galambok hadakoznak vala az kányákkal; választák magoknak királyul az ölyvöt; mely hogy királylyá lön, kezde lenni nem királ, hanem ellenség, mert nem kevesbbé kezdé őket hordani és megszaggatni mint a kánya. Bánják vala tételeket, és mondják vala, hogy jobb volt volna az kányahadat elszenvedni, hogynemmint az ölyvnek kegyetlenségét.

ÉRTELME.

Isten kit mivel szeret, nem kell igen bánni,
És eltírhető szerencsét távol tőle hánni,
Mert talán fejére fog nagy veszélt vájni.

XIX.

AZ LOPÓRÓL ÉS AZ EBRŐL.

Hogy az eb veszteg hallgatna, az lopó ád vala neki egy darab kenyeret. Monda az eb: Aha! kenyeret adsz nekem, hogy ne ugassalak, de ösmerem én az te ajándékodat, mind csalárdságodat: mert ha én ez kenyeret elvenném, te az házból mindent elvinnél.

ÉRTELME.

Egy keves haszonért sokat el ne veszess,
Akaratod gonoszra legyen ugyan feszes:
Úgy mondják rólad hogy töttel mint eszes.

XX.

A FARKASRÓL ÉS A KIS SZILDISZNÓRÓL.

Szül vala az kis szildisznó; a farkas oda mene, kezdé magát ajánlani hogy ő megőrizné az ő fiát. Felele neki az szildisznó, és monda: hogy a farkas szolgálatja neki nem volna szükes, de ha kedvet akarna tenni, tehát távol járna, mert az ő szolgálatja akkor volna neki hasznosb, mikoron távolb volna.

ÉRTELME.

Mindent mindenekre vaj hogy nem kell bízni,
Mert sokan akarják önnen hasznokat ízni,
Óremest szolgálnak, de kevánnak meghízni.

XXI.

A HEGYEKNEK SZILÉSÉRŐL.

Eccer egy időbe nagy híre vala, hogy a hegyek szilnének. Az emberek oda futának, várván ez csodát nagy félelemmel; végre szilének az hegyek, és egy egérke jöve ki belőlök.

ÉRTELME.

Sokan kik igen nagyokkal kérkednek,
Várd végre a dolgot, hát csak veszekednek,
És mint hegyek egérrel, úgyan szégyenkednek.

XXII.

A VADÁSZEBRŐL.

A vadászó eb, mikoron megaggott volna, inti vala az ura és készeríti vala az előbbi dolgára; de hejába, mert lábai immár nem valának gyorsok, s nem siethet vala; foga még is egy vadat, de az hitván fogai kezzil az is kiszalada. Az ura kezdé bintetni mind beszéddel mind vereséggel. Az eb azt mondja vala, hogy meg kellene neki bocsátni a keveset, mert immár megaggott volna, és nám idejébe ő is elég eb volt volna: de a mint látom (úgy mond) semmi nem kellemetes haszon nekil; míg szolgálhattalak, szeretél: immár látod hogy nem lehet tőlem, és gyilelsz. Ha hálálatlan nem volnál, kit ezelőtt a haszonért szerettél, mastan is szeretnél akkori tételményemért.

ÉRTELME.

Mindenütt kellesz míg hasznod vehetik,
De ha az elkelend, kedved nem tehetik,
És mi azelőtt volt, elő sem vehetik.

XXIII.

A NYULAKRÓL ÉS BÉKÁKRÓL.

Eccer mikor az erdő szélnek miatta igen nagyot csattant volna, az nyulak mind kifutamának belőle. Jutának egy víz mellé; ott kezdének szomorkodni hogy által nem mehetnének, és (ki legnagyobban ijeszti vala őket) látják vala hogy a békák magokat elmerítenék a vízbe, és egy kezzílek, kinek jobb szíve vala, monda: Mit félönk (úgy mond) hejába? szikség hogy szivönk legyen, mert nám megvolna gyorsaságonk; ez csattanást nem kell vala félnönk, hanem megutálnonk.

ÉRTELME.

Bátor az természet sok jóval szeressen,
És az jó szerencse, hol akar, iltessen,
De ha szíved nincsen, még sem vagy ékessen.

XXIV.

AZ KECSKEOLLÓRÓL ÉS FARKASRÓL.

Mikor a kecske kimenne enni, a fiát berekeszté; meghagyá neki, hogy az ajtót senkinek meg ne nyitná, mígnem ő megjöne. A farkas, ki ezt hallja vala, hogy elmene az anyja, oda jeve az ajtóra, kezde szólni kecskéül, és mondani hogy megnyitná az ajtót. Az olló látá, hogy csalárdság volna a dologba, s monda: Meg nem nyitom, mert jóllehet az szód kecskézik, demaga a hasadékokon farkast látok.

ÉRTELME.

Mit az szilék mondnak, abba légy foglalatos,
Úgy leszen neked dolgod használatos,
És te életed mindenkor állhatatos.

XXV.

A SZARVASRÓL ÉS FARKASRÓL.

A szarvas az juhot a farkas előtt törvénbe éré, hogy egy köböl búzával volna neki adós. A juh, jóllehet semmit nem tud vala ez adósságba, demaga a farkastól való féltébe binessé hagyá magát, és fogadá hogy megadná. Napot tőnek a fizetésnek. A szarvas kezdé megkérni, mikor a nap előjött volna; amaz azt mondja vala neki, hogy nem tartoznék vele, mert az farkastól való féltébe fogadta volna, és az olyan erővel való fogadásnak nem volna helye.

ÉRTELME.

Hamisnak hamisat ha valaki teszen,
Ez csak bocsánandó bínnek vétke leszen,
Mert olyanért olyant hazug ismeg veszen.

XXVI.

A PARASZTRÓL ÉS A KÍGYÓRÓL.

Egy parasztember tartott vala fel egy kígyót. Eccer megharagvék rejája, és kezdé szekercével érelni; amaz elszalada, de sebessen. Annakutánna a parasztember megszegéníle, és azt alítja vala, hogy azért volna gonosz szerencséje, miérthogy az kígyón az bosszuságot míelte vala. Annakokaért kezde könyeregni a kígyónak, hogy ismeg haza jöne. A kígyó azt felelé, hogy jóllehet öneki töttét öremest megbocsátná, demaga nem öremest maradna aval együtt, kinek otthon szekercéje volna; mert noha a seb begyógyult volna, demaga az emlékezeti még ugyan nála volna.

ÉRTELME.

Ki megcsal, annak mászszor hinni nem bátorságos,
De binét megbocsátni azért irgalmasságos,
És oztán eltávoztatni használatosságos.

XXVII.

A ROKÁRÓL ÉS AZ ESZTERAGRÓL.

Róka az eszteragot eccer vacsorára hivá, az étket az asztalra ötté, mely mikoron híg volna, az eszterag hejába vág vala hozzá az ő hegyes orrával. Azonközbe a róka felnyalja vala mind az nyelvével. Onnet megcsufoltatva mene el a madár, bánván és igen szégyelvén az rajta lött bosszuságot. Egy keves idő múlván ő is elhivá a rókát. Valának kegyig egy iveg edénbe beszerezve, kinek a torka szoros vala, jeles jó étek; azért ott róka látja, és ehezik vala rejá, de nem ehetik vala benne; az eszterag kegyig orrával mind kiszedi vala.

ÉRTELME.

Régi mondás: szeget szeggel kell kiitni,
És ki mást megcsúfol, földre leiltetni,
És hasonlatos bosszuséggal illetni.

XXVIII.

AZ FARKASRÓL ÉS ÍROTT FŐRŐL.

Képfaragónak mihelyébe találá az farkas egy szépen megírott emberfejet; kezdé forgatni, megesmeré hogy semmi értelem a főbe nem volna, s monda neki: Ó te szép fő (úgy mond) bezzeg sok mesterség vagyon tebenned, de értelem semmi.

ÉRTELME.

Tudósok azt mondják, hogy semmi a szépség,
Holott a főben nincsen, mint kell, az épség,
Mert az esztelenség ugyan éktelenség.

XXIX.

A SZAJKORÓL.

Szajkó eccer felékesité magát a pávának tollaiba, és mikoron magának ömaga szépnek láttatnék, megutálá az ő feleit, és mene a pávák közibe. Amazok, mikoron megösmerték volna az ő csalárdságát, a balgatag madarat megfoszták a nem ő talljától, és vereséggel illeték, oztán el haza szégyengeték.

ÉRTELME.

Mindennek ömagát jól meg kell rostálni,
És önnen feleit meg nem kell utálni,
Ha szégyent fejére nem akar szirkálni.

XXX.

AZ LEGYRŐL ÉS HANGYÁRÓL.

Az légy vetekedik vala a hangyával, hogy ő nemes volna, de az hangya nemtelen: mert ő szárnyan járna, amaz a földen csúszna mászna; és hogy ő a királyok házába mulatna, amaz kegyig a földnek barlangjába rágna valami vetemént; és vizet innék, de ő ugyan jól laknék, és ezek őneki csak mulatság szerint lennének mind így. Viszontag a hangya azt mondja vala, hogy ő volna nemes, mert ő megelégednék rajta, mit neki a szerencse parancsolt volna, és hogy ő tökélletes volna: de az légy állhatatlan és búdosó; és hogy a hangya mindenütt kellemetes volna, és jó munkálódásnak példája: a légynek kegyig életi nyavalyás és veszedelmes; a hangya nyárba télre valót szerezne: de az légy télbe vagy elnyomorodnék teljességgel, vagy bizon meghalna.

ÉRTELME.

A ki mind azt szólja, kit ő kedve akar,
Gyakorta fejére kisebbséget vakar,
És leszen választsza olyan kit nem akar.

XXXI.

AZ BÉKÁRÓL ÉS AZ ÖKÖRRŐL.

Mikor a béka oly nagygyá akarna lenni mint az ökör, nagyon felfúja vala magát. A fia mondton mondja vala neki, hogy ne vesződnék azon, mert a béka semmi volna az ökörhez képest; amaz mégis fualkodik vala. Monda neki a fia: Ha még ugyan megfakadnál is felfualkodásodba, még sem lehetsz olyan mint az ökör. Akkoron sem fogada szót, hanem mind aggyig fualkodék, mígnem meghasada, és lelkét kifuvá.

ÉRTELME.

Kicsinnek kicsinségén meg kell elégedni,
És ereje felett nem kell senkinek erőlkedni,
Hogyha, mint az béka, nem akar úgy veszekedni.

XXXII.

AZ LÓRÓL ÉS AZ OROSZLÁNRÓL.

Hogy az lovat megenné, az oroszlány hozzá mene; de mikoron immár megaggott volna, és nem volna ereje, kezde okkal cselekedni, és mit erejével nem birt vala, azt tudományával késérteni, és a lónak azt mondani, hogy ő orvos doktor volna. De a ló megösmeré az ő csalárdságát, és csalárdságot csalárdsággal, tudománt tudományával távoztata el töle, s monda az oroszlánnak : Minapon, mikoron teviskes helyeken járnék, az lábamba hátul egy tevisk gyakék; kérlek, vedd ki belőle. Az oroszlány ez beszédnek engede, és mikoron hátul ment volna, az ló (töle mint jobban lehete) úgy rúga hozzája, és mindjárást elfutamék.

ÉRTELME.

Ellenség ha szép szót ad, minden rá gondoljon,
És ellenségéhez oly módon forduljon,
Hogy ha lehetséges, ottan leborúljon.

XXXIII.

AZ LÓRÓL ÉS SZAMÁRRÓL.

A ló mikoron minden szerszámával szépen felöltöztetett volna, nagy nyeritéssel fut vala az úton. Vala kegyig előtte, hogy futna, egy megterhelt szamár az úton, kinek nagy haraggal monda: Rest, tunya és késedelmes szamár, kelj ki előlem az útból, mert ha nem, téged lábaimmal megtapodlak. Amaz nem mere ellene tenni, hanem kitére előle; végre aggyig hányja magát a kevél ló, hogy inát megité, és megsántula. Annakutánna nem lön jó, hanem megfoszták minden öltözetitől, és adák egy taligásnak hitván áron. Látá annakutánna a szamár, hogy a taligát vonygálná, távol földen megszólítá, és monda neki: É te kevély ló, mint ölteztél mastan? hol az aranyas nyereg? hol a bogláros szigyelő? hol a fénes fék? Így leszen ám annak dolga, barátom, ki magát elhiszi.

ÉRTELME.

Emberrel mikor vagyon minden jó szerencse,
Magát el ne higye, mert utánna fereferencse,
Oztán alávaló leszen mint étkek között lencse.

XXXIV.

AZ MADARAKRÓL ÉS VADAKRÓL.

Az madarak eccer hadakoznak vala az vadakkal; mindenfelől igaz elég félelem és reménség vala. Akoron a pubtenevére elhagyá az ő pártját, és mene az ellenség közzé. Végre a madarak nyerék a dolgot, a sas öket vezérlvén; annakutánna az áruló pubtenevérét megitélék olyan módon, hogy soha a madarak ötet közikbe ne fogadnák, és hogy napvilággal soha ne járhatna. Ez az oka, hogy csak estve jár.

ÉRTELME.

Méltán lön így dolga a pubtenevérének,
Hogy őfelőle ilyen módon itéletet tevének,
Mert gonoszok jókkal részesek nem levének.

XXXV.

AZ FARKASRÓL ÉS RÓKARÓL.

A farkasnak mikoron igaz elég élése volna, csak veszteg nyugoszik vala. Hozzá mene a róka, kezdé tőle kérdezni: mi oka volna, hogy ki nem járna a farkas? Megérté, hogy az ő élésének kárára járna a beszéd, azt mondá a rókának, hogy beteg, és igen kéri vala ötet, hogy az istenekhez menne és őérette imádna. Amaz látá, hogy nem csalhatná meg a farkast, mene a pásztorhoz, és kezdé neki mondani, hogy mastan a farkast megnyomoríthatnák. A pásztor rajta, megölé a farkast; azután a barlang az éléssel egyetembe a rókáé lön, de revid öreme lehete benne, mert ugyanazon pásztor megölé hamar azután a rókát is.

ÉRTELME.

Olyan az irégység: nem csak magának árt,
De az irégynek is gyakorta teszen kárt,
Végre sem hatta vinni azt mit akart.

XXXVI.

A SZARVASRÓL.

A szarvas, mikoron magát egy tiszta kútfőbe megtekintette volna, és látná hogy szép szarvai volnának, kezdé homlokának és szarvának szépségét dicsérni, és lábainak vékony voltát olcsárlani. Mikoron így elmélkednék, azonközbe oda juta a vadász, a szarvas elfutamék, utánna az ebek, és mikoron egy sürő erdőbe jutott volna, az ágba megakadának az ő szép szarvai, és lön préda az ebeknek.

ÉRTELME.

Sokan olyanok vagyonk, kik igen okoskodonk,
Mert mi veszedelmes, arra vakarkodonk,
Végre meglátjuk, hát bolondoskodonk.

XXXVII.

AZ KÍGYÓRÓL ÉS AZ RESZELŐRŐL.

A kígyó egy mihelybe mikoron egy reszelőt talált volna, kezdé azt rágni. Mevete rajta az reszelő, és monda neki: Mit csinálsz (úgy mond) balgatag? elébb kitörik a te fogad, hogynemmint engemet megrágnál, mert én még a vasnak keménségét is elrágom.

ÉRTELME.

Embernek mindenkoron jól rá kell gondolni,
Nálánál erősbbel nem kell csúfolkodni,
Mert kárt vall, és fog szomorkodni.

XXXVIII.

AZ FARKASRÓL ÉS BÁRÁNYOKRÓL.

Farkasoknak és a bárányoknak természet szerint való egyenetlenségek vagyon mindenkor. Eccer frigyet szerzének, és mindenfelől egymásnak zálagot adának. A farkasok adák túszon az ő kölykeit; a bárányok kegyig az ebeknek seregit. Mikoron immáran a juhok és bárányok semmit nem félnének, a farkasfiak az anyjokhoz kevánkoznak vala, és nagy ordítást tesznek vala. Akkoron a farkasok azt meghallván, mind frigyeket, mind hiteket megszegék, és az juhokat (miérthogy ebek nem vala, ki őket ótalmazná, mert túszon a farkasoknak adták vala) kezdék megszaggatni.

ÉRTELME.

Valakinek ellensége nagy vagyon,
Frigyet annak oly ok alatt adjon,
Hogy az önnen creje kezénél maradjon.

XXXIX.

AZ ERDŐRŐL ÉS PARASZTEMBERRŐL.

A mely időbe a fák is szólnak beszélnek vala, egy parasztember mene az erdőhez, kérvén ötet hogy hadna belőle egy szekercenyélnek való fát vágni; az erdő megengedé. A parasztember, mikoron fejszéjét megkészitette volna, kezdé az erdőbe a fát egyenként mind levágni. Az erdő magát eszébe vevé, és töttét igen megbáná; de késő penitencia vala, mert semmit nem használa bánatjával.

ÉRTELME.

Kérlek, vedd jól eszedbe, és tedd el-be tegzedbe,
És legyen mindenkoron ez emlekezetedbe,
Hogy, mint az erdő, kárt ne vallj cselekedetedbe.

XL.

A HASRÓL ÉS EGYEB TAGOKRÓL.

Az láb és a kéz eccer megharagvának a hasra, hogy csak hivolkodnék, és a mit ők lelnének keresnének, azt mind fellakná; azt végezék, hogy avagy ő is munkálódjék, avagy tölök enni ne kérjen. Amaz kezde eccer mászszor is könyergeni, de a kéz nem akara enni adni neki. A has végre elségnek miatta megfogyatkozék; kezdének a több tagok is megfogyatkozni. Végre a kéz örömest ételt ád vala a hasnak, de immár nem veheti vala be, és ezen módon, mikoron a hasra irégykednének, a has elveszvén, ők is elveszének.

ÉRTELME.

Látod-e hogy egy tag más nekil nem lehet:
Azonképen ember, baráti nekil keveset tehet,
És ő szerencséje csak vékonyon mehet.

XLI.

A MAJOMRÓL ÉS RÓKÁRÓL.

Kezdé eccer a majom a rókát kérni, hogy a farkának felét neki adná, hogy lenne neki is mivel befedezni az ő hátulsó feleit: mert ugyan is a rókának nehezségére volna az, és a földen vonódnék utánna, de őneki szikséges volna, és tisztességes. Felele a róka neki, és mondá, hogy inkább akarná ő hogy az földen vonódnék utánna, hogynemmint a majomnak hátulsó részeit fedezné be vele.

ÉRTELME.

Így jár ez világ: noha én bévelkedem,
Azért hogy mással osztoznám, úgy nem cselekedem,
Söt hogy több lehessen azon incselkedem.

XLII.

A SZARVASRÓL ÉS AZ ÖKREKRŐL.

A szarvas mikoron eccer a vadászok kergetnék, csak aleg szaladhata be egy ökrek istállójába. Kezdé ott kérni az ökreket, hogy hadnák ötet ott elrejtczni; amazok mondják vala neki, hogy az nem bátorságos hely volna, mert majdan mind az úr s mind az szolgája unos-untalan bejőnének. Amaz azt mondja vala, hogy ő semmit nem félne, csak ők el ne árulnák. Azonközbe bejeve a szolga; amaz elrejtezett vala a szénába, és nem vevé eszébe. Akoron a szarvas kezde nagyonerílni, mintha immár minden veszedelemtől megmenekedett volna. Akoron az ökrek kezzil egy, ki a többinél idésb vala, monda neki: Nem nagy dolog ha ez vakondag szabásu szolgától megmenekedél: de ha az úr ömaga bejevend, ki oly szemes mint egy Argus, akkoron válik meg dolgod. Azután bejeve az ura is, mindeneket elnéze, és a széna közett ke-

zébe akada a szarvas szarva; szolgái után kezde ivölteni, és megfogák ötet.

ÉRTELME.

Sok veszedelem között ha valaki leszen,
Ott menedéket nagy nehezen veszen,
És ömmagával jót igen vélte teszen.

XLIII.

AZ OROSZLÁNRÓL ÉS RÓKÁRÓL.

Beteg vala eccer az oroszlán. A vadak sokan mennek vala oda meglátogatni ötet, de a rókát semmiképen oda nem vihetik vala; kihez az oroszlán kevetet bocsáta egy levéllel, hogy oda hínák, mert semmiképpen nem lehetne nála nekil, és hogy semmit ne félne, mert vadak között neki az róka legszerelmesb barátja volna, azért igen kevánna eccer immáran vele beszélleni; és hogy semmit ne félne, mert ha akarna is, semmit neki nem árthatna, oly igen beteg volna. A róka ismeg megirá neki, hogy az oroszlánnak kevánna minden jó egészséget, és öremest imádná érette az isteneket, hogy megvigasznék, de ömaga semmiképpen oda nem menne, mert sok vadaknak nyomát látta volna, kik odabe őhozzá mentenek volna, de kijevő nyomot egyet sem látott velna: és annak az volna jele, hogy sokan mentenek volna be, de egy sem jött volna ki azokba.

ÉRTELME.

Ember, a ki dolgát elő akarja vinni,
A mit neki mondnak, nem kell mind elhinni:
Kik elmúltanak és jevendők, azokból kell itélni.

XLIV.

A RÓKÁRÓL ÉS MENYÉTRŐL.

A róka sok chségnek miatta mikoron igen megvékonyodott volna, találkozék egy keskeny likon egy kamarába, holott sok búza vala; melylyel mikoron magát jól megrakta és töltötte volna, akar vala kimenni ugyanazon likon, de a megrakott hasát nem vonhatja vala ki rajta. Mikoron őtet távol egy menyét nézné hogy ott vesződnék, monda neki: Ha ki akarsz menni azon likon, kin ösztevéren jöttél be, tehát ismeg megösztevéredjél.

ÉRTELME.

Ember, míg marhájával ösztevéri vagvon,
Nincsen mi őneki jeles gondot adjon,
Megtelik: leszen oly ki soha nyugodni ne hagyjon.

XLV.

AZ LÓRÓL ÉS SZARVASRÓL.

Az ló viadalt tart vala a szarvassal, és mikoron az szarvas ötet elízte volna az eledelről, az embernek kezde segétségért kenyergeni. Megtére az emberrel ismeg a mezőre, és az szarvason gyézedelmet vön, demaga készérítteték az embernek mindenkoron kötele alatt lenni, zablát felvenni, és az embert nyergestől hátán viselni.

ÉRTELME.

Micsoda, mit nem mielünk a jó kazdagságért,
Hogy már cselekedtönk a jó szabadságért,
Végre meglátjuk hát törekedtönk fogságért.

XLVI.

AZ KÉT IFFIÚRÓL.

A két iffiak mikoron megehíltenek volna, menének egy főzőhez, és úgy jelenték, hogy valami ennik valót vennének; mikoron kegyig a főző egyeb dolgát tartaná, egy remek húst gyorsan ellopának tőle a szatyorból. A fézö megösmeré, hogy elkölt volna a remek hús; kezde mind a kettőhez kétségeskedni. A ki ellopta vala, Jupiter istenre eskeszik vala, hogy önála nem volna;-a kinél vala kegyig, az meg ugyan eskeszik vala, hogy ő semmit el nem lopott volna. Kiknek monda a főző: Jóllehet nem tudom kicsoda a lopó, de az tudja, a kire eskesztek.

ÉRTELME.

Vajha meggondolnók, hogy isten mindent lát,
És végre megkérdi: mi jót töttél, hol hát?
Nem mernénk olyan igen vétkeznie tehát.

XLVII.

AZ EBRŐL ÉS A MÉSZÁROSROL.

Mikoron az eb a mészárszékbe a mészáros elöl egy darab húst elvonított volna, amint tőle legjobban lehete, úgy iramék el onnet. A mészáros hogy látá mert kárt vallott volna, elöszer veszteg hallgata; annakutánna ígyen kezde távol az eb után ivölteni, mondván: Ó te lopó eb, fuss el bátran, ne félj semmit, elszaladhatsz, mert gyors vagy, de tudjad: hogy ennekutánna rejád vigyázok én is.

ÉRTELME.

Azt mondják hogy ha elhagyod eszedet,
Fogja kár, nagy, megnyitnia filedet,
Oztán okosban viseled minden életedet.

XLVIII.

AZ EBRŐL ES AZ JUHRÓL.

Az eb a juhot a törvénbe hivá, és azt kezdé nagy iveltéssel ellene felelni, hogy egy kenyeret adott volna kölcsön neki, melylyel adós volna; bizonságul hozá elő a kányát, a farkast és a sast. Ott a juhot kárhozatra itélék, melynek az eb kapá egyik részét, és megevé.

ÉRTELME.

Sokakat megnyomorít a hamis tanúság,
Mert nincsen ott semmi jó atyafiúság,
Hol az ártatlannak leszen nyomorúság.

XLIX.

AZ BÁRÁNYRÓL ÉS FARKASRÓL.

Mikoron a bárány a kecske után járna, a farkas előtalálá őtet; kezdé kérdeni, miérthogy anyját elhatta volna, és az bides bak után járna? mert azt alítja vala, hogy ha ömagát találná, inkább megszaggathatná őtet. De a bárány monda neki: Ó jó farkas, ennek hatta az én anyám, hogy megőrizzen engemet; inkább kell ennekem szilémnek engednem, hogysemmint teneked, ki engemet meg akarnál csalni, és annakutánna szaggatni.

ÉRTELME.

Embernek (ki farkas) soha nem kell hinni,
És semmi tanácsát neki elővenni,
Mert, ha lehetne, meg akarna enni.

L.

AZ IFFIÚRÓL ÉS MACSKAROL.

Mikoron egy ifiú egy macskát igen szeretne, kezde kenyergeni Venus istenasszonnak, hogy azt asszonemberré változtatná neki. Megkeserílé Venus az ő szerelmét, és elváltoztatá egy szép és fejér asszonnyá. Bemenének az ágyasházba, ott vígan kezdének lenni, és játszani; de nem sok idével annakutánna meg akará Venus késérteni, hogy ha a macska az ábrázattal erkölcsét is elváltoztatta volna? Bocsátta oda be egy egeret, melyet mikoron a szép asszon meglátott volna, utánna futamék, és azt kezdé ízni. Melyet mikoron Venus alkalmatlan dolognak ítélt volna, ismeg macskává változtatá őtet.

ÉRTELME.

A természetet bátor ugyan bottal kergessed,
Még sem teheted hogy őt elveszessed,
És hogy mit megszokott, abból kivehessed.

LI.

AZ ATYÁRÓL ÉS A FIAIRÓL.

Egy szántó embernek sok fiai valának, mind iffiak; melyek önnenközettek visszavonók valának. Kiket mikoron az ő atyjok egymáshoz való szeretetre akarna vonni, tön eleikbe egy kötés veszszőt, melyet kötellel általkötött vala, és mondá nekik, hogy azt eltörnék. De amazok, miérthogy iffiak és erőtelenek valának, nem teheték. Végre az atyjok megy oda, és mindeniknek egy-egy szálat ada benne, melyet mindenik csak könnyen eltöre; és annakutánna monda nekik: Ó én szerelmes fiaim, hogyha ti igyenesek lésztek akarattal, senki tikteket meg nem gyézhet, de ha egymást kezditek gyílelni és ildezni, lésztek végre préda minden ti ellenségteknek.

ÉRTELME.

Minden dolgok nevekednek a jó egyességgel,
Mindenek elromolnak igyenetlenséggel,
Mennyországot is megleljük a szent békeséggel.

LII.

A LÓRÓL ÉS SZAMÁRRÓL.

Egy parasztember eccer egy lovat tereh nekil, egy szamárt kegyig jól megterheltet vön vele az útra. A szamár igen megfárrada a tereh alatt; kezdé kérni a lovat, hogy ha azt akarná hogy meg ne halna, segétene neki elvinni az terhet. A ló semmiképpen nem akará. Végre a szamár leesék, és meghala. Az ember mind az terhet, kit a szamár viszen vala, még a szamárnak bőrét is, hátára raká a lónak, mely tereh ötet mikoron igen megnyomná, monda: Bezzeg méltán szenvedem ezt, ki a szamárnak nem akarék segétséggel lenni, és ím mastan az ő terhének felette még bőrét is el kell viselnem.

ÉRTELME.

Nyomorúltat meg kell segétenönk,
És arról gyakorta meg kell emlekeznönk,
Hogy gonosz és jó szerencse mind egyitt jár velönk.

LIII.

A SZÉNÉGETŐRŐL ÉS A RUHAFEJERITŐRŐL.

A ruhafejéritőt hivá eccer a szénégető házába, hogy vele együtt lakoznék. Monda neki a ruhafejéritő: Az ennekem sem hasznos, sem eszembe nincsen, mert igen félek rajta, hogy a melyet en megmosnék, azt te ismeg oly feketévé tennéd, mint a holt szén.

ÉRTELME.

Gonosz társaságot el kell távoztatnonk,
És mint a dögtől, mellőle elfutnonk,
Soha semmit is vele egyitt nem alkotnonk.

LIV.

AZ MADARÁSZRÓL ÉS ÖRVES GALAMBRÓL.

Elmene egy madarász madarászni. Látá távol egy magas fán hogy az örves galamb fészket rakna; oda siete, hogy megfogná. Történék azonközbe hogy egy kígyót megnyoma, és az megharapá őtet; mely véletlen veszélen mikoron igen megrettent volna, monda: Én szegén nyavalyás! mikoron másnak akarnék ártani, énmagamnak ártok.

ÉRTELME.

Leszen az gyakorta, hogy ki másnak vesztét akarta,
És más ember lovának vermét megásatta,
Az önnen lovának lött oda, hát nyaka szakada.

LV.

AZ TROMBITÁSRÓL.

Egy trombitás, mikoron azt az ellenség megfogta volna, kezde rettegni és kenyergeni, hogy öneki bíntelennek kegyelmesek lennének, mert neki semmi fegyvere több nem volna az egy trombitánál; embert kegyig valakit nem hogy megölhetett volna, de ingyen sohasem akart volna. Ámazok ismeg kegyetlen beszédekkel és vereségekkel illetik vala, mondván: Ím tennenmagad vallod hogy semmitehető vagy, és még is ez trombitával mást indítasz emberi veszedelemre.

ÉRTELME.

Az tevő és tetető egyaránt lakoljon,
Kiből minden ember bölcs leckét tanuljon,
Hogy másnak filébe gonoszt ne sugalljon.

LVI.

AZ FARKASRÓL ÉS AZ EBRŐL.

Az farkas mikoron még meg nem villámodott volna, és az erdőbe járna, történet szerint találá egy ebet elől, köszöne neki és monda, hogy öremest látná az ő oda jevetit; annakutánna megkérdé ötet, mi dolog volna, hogy olyan sima szőri volna? Monda amaz neki: Az én uram dolga ez, ki engemet az ő bőséges asztaláról tart és törilget, soha nem hálok kivil, hanem benn, és mind a háznépe mely igen engemet szeret, meg nem mondhatom a képét. Monda neki a farkas: Bizon bódog eb vagy te, kinek ilyen jó ura történt; vajha egyitt lakhatnám veled: minden állatoknál bódogbnak alítanám magamat. Az eb mikoron látta volna, hogy a farkas új állapatot kevánna magának, fogadá neki, hogy megszerzené dolgát az uránál, hogy ő is valami módon ott lehetne; csakhogy a régi dolgát és keménségét elhadná, és szolgálni akarna. Elvégezék hogy úgy lenne, és

hogy a farkas bemenne a faluba. Ott az úton nagy vígan mennek és beszéllenek vala. Annakutánna, mikoron megvirradott volna, látá a farkas: tehát az ebnek igen megkopott a nyaka, és monda neki: Mi dolog ez, hogy az te nyakad ilyen igen megkopott? Monda neki az eb: Elein igen kegyetlenke valék, szoktam vala megugatni és megmarni mind az ösmerőket, s mind az ösmeretleneket, néha ez ilyen dolgomért uram igen megharagszik vala rejám, és gyakorta való itésekkel illet vala, megtiltván hogy senkire ne támadnék, hanem csak az lopóra és farkasra. Én elhagyám a keménséget, de ez jelet el nem hagyhatám. Ezt hallván az farkas, monda: Én az te uradnak barátságát ilyen árron meg nem veszem: azért maradj békével ez te ilyen szolgálatoddal; ennekem kelemetesb az én szabadságom.

ÉRTELME.

Bölcsek mindenek nekönk nyilván mondják:
Hogy az szabadságot aranyon sem adják,
Mert mindeneket ezért ők sokszor hagyják.

LVII.

A SZÁNTÓEMBERRŐL ÉS EBEKRŐL.

Egy szántóember mikoron a mezőben sok napig telelt volna, kezde élésébe megfogyatkozni; megölé juhait csakhamar; annakutánna kecskéit is. Végre megvágá ökreit is, hogy volna mivel élni. Ezt az ebek hogy megláták, mind elfutának tőle, alíták, hogy ha ott sokáig maradnának, tehát meg kellene halnik, mikoron az ökreket sem hadná ugyan, kiknek segétségével él vala.

ÉRTELME.

Oly háznál nem kell maradni bérért,
Sem lakás avagy ember kedvéjért,
Hol böröd levonszszák a kölcsenkenyérért.

LVIII.

A ROKÁRÓL ÉS AZ OROSZLÁNROL.

A róka, ki az oroszlánnak rettenetes voltát nem szokta vala, először, mikoron eccer kétszer látta volna, megied vala tőle, és elfut vala előtte. Mikoron harmadszor látta volna, nem hogy megiedne tőle avagy félne, de még nagy bátran hozzá mene és köszöne neki.

ÉRTELME.

Az gyakorta való látás emberrel azt teszi,
Hogy az mitől tartott, azt szokássá veszi,
És ki előtt futott, azt csak közel nézi.

LIX.

AZ RÓKÁRÓL ÉS KESELYRŐL.

Kis fiacskája a rókának kivil futos vala; a kesely meglátá és elragadá. Kezde amaz anyjának reménkedni, hogy ne hadná ötet, az anyja kifutamék, könyereg vala a keselynek hogy fiát elbocsátná, de amaz a prédával el-felrepille az ő fiaihoz. A róka egy iszeget vön, és kezde aval menni utánna, hogy immár azon volna, hogy az ő lakóhelyét megégetné. Mikoron azért leszállott volna a kesely a fára, melyen fészke vala, monda neki a róka: Immáran, ha teheted, őrizd meg te is magadat és fiaidat. Megiede a kesely az égetéstől, és monda neki: Ne veszess engemet és kicsin gyermekimet, valami nálam vagyon, ki tied, mindent megadok neked.

ÉRTELME.

Ha hatalmas ellen erőddel nem állhatsz,
Vedd elő eszedet, lássad mit használhatsz,
Talám mind azt teszi mit tőle kevánhatsz.

LX.

A SZÁNTÓEMBERRŐL ÉS A DARVAKRÓL.

Darvaknak és a ludaknak, kik a mezőn járnak, egy szántóember tört csinála. Foga a törbe darvakat és ludakat, és egy eszteragot is. Az kezde neki könyeregni, hogy ötet ne bántaná; mert ő sem daru, sem lúd nem volna, hanem eszterag; madaraknál mindennél jobb, tudniaillik mint ki szileinek szolgálna, es vénségének idején el szokta őket tartani. Monda neki a szántóember: Ezeket én mind jól tudom, de miérthogy a binesekkel fogtalak egyitt, úgy azonokkal kell lakolnod is.

ÉRTELME.

Bátor ember ömaga jámbor legyen,
Gonosz társasággal de ha egyitt megyen,
Szikség hogy azokkal jutalmat egyitt vegyen.

LXI.

AZ KAKASRÓL ÉS A MACSKÁRÓL.

Jeve az macska, hogy megenné a kakast; de mikoron nem tudná mi okon elveszteni, kezdé aval bintetni, hogy igen csergő madár volna, és az ő éles szava miatt emberek nem alhatnának éjjel. Amaz azt mondja vala, hogy semmi bíne neki abba nem volna, mert ő embereket arra költene fel, hogy munkálódnának. Monda neki a macska: Ah gonosz állat, ugyan egyeb jó is semmi nincsen benned, mert mind anyáddal, mind hugaiddal vétkezel. És mikoron a kakas ebből is meg akarná magát menteni, a macska rejá hertelenkedék, és monda neki: Semmit nem használsz efféle beszédeddel: ma meg kell halnod énmiattam.

ÉRTELME.

A gonosznak, ki jót nem akar tenni,
Köni az ártatlanhoz hamis okot lelni,
És úgy, mint akarja, felőle itélni.

LXII.

AZ JUHPÁSZTORRÓL ÉS SZÁNTÓEMBEREKRŐL.

Egy gyermek, mikoron valami magasdad helyen juhokat őrizne, és tréfába egynehányszor farkast ivöltene, a szántóemberek mindenfelől oda futnak vala; és mikoron gyakorta csalta volna meg őket ilyen módon, kezde végre ugyan bizonyába felivelteni, és segétséget kérni; de amazok nem hínek neki, és a farkasok megszaggaták az juhokat.

ÉRTELME.

Hazugnak végre az igaz szavát sem hiszik,
És az hazugságok ötet néha olyba viszik,
Hogy még malozsát is főtt méreggel iszik.

LXIII.

AZ KESELYRŐL ÉS HOLLÓRÓL.

Egy magas kősziklán a báránnak hátára szálla a kesely, melyet, mikoron az holló látott volna, akara ő is úgyan tenni, és szálla egy bak hátára; de mikoron leszállana, megbotránkozék repillésébe, megfogák őtet, és a gyermekeknek adák.

ÉRTELME.

Ereje felett tenni senki ne kevánjon,
A mi nem ő dolga, olyant megutáljon,
Hogy az ő rendibe békével megálljon.

LXIV.

AZ IRÉGY EBRŐL ÉS ÖKERRŐL.

Mikoron az eb egy jászolba, szénával rakva, fekennék, oda mene az ökör hogy ennék. Az eb felszököllék, és kezdé megtiltani, és az ökör monda neki: Istenek teged elvesztenének mind irégységeddel. Ím tenmagad sem eszel a szénába, és másnak sem hatsz benne enni.

ÉRTELME.

Kérded-e miért a jószágra irégykedhetnek?
Mert mint az eb a szénába, úgyan nem ehetnek,
És jó erkölcset vagy tudományt hozzájok nem vehetnek.

LXV.

AZ VARJURÓL ÉS JUHRÓL.

Csereg vala a varju egy juhnak a hátán, és monda a juh egy ebnek: Ha te igyen csereg-nél, gonoszúl járnál. És monda a varju: Tudom kit boszontok, mert az engedelmesnek járok ellene, és a kegyetleneknek barátja vagyok.

ÉRTELME.

Az ártatlanokon gonoszok igen uralkodnak,
De kik magokat birják, el-felfuvalkodnak,
És ha öket bántják, nagyot rugaszkodnak.

LXVI.

A PÁVÁRÓL ÉS FILEMILÉRŐL.

Páva mikoron panaszolna Juno istenasszonnak, Jupiternek húgának és feleségének, hogy a filemile nagy édesden énekelne, de őtet az ő rekedező szavával mindenitt megnevetnék; monda neki Juno: Az istenektől kinek mind megvagyon az ő ajándéka adatva: a filemile szép szavával, te szép talladdal vattok ékessek; azért mindentek megelégedjék az önnen szerencséjével.

ÉRTELME.

Tudják az istenek: kinek mit kell adni,
Imennek és amannak mibe kell maradni,
Ők azért mint akarták, azonba kell hadni.

LXVII.

AZ VÉN MENYÉTROL ÉS EGEREKRŐL.

A menyét, mikoron vénségnek miatta erejétől megfogyatkozott volna, az egereket immár, mint szokása vala, nem kergetheti vala. Kezde ravaszságot gondolni, és egy csoport lisztbe enyészté el magát, gondolván azt szivébe, hogy úgy minden munka nekil vadászhatna egeret. Oda futának az egerek, és mikoron akarnak a lisztbe enni, a menyét mindegyiglen megevé őket.

ÉRTELME.

Kit ereje elhagyott, eszével kell élni,
És azért magát nem semminek vélni,
Sőt szikségére valót bölcsen megitélni.

MTA KÖNYVTÁR ÉS
INFORMÁCIÓS KÖ

LXVIII.

A PARASZTEMBERRŐL ÉS URÁRÓL.

Egy parasztember minden esztendőbe jó édes almákat viszen vala urának egy almafáról, mely az ő kertébe vala. Az úr igen megszereté az almát, és annak a fáját elhozá a szegény ember kertéből, és elpalántálá az önnen kertébe. A fa, miérthogy idés vala, mindjárást megasza; melyet mikoron az úrnak megmondottanak volna, monda: Igaz, elég vala nekem (ha megtudtam volna zabolázni az én kevánságomat) hogy minden esztendőbe én eszem vala meg a fának gimelcsét.

ÉRTELME.

Minden, ki igen bölcselkedik, eszét elteveszti,
És ki sokat keván, a keveset is elveszti,
És kevánságától magát távol kirekeszti.

LXIX.

AZ OROSZLÁNRÓL ÉS BÉKÁRÓL.

Valami szózat jeve az oroszlánnak filébe; megiede és megálla gondolván magába, hogy valami nagy dolog volna. És mikoron ott állana, kijeve egy béka a vízből, melyet mikoron az oroszlán meglátott volna, elhagyá félelmét, és megtapodá ötet lábaival.

ÉRTELME.

Hejába való félelmek szivedbe ha szállnak,
Sokáig ha tartod, nem tudom mit használnak,
Mert ott hol fí nincsen, hejába kaszálnak.

LXX.

AZ HANGYÁRÓL.

Jeve a hangya, hogy megszomjuhozék, egy kútfőre hogy innék; bele esék a kútba. Nézi vala ezt fen egy fán távol a galamb, vete neki egy faágat alá, hogy azon megmaradhatna a vízbe, és felmászhatna. Anakutánna mikoron a madarász meg akarná a galambot fogni, a hangya, mint tőle lehet vala, csípi vala az lábát a madarásznak, és még amaz lábát vakargatná, aggyig a galamb elrepille.

ÉRTELME.

Látd-e hogy egymással minden jót kell tennönk,
Ha mí is akaronk mástól sok jót vennönk,
És mint keresztyének úgyan cselekednönk.

LXXI.

AZ MADARAKRÓL.

Mikoron a madaraknak serege magával szabad volna és szabadon járna, kevân vala magának királt. És mindeneknek elötte kevânja vala a páva az királságot, miérthogy ő legszebb volna. És mikoron immár király volna, monda neki a szarka: Ó király uram, vallyon mi módon ízed el az keselyt mitőlönk, ha minket (a mint szokta) kergetni fog? mint tartod meg magadat, és el az mi seregönket?

ÉRTELME.

Mikoron a dolog fejedelemválasztáson áll,
Ott az testi szépség csak keveset használ:
Nincs jobb fejedelembe erős akaratnál.

LXXII.

AZ OSVOSRÓL ÉS BETEGRŐL.

Az orvosdaktor vigaszt vala egy beteget, mely meghala; annakutánna a daktor mene az ő rokonságihoz, megmondá nekik, hogy a nagy zabálódásba és részegességbe veszett volna el.

ÉRTELME.

Kibe vagyon torkosság és telhetetlenség,
Szinetlen mindenkoron csak azon részegség:
Tudjad bizonynyal hon azt nem találja a vénség.

LXXIII.

AZ OROSZLÁNRÓL, SZAMÁRRÓL, ÉS RÓKÁRÓL.

Az oroszlány, a szamár és az róka menének mindegyütt vadászni. Nagy sok vadakat verének és fogának: meg kezdének vele osztozni, és mikoron a szamár az ő részét kinek mind igazán kiadná, az oroszlán megharagvék, nagyot ordíta, megkapá a szamárt, és mind foltra szaggatá. Annakutánna hagyá az rókának, hogy ő osztaná meg; melyet mikoron a róka megosztott volna, mind az oroszlánnak hagyá, és válogatá az nagyját és jobbát; magának csak valami keveset és hitvánt hagyván. Kinek az oroszlán felele, és monda: Ki taníta meg tegedet, hogy ilyen mesterséggel tudnád megosztani? Amaz a holt szamárra tekinte, és monda: Imennek halála taníta.

ÉRTELME.

Bódog ki máson vehet oly jó tanuságot,
Hogy eltávoztathat minden gonoszságot,
És unos - untalan nem vall bosszuságot.

LXXIV.

AZ GEDELYÉRŐL ÉS FARKASRÓL.

Mikoron a farkas eccer előmenne, azt a gedelye egy ablakról nézi vala, és erősen szidalmazza és szidogatja vala. Kinek monda a farkas: Aha! áruló, nem te szidalmazsz mastan engemet, hanem a hely, ahol vagy.

ÉRTELME.

Hely és idő sokszor adnak bátorságot:
A gedelye sem tenne kivil farkasnak bosszuságot,
Vaj hogy hallgatna, no nem szerezne háboruságot.

LXXV.

AZ SZAMÁRRÓL.

Panaszol vala a szamár Jupiter istennek az ő urára, hogy mivel igen kegyetlen volna, és gyakorta verné őtet, azért adna más urat neki. Jupiter meghallgatá a szamár kenyergését, és ada neki, kit uralna, egy téglagyártót. Kinél mikoron szinetlen téglát kellene és egyeb nehez terhet hordani, kérni kezdé ismeg Jupitert; Jupiter kegyig csak neveti vala, demiért hogy eluntatá ötet, ada neki egy szijgyártót, hogy ura lenne. Melyet mikoron megösmere a szamár, monda: Én nyavalyás szamár! egy úrral sem akarok megelégedni, és a mint én látom hogy ez a bőrt metéli, fogja végre az énnem bőrömet is felmetélni.

ÉRTELME.

Jelen való dolgokat sokszor megutálonk,
És ujobbat ujobbat mindaggyig cirkálonk,
Mígnem fejönkre vele gonoszbat piszkálonk.

LXXVI.

EGY AGG NŐREL ÉS SZOLGÁLÓ LEJÁNYRÓL.

Egy agg nőnek valának sok szolgáló lejáni, melyeket szokott vala naponként jó reggel felkölteni a kakas szavakoron, melyet házánál tart vala. Végre mikoron a lejányok megunták volna a sok reggelkelést és munkát, megölék a kakast, azt alítván, hogy annakutánna oztán mind délig alhatnának; de ez reménség nyavalyásokat megcsalá: mert hogy az agg nő megtudá, hogy ők ölték volna meg a kakast, azután nem vár vala tyúkszót, hanem még azelőtt felkölti vala őket.

ÉRTELME.

Néha ember azt tudja, hogy jól cselekedik,
Azután meglátja: hát csak veszekedik,
Általutat akar járni, kerilőbe emberkedik.

LXXVII.

A SZAMARROL ÉS LÓRÓL.

Az szamár azt alítja vala, hogy igen jól volna a lónak dolga, miérthogy kevéren tartanák ötet, és veszteg állana: ő magát kegyig bódogtalannak itéli vala, hogy ösztevér volna, és az ő kegyetlen ura még is mindennapon terhet hordatna vele. Nem sok idővel annakutánna hadat hirdetének. Látá a szamár: hát a lónak zablát kell szájába venni, az embert hátán viselni, és a hadba sebeket felvenni; és annakutánna kezde az isteneknek sok hálákat adni, mivelhogy ötet nem lóvá, hanem szamárrá teremtették volna.

ÉRTELME.

Nem mindenha azok bódogok, kiknek tulajdonítják,
Sem nyavalyások, kik magokat annak alítják,
Mert fejedelmek a sok pénzt sok gonddal vonítják.

LXXVIII.

AZ OROSZLÁNRÓL ÉS KECSKÉRŐL.

Látá az oroszlán: tehát a kecske egy magas kősziklán járna. Kezdé arra inteni, hogy jobb volna neki ha a zöld mezőn járna, hogynemmint ottfen. Monda neki a kecske: Talám azt is megmívelném, ha te távol volnál, mert nem nem arra való tanácsot adsz nekem. ki én hasznomra volna, hanem a ki az te megéhezett hasad töltére.

ÉRTELME.

Ez példa neked: ne higy mindeneknek,
Mert sokan tanácsot adnak embereknek,
Kiből haszon jöjen önen erszényeknek.

LXXIX.

AZ SASRÓL ÉS EGYEB MADARAKRÓL.

Születése napját jelenté eccer hogy szolgáltatná a sas; a madarakat vacsorára hivá, el is jevének sokan kezzilek, és azokat nagy örömmel és jó kedvvel fogadá, és egyenként öket mind megevé.

ÉRTELME.

Nem mind barátink, kik szép szót ránk raknak,
Mert a szép szók alatt sokszor mérgek laknak,
Úgy teszen volt sas vacsorán a több madaraknak.

LXXX.

AZ LUDAKROL.

Az ludak a darvakkal egyetembe a mezőt pusztítják vala. Ezt meghallák a paraszt népek, rájok menének; megláták a darvak az népet, és mindjárást elfutának; a ludak kegyig, miérthogy nehezek és kevérek valának, nem repilhetének el, hanem megfogák öket.

ÉRTELME.

Az kazdagságok hadba sokszor kárra válnak,
Mert ott a szegények félfele buválnak,
De az kazdagoktól nem lehet, hanem előállnak.

LXXXI.

JUPITERRŐL ÉS A MAJOMRÓL.

Jupiter isten meg akará tudni eccer mindennemi lelkes állatok között kinek lenne legszebb fia, és előhivata mindeneket. Kezdének begyílni mindenfelől Jupiter palotájába, mind vadak s mind madarak, kik között az majom is az ő rút fiait mikoron hátán hordaná, és oda bejutott volna velek, minnyájon elfakadának nevetve rajta; sőt még Jupiter is igen neveté őtet. Ott a majom, hogy ezt látá, monda: Ihon, bátor Jupiter ömaga legyen bíró benne, hogy senkinek nincsenek ilyen fiai, és ezek meghalladtanak szépséggel mindeneket.

ÉRTELME.

A bizon dolog, hogy a szerelem azt teszi,
Hogy rútságát mindennek elveszi,
Mert ki békét szeret, fogoly gyanánt eszi.

LXXXII.

AZ TÖLYFÁRÓL ÉS NÁDRÓL.

Régenten eccer a tölyfa kevélységbe leledzék, és a nádra mene, s monda neki: Ha teneked emberi szived vagyon, jöj elő, víjonk meg: lássuk melyikönknek vagyon nagyobb tehetsége. Az nád mikoron látta volna a tölyfának hiu dicsőségét és magamutatását, semmit nem csodálkozék rajta, hanem monda neki: Mastan vínia nem akarok, de azért én az ennen rendemen megelégedtem, mert én minden vész előtt csak hajladozok, de ha teged eccer a szél tőstől kifuvand, soha fel nem kelhetsz, hanem ott kell veszned.

ÉRTELME.

Nem mindenkor az az erős, a ki magát hányja,
Leszen még oly idő hogy tettét megbánja.
Az nyerte meg dolgát, ki másét nem kevánja.

LXXXIII.

AZ HALÁSZRÓL ÉS HALACSKÁRÓL.

Mikoron a halász horogját a vízbe bevetette volna, egy kis halacskát foga rajta. Kezde az neki könyergeni hogy elbocsátná ötet, mert igen kicsin volna, és hadd nőne meg, oztán azután több haszon volna benne. Monda neki a halász: Én reménséget árron nem veszek, mert ennekem oly szokásom vagyon, hogy inkább akarom venni a jelenvalónak kicsinvoltát, hogynemmint a távolvalónak nagyvoltát.

ÉRTELME.

Nagyra való biztodba a kicsint el ne hagyjad,
És mit a sors hozott, el ne hagyigáljad:
Jobb tenálad legyen, hogy ne mástól várjad.

LXXXIV.

AZ HANGYÁRÓL ÉS PICSEKRŐL.

Mikoron az tél el kezdene közelgetni, az hangya vonszsza vala a búzát szemenként az ő bolyába. Látta vala ezt a picsek, télbe oda mene, kezde búzamagot tőle kérni, kinek a hangya monda: Mire hogy énhozzám képest nem gyi[b]tettél te is nyárba? Felele neki, monda: Mert ennekem akkoron minden dolgomat az éneklésbe kellett elmulatnom. Monda neki a hangya nagy nevetéssel: Hallod-e, ha nyárba éneklettél, mastan tehát ehezzél mint jobban lehet felőled.

ÉRTELME.

Hangyán az eszes embert, télen a vénséget vegyed:
Azért míg erőd vagyon, dolgod úgyan tegyed,
Hogy vénséged idején kenyeredet nyugolmason egyed.

LXXXV.

AZ OROSZLÁNRÓL ÉS BIKÁRÓL.

Az oroszlán ízi vala a bikát. Kinek eleibe járula egy bak, szarva és homloka meghajtván és haragosképen nézvén, kinek monda a bika: Nem gondolnék, sem félnék a te haragosvoltodtól, és ha az oroszlán hátamon nem volna, megmutatnám neked mint kelljen a bikával vínod.

ÉRTELME.

Kinek nyavalája mikor jelen vagyon,
Meglássa hogy arra másikat ne adjon,
De inkább gondolja békével mint maradjon.

LXXXVI.

AZ DAJKÁRÓL ÉS FARKASRÓL.

Fenyegeti vala gyakorta egy dajka az gyermecskét: Bizon (úgymond) ha el nem hagyod a sírást, a farkasnak adlak. Ezt, úgy történék hogy meghallá a farkas, reménlé hogy jól lakhatnék, és ott marada az ajtó előtt. Végre az gyermekre álom juta, és elalvék; annakutánna látá a farkas hogy semmi nem kél dolgába; ismeg az erdőbe téré ehen és iressen. Találá elől farkastársát, és az kezdé tőle kérdeni: Hol volna a préda, ahonnet ő mastan jöne? Kinek nagy fohászkodással monda: Igen csoda emberek vannak most ez világon: csak szóval tartnak szegén legént. Am egy dajka ma mind estig mondá, hogy kivetné a gyermeket a farkasnak, ott nagy sokáig várám, de soha nem tevé.

ÉRTELME.

Meni mag vagyon egy nagy hód kenderbe,
Anni álnakság, néha józság is, az asszonyemberbe,
De soha neki ne higy, s nem esel a tengerbe.

LXXXVII.

A TEKNŐSBÉKÁRÓL ÉS KESELYRŐL.

Kevánja vala egy időbe a teknősbéka, hogy ő is felrepilhetne az égbe, és a ki ötet felvinné, igéri vala annak a Veres-tengernek gyengyét. A keselyü nem messze áll vala, és ezeket mind jól hallja vala, felkapá ötet, és felrepille vele; és ottfen kezdé szolgálatját kérni, amint megigérte volna hogy megadná; de mikoron amannak nem volna honnét megadni, megszaggatá ötet körmeivel, és megevé. És ezenképpen a teknősbéka, ki az égbe kevánta vala jártát, az égbe vesze el.

ÉRTELME.

Sokan kik ő rendekbe nagy bátran éltenek,
És ha annakutánna felnevekedtenek,
Veszedelmeket rájok nagyokat vöttenek.

LXXXVIII.

A RÁKRÓL ÉS FIÁRÓL.

Mikoron a ráknak a fia csak hátra mászna mindenkoron, kezde az anyja rejá feddeni, és ötet inteni, hogy ne menne hátra, hanem elő, Felele a fia, és monda neki: Menj el, jó anyám, elől, és im én utánnad megyek.

ÉRTELME.

Olyról feddj mást meg, ki tebenned nincsen,
Hogy ugyanazonra más teged ne intsen,
És oztán felőled nevetséget ne hintsen.

LXXXIX.

AZ NAPRÓL ÉS AZ ÉSZAKI SZÉLRŐL.

Vetekednek vala egymással a nap és az északi szél, mellik volna másikánál erősebb, és úgy végezék a dolgot, hogy az úton menő emberen késértenék meg erejeket, és az lenne nyerettes, ki köntesét vele levetethetné. Az északi szél, kinek Boreas neve, kezde keményen és hidegen fúni az úton járó emberre, de amaz azért utát el nem hagyá, hanem öltözetit megkettőzteté. A nap is annakutánna előjárula, és lassan-lassan a ködös homált mind eltisztítá, és fényét teljességgel kibocsátá; kezde az ember hevílni és verítezni, és mikoron menne, találá egy árnyékos fát, ott köntesét leveté, és megnyugovék. És ezenképpen a nap nyeré az pályát.

ÉRTELME.

Ne siess hirtelenkedni, és mindennel vetekedni,
Mert eszesnek legelőszer azon kell elmélkedni,
Ha meglehet tőle, min akar incselkedni.

XC.

A SZAMÁRRÓL.

Jöve a szamár az erdőbe, holott egy oroszlánbőrt találá, melybe mikoron felöltezett volna, tére ismeg az mezőre. Ott a barmoknak és juhoknak csordái megiednek vala tőle, és elfutnak vala. Azonközbe oda juta a szamárnak ura, ki őtet elvesztette, és keresi vala; melyet mikor látott volna a szamár, nagy ordítással eleibe futamék, hogy már eliesztené őtet; de az ura a két fileit, melyeket be nem fedhetett vala az oroszlánbőrrel, megkapá, és monda neki: Jóllehet te szamár egyebeket elhitettél, de én jól esmerlek tegedet.

ÉRTELME.

Ne mutasd magad, ki nem vagy, embereknek,
Kazdagnak, nemesnek, avagy egyebeknek,
Mert ezekbe veszik és oztán megnevetnek.

XCI.

AZ BÉKARÓL ÉS RÓKÁRÓL.

Meguná a béka laktát a tóba, hanem kijeve onnet, orvosdaktorrá tevé magát, és mene az erdőbe, és nagy fenjen mondja vala, hogy ő aféle tudománba sem Hippokratesnek, sem Galenusnak nem engedne. Mikoron ezt egyebek elhitték volna, a róka mosolodék rajta, és monda neki: Bizon lehet hogy jó orvos vagy, mert az ajakad tenmagadnak mindenkoron mint egy megholtnak úgyan sárgával vereslik.

ÉRTELME.

Micsoda lehet ennél nagyobb rútság,
És varasbékához hasonló undokság,
Mert ki nálad nincs, aval kérkedni bolondság.

XCII.

AZ MARÓ EBRŐL.

Vala egy embernek egy pokol ebe, ki mindeneket megmar vala. Az ember köte egy darab tőkét nyakára, hogy mindenek megösmernék, hogy maró eb volna az. Amaz, mikor nyakára kötötték volna, azt alítá, hogy jól járt, és urának nagy szerelmébe vagyon, és az töke nagy tisztességére; megutálja vala a több ebeket, hogy azoknak nem volna nyakba-vetőjek, és kevélyen jár vala közettek. Hozzá mene egy agg eb, s monda neki: Ha eszedbe vennéd magadat, ez tőke nem tisztességedre, hanem szégyenségedre vagyon.

ÉRTELME.

Olyan ez világi hejábavaló kevélség,
Kitől soha távol nem jár a jó esztelenség,
Azt tudja hogy megnyerte, hát ugyan szégyenség.

XCIII.

AZ TEVÉRŐL.

A teve mikoron nézné az ökreket, hogy két szép szarvok volna azoknak; panaszol vala Jupiternek, és kéri vala őtet, hogy neki is két szarvat adna. Neveté Jupiter az ő bolondságát, megadá neki a mit kér vala, de a két filét megkurtítá neki.

ÉRTELME.

Sokan vannak az uraim, kik olyat kevánnak,
Kit annakutánna jóformán megbánnak:
Úgyan lött volt dolga eccer egy királnak*).

*) Ki azon kérte volt Jupiter istent, hogy valamti illetne, mind aranynyá lenne; de megbáná annakutánna, mert az kenyér és egyeb eledel is aranynyá leszen vala, mikor illeti vala, és végre ehel kelle meghalni.

XCIV.

KÉT BARÁTOSOKRÓL ÉS AZ MEDVERŐL.

Ketten, kik egymáshoz mindenkoron jó barátságot mutatnak vala, az úton elindulának; és mikoron mennének, találá őket elől egy medve. Az egyik mindjárást elfutamék, és felmene egy fára; mikoron a másik látta volna hogy el nem szaladhat, előtte leomla az földen. A vad hozzá mene, kezdé száját és filét bízelni, de mikoron amaz semmit nem pihenne, azt alítá, hogy megholt, és nem bántá, hanem elmene onnet, mert neki természeti, hogy holtat nem bánt. Annakutánna leszálla a fáról az ő társa, és kezdé tőle kérdeni: mit súgott volna a medve, filébe? És monda neki: Azt sugá, hogy soha efféle barátommal ne járjak egy úton mint te vagy ennekem.

ÉRTELME.

Az igaz barátság ritka mint a fekete hattyu;
A hamis nem tisztán fogontatik, mint a fattyu,
Azért elfutamik mellőled mint egy rosz tarattyu.

XCV.

A KOPASZ LOVAGRÓL.

Egy kopasz lovagos mikoron az uton menne, csinált hajat rakott vala a siveg alá; és mikor az szél sebessen fúna, lefuvá fejéből a hajas siveget, és mindjárást nyilván lön az ő kopaszvolta. Elfakadának nevetve társai, és ömaga is nagy nevetéssel monda: Nem csoda ha az idegen haj elfut tőlem, mert még az ennen hajaim sem maradhatnak nálam.

ÉRTELME.

Ha azt akarod, sokáig hogy ne nevessenek,
És udvarból az uraim ki ne vezessenek,
Nevetnek-e? nevesd te is, ám hadd igessenek.

XCVI.

KÉT FAZÉKRÓL.

Két fazék áll vala a vízparton; egyik föld, a másik kegyig réz. A víz megárrada, és mind a kettőt elvivé. Mikoron a földfazék azon félne, hogy eltörnék, monda neki az réz: Semmit ne félj, én gondodat viselem, hogy el nem hadlak romlanod. Monda neki a földfazék: Akar én eltörettessem, akar veled együtt elmeríljek, nekem mind elég veszél, azért jobb nekem töled megválnom.

ÉRTELME.

Ember hozzá hasonlóval bátrabban együtt mehet,
De ha erősebbel jár, attól kárt is vehet,
És ő az erősnek semmi kárt nem tehet.

XCVII.

AZ PARASZTEMBERRŐL ÉS A SZERENCSÉRŐL.

Mikoron a parasztember szántana, találá a barázdába kincset; hálát kezde adni a földnek, hogy őneki azt adta volna. Látá a Szerencse, hogy semmi tisztességet nem tenne neki, azért imígyen szóla magába: Im ez balgatag ember ennekem hálálatlan; de leszen még oly idő, hogy elveszti a kincset, és akoron fog engemet fogadásival és ivöltésével szorgalmaztatni.

ÉRTELME.

Elvött jóról hálákat adván, emlekezzönk,
És lássuk hogy arról el se feledközzönk,
Ha akarjuk hogy Szerencsével végig menyeközzönk

XCVIII.

AZ BIKÁRÓL ÉS KECSKÉRŐL.

Kergeti vala a bikát az oroszlán. Amaz keres vala helyet hol előtte megmenekedhetnék; találá egy barlangot, kibe a kecske lakik vala, és mikoron oda bemenne, a kecske két szarvával kezde eleibe jöni, kinek monda a bika: No mastan szarvaddal jösz elömbe, de ha az elmegyen ki engemet íz, megmutatom neked menivel nagyobb a bika a kecskénél.

ÉRTELME.

Nem kell a keménségbe elmerílni,
De nyomorúlton mindenkor kenyerílni,
Úgy fognak rajtad is oztán keserílni.

XCIX.

AZ PAVÁRÓL ÉS DARURÓL.

A páva és a daru együtt vacsorálnak vala. A páva kezdé magát hánni, és kérkedni farkával, és a darut megutálni; kinek monda a daru: Jóllehet szép vagy, de aleg repílhetsz a ház tetejébe, mikoron én az égnek ködeibe járok.

ÉRTELME.

Nyilván vagyon mit ember tehessen,
Azért senki mást soha meg ne nevessen,
Magába is talál, kit tőle elvessen.

C.

A TÖLYFÁRÓL ÉS NÁDRÓL.

Mikoron nagy szél támadott volna, egy nagy tölfát, ki a vízparton áll vala, kidőjte tevéből; és mikoron a vizen alá menne, az ágaival megéré a nádat, és csak elmúlék mellőle. Kezde rajta csodálkozni, miérthogy a nád olyan fergetegbe megmaradna, és ő nem maradhatott volna meg. Felele neki a nád, és monda: Én mindennek engedek és fejet hajtok, mind déli és északi szélnek, mikoron fúnak, csak lehajtom magamat; de nem csoda hogy te ledőltél, mert nem akartál a szélnek engedni, hanem ellene állani.

ÉRTELME.

Náladnál hatalmasb ellen járni veszedelmes,
Mert engedelemmel hatalmas győzedelmes,
Azért mint az idő vagyon, ahhoz légy figyelmes.

CI.

AZ TIGRISRŐL ÉS RÓKÁRÓL.

Gerelyjével kergeti vala egy vadász a vadakat, kiknek a tigris hagyá, hogy mind veszteg ilnének; ömaga lenne, ki megvína a vadásszal. Kezdé ötet azért a vadász a gerelylyel érelni úgyannira, hogy igen megsebesednék; és mikoron megfutamodt volna a hadból, és a gerelt utánna vonná, eleibe járula a róka, és ott megkérdé ötet: ki volna az, a ki olyan nemes vadat annira megsebhetett volna? Megfelele neki, monda: A sebnek urát és tevőjét nem ösmerem, demaga a sebnek nagyvoltából vélem, hogy valami jeles ember volt.

ÉRTELME.

Embernek vakmerőnek lenni nagy göz,
Mert az eszesség erőt, mindent, meggyőz,
Mint az égő szén hogy sok ételket megfőz.

CII.

AZ BIKÁROL ÉS OROSZLANRÓL.

Valának a bikák négyen, kik önnenköztek olyan szerzést tönek, hogy éltek és holtok mind együtt lenne. Meglátá az oroszlán hogy mind négyen együtt járnának a mezőbe, és nem meré megkezdeni őket, hanem először hazugsággal elválasztá őket egymástól, és annakutánna megszaggatá.

ÉRTELME.

Az igyenességgel állatok mindenek nőnek,
A bikák is, míg egymással összeséggel lőnek,
Magokba az oroszlánnak prédát ők nem tőnek.

CIII.

AZ JEGENYEFÁRÓL ÉS SZILFÁRÓL.

Megutálta volt régenten a szilfákat az jegenyefa, miérthogy ő magas volna, és még a hajókba is vitorlának választanák ötet; de a szilfa alatt nőve semmire nem volna hasznos. Kinek feleleti ilyen volt az jegenyefához: Hallod-e te, jegenyefa, bátor te az te jószágiddal dicsekedjél, de minket ne bosszonts a mi alávaló-voltonkkal, hogy nem mondod meg a te fogyatkozásidat is, és mire hallgatod el a mi jóvoltonknak állapatját? mert mikoron tegedet levágnak, hogy ugyan cseng és peneg a fejsze a hátadon, vajhogy akarnád akoron, ha olyan lehetnél mint mi, és békével maradhatnál.

ÉRTELME.

Az nagyok dolgába is vagyon nyomorúság,
Az kicsinkébe is néha egy keves vigaság:
Isten mint szerzette, arra hagyjuk: ez a jó tanuság.

CIV.

AZ FÖSVÉNY EMBERRŐL ÉS IRÉGYRŐL.

Két ember, kinek egyik fösvén vala, másik irégy, kérik vala Jupitert, ki mind az ő kevánsága szerint. Hozzájok bocsátá Apollót Jupiter oly tanusággal, hogy mindeniknek megadná a mit kevánna; és hogy a mit először egyik kevánt volna, annak megadná azt, és annakutánna a másiknak két annit adna. A fösvény sok ideig nem foga semmit szólni, hogy amaz kérne először, és annakutánna neki két anni jutna. Az irégy ezt megirállé, és azt kéré, hogy neki egyik szemét kitolynák; alitá, hogy jól lenne vele dolga, ha a társának mindkettőt kitolnák.

ÉRTELME.

Soha meg nem elégedik a gonosz fösvénség,
Magának is kárt teszen amaz mord irégység.
Azokat elhagyjuk azért, úgymond az istenség.

CV.

AZ VARJURÓL ÉS EGY EDÉNRŐL.

Megszomjuhozék a varju; találá egy edént' kibe víz vala, de az edény mély vala, és nem vala annira tele vízzel, hogy belőle ihatnék. És mikoron sok ideig veszödett volna rajta, s nem ihatnék, akará eldejteni az edént, de nem lehete. Végre meggondolá magát, kevecset kezde lassan-lassan bele hánni mindaggyig mígnem felteléki, és ivék.

ÉRTELME.

Ember mit nem tehet testi erejével,
És mikoron dolgát nem foghatja kezével,
Tanuság ott az neki, hogy éljen eszével.

CVI.

AZ OROSZLÁNRÓL ÉS A VADÁSZRÓL.

A vadász és az oroszlán egymással vetekednek vala. Az oroszlán azt mondja vala, hogy ő erősb volna az embernél; végre annira lön a beszéd, hogy a vadász vivé ötet egy kőképhez, holott kifaragták vala, hogy az oroszlán fejét az ember lába alá nyomta volna. Ott az oroszlán azt mondá, hogy nem volna ez elég bizonság a vadásznak, mert az emberek olyat faraghatnának, melyet szeretnének; de ha az oroszlán faragni tudna, avagy ha az oroszlán faragta volna, tehát az ember, lába alatt állana az oroszlánnak, és nem az oroszlán az ember lába alatt.

ÉRTELME.

Kinek mint mi tetszik úgy mondja,
És mindenkoron arra vagyon gondja,
Hogy az ő beszédét kedve után mondja.

CVII.

AZ GYERMEKRŐL ÉS LOPÓRÓL.

Egy gyermek il vala az kútfő mellett, és igen sír vala. Oda mene a lopó, kérdé, miért sírna? monda neki a gyermek: A kötél elszakada, és az kútba ejték egy aran vedret. Ott a lopó megöríle, mindjárást levetkezék, és az kútba hága; kezdé keresni a vedret, és mikoron semmiképpen meg nem lelte volna, felhága, és sem köntesét sem a gyermeket ott nem találá, mert a gyermek elfutott vala a köntessel.

ÉRTELME.

Másnak kik kárt tesznek, néha ők is kárt vallnak,
És megcsalatkoznak, kik egyebeket megcsalnak,
Mert az Szerencse lejáni ily falatot falnak.

CVIII.

AZ PARASZTRÓL ÉS TULOKRÓL.

Vala egy parasztembernek egy tulka, ki soha semmi igát fel nem akar vala venni. A paraszt elvágá az szarvát, mert mindent aval ökleldez vala; végre mikoron az ekére szántani be akarná fogni, kezébe tartja vala az ösztent, és azt alítja vala, hogy immár megbirhatná ötet, miérthogy szarva nem volna. Amaz kegyig, mikoron szarvával immár semmit nem tehetne, kezde rugóldozni, és lábával port az ember szemébe hánni.

ÉRTELME.

Úgyan teszen a ki minden jóra tanithatatlan,
Kinél jó tanács és tudomán foghatatlan:
Miért? mert elméjébe bolond és igen állhatatlan.

CIX.

AZ ERDEI ISTENRŐL ÉS ÚTONJARÓ EMBERRŐL.

Az Satyrus, kit erdei istennek mondnak, találá téli időben egy embert az erdőbe azon úton, melyet a hó igen megvert vala, és igen fázik vala. Megkeserülé őtet, és bevivé barlangjába, és kezdé az tüznél fiteztetni; mikoron kegyig az ember a kezére lehne, megkérdé, mi oka volna annak? Amaz felele neki: Azért (úgymond) hogy megmelegíljen. És annakutánna, mikoron enni kezdettenek volna, kezdé az ember a hevi kását is fúni; azt is megkérdé tőle a Satyrus, hogy mi oka volna? Monda az ember: Hogy meghidegíljen. És legottan mindjárást kiízé a Satyrus házából az embert, és monda neki: Nem akarok ilyen sokféle száju embert házamnál tartani, ki mind hideget s mind meleget ugyanazon egy szájából ád ki.

ÉRTELME.

Az kettős száju embert el kell távoztatnonk,
És a lakást vele hamar változtatnonk,
Mert végre sem fogonk vele egyitt maradhatnonk.
Az erdei isten is ez ilyent megutálta,
És házából gyorson el-kitaszigálta,
Még netalán tányérát is hozzá hagyigálta.
Neked azért ez példa tanuságot teszen ;
Hogy kinek szájába hevi és hideg leszen,
Értsed : ki szemedbe szépet szól, de hátul megeszen,
Az veled együtt soha sokáig nem leszen.

CX.

AZ VADKANRÓL ÉS EMBERRŐL.

Egy embernek veteménit szokta vala igen elpusztítani egy vadkan. Eccer megkapá ötet az ember, és a fél filét elmetszé; mászszor ismeg a másikat; még sem szinik vala meg a pusztításról. Végre megfogá az ember, és földesurának adá ajándékon. Mikoron felkoncolták volna, soholt nem láthatja vala az úr a szivét; kérdi vala az szakácsokat, azok sem tudják vala, és monda az ember, a ki fogta vala: Uram, nem csoda ha nincsen szive, mert azt hiszem hogy bolond vad volt ez; mert ha bolond nem volt volna, nem tért volna anniszor vissza az én veteménimre az önnen kénjára.

ÉRTELME.

Ez világon sokan oly boloudok vannak,
Mintha szivek nem volna, az kárra futamnak,
És ő életeknek nagy veszélt foglalnak.

CXI.

AZ BIKÁRÓL ÉS EGÉRRŐL.

Az egér megmará a lábát az bikának, és mindjárást befutamék likába. Kezde a bika szarvával idestova oklöldezni, hogy ellenségét valahol megtalálhatná, de nem láthatja vala. Az egér kezdé likából megnevetni ötet, és mondani neki: Te igen nagy vagy és erős, de azért ne utálj mindent meg, mert mastan csak egy kis egér is megsérthetett tegedet.

ÉRTELME.

Noha kicsin leszen neked ellenséged,
De ha hozzád veszed az te eszességed,
Nem alítod ötet úgy mint semmiséget.

CXII.

AZ PARASZTEMBERRŐL ÉS HERCULESRŐL.

Megálla szekere a parasztembernek egy mély sárba. Kezde könyeregni Hercules istennek, hogy megsegítené őtet. Szózat lön mennyből hozzája, mondván: Balgatag ember, sujtold jól meg a lovakat, és tennenmagad is tolj hátul a szekér kerekin, és úgy hijad Hercules segétségét, mert kilemben meg nem segit tegedet.

ÉRTELME.

Az istenek embert akkoron segítnek,
És nehez terhekhez olykor közelítnek,
Mikoron őmagok is azon emelítnek.

CXIII.

AZ LÚDRÓL.

Egy lúd vala, ki aran monyat toik vala mindennapon egyet. Az kié a lúd vala, akara hirtelen megkazdagúlni, és a ludat megölé, azt alítván hogy nagy kincset találna benne; de mikoron megölte volna, semmit nem találá benne, és annakutánna nagy fohászkodással siratá meg tétét.

ÉRTELME.

Úgyan jár ki eszét bolondul eltéveszti,
Hogy mikor sokat keván, az keveset is elveszti,
És minden javából magát kirekeszti.

CXIV.

AZ PICSEKRŐL ÉS HANGYAROL.

Mikoron a picsek nyárba csak énekléshe mulatná el dolgát; a hangya igen arat vala, buzát hordván az ő fekvésébe. Azonközbe elközelgete a hideg tél is, és megehílvén, kezde a hangyának könyergeni, hogy enni valót adna; és a hangya ez választ tevé neki, hogy mikoron az picsök éneklött volna, akkoron ő munkálódott volna.

ÉRTELME.

Az ki iffiúságába resten cselekedik,
Az olyan vénségébe oztán szíkelkedik,
És másnak hejába sokszor reménkedik.

CXV.

AZ MAJOMRÓL ÉS AZ Ő KÉT FIÁRÓL.

Azt mondják hogy mikoron a majom két fiat szül, egyiket szereti, és a másikkal nem gondol. Szült vala kegyig kettőt egy időbe; és mikoron valami hirtelen való ijedés támadott volna, az szerelmes fiát ölébe kapá, hogy elfutna vele; és mikoron hirtelenkednék, egy kősziklába itkezteté, és meghala, a másik kegyig a hátára ragadott vala, és megmarada egészségbe.

ÉRTELME.

Istennek akaratját senki nem tudhatja,
És mit ők akarnak, hátra nem hadhatja:
Azért mit ők adnak, egyaránt szeressük,
Hogy mit nem akarnánk, azt el ne veszessük.
Mert az anyának történik gyakorta,
Hogy az fiának, kinek javát inkább akarta,
Az jó halál az olyant ötöle elvötte,
És az más világra lelkét röpítette.
De nem tudom miért az anyától ilyen módon leszen,
Hogy ez ilyen gyermekhez szerelmet nagyot teszen,

Talán ugyan csodaképpen megérzi,
És lelkiösmeret őt arra vezérli,
Hogy az nagy szerelem eccersmind ahhoz legyen,
És annakutánna keservesen bucsót tőle vegyen.

CXVI.

AZ ÖKÖRRŐL ÉS TULOKRÓL.

Az öker mikoron immár igen idés volna, még is mindennapon igát kell vala vonni; az tulok kegyig, munkának tudatlana, a fiven hántatja vala magát, és az ökret bosszontja vala hogy mivel ő szabados volna, és semmit nem munkálódnék, de az ökörnek megkopott volna a nyaka a nagy vonásba. Az vén ökör neki akkor semmit nem szóla, hanem látá egy keves idő múlva: hát tulkonkat szarvánál fogva vonszszák a vágóhídra, és monda neki: Ó nyavalyás, hol a te kenyü életed? a mint látom, a bátran való élet hántásra változott. Azt hiszem, hogy avagy csak mastan is jobbnak véled az én munkával való életemet, hogynemmint a te szabadságodat, ki teged a halálra vonszon.

ÉRTELME.

Hogy életedet jól viseljed, szikség munkálódni,
És az jó időbe nem kell hivolkodni,
De hogy gonoszul ne járj[h], azon okoskodni.

CXVII.

AZ EBRŐL ÉS OROSZLÁNRÓL.

Találá elől az eb az oroszlánt. és kezde vele tréfálni, és neki mondani: Te szegén nyavalyás, mit ehezel, és mit búdosol idestova az erdőkbe? Tekints énrejám, ki kövér és fénes szőri vagyok; ezt kegyig nem munkáimmal találom, hanem mulatságommal. Megfelele neki az oroszlán, és monda: Jóllehet megvannak neked, te boldog eb, a te étkeid, de megvannak a mellett nyavalyáid is; te légy szolga, mert szolgálhatsz: én a szabadságot szeretem, és szolgálni nem akarok.

ÉRTELME.

Szépen felelt volt az oroszlán az ebnek,
Csak akkor erdőbe megtalált vendégnek,
Mert szabadságnál nincs drágább embernek.

CXVIII.

AZ HALAKRÓL.

Mikoron egy időbe nagy árvíz lött volna, egy hal, ki annakelőtte valami folyóvízbe lakik vala, viteték a tengerbe. Ott magát kezdé hánni, hogy ő minden tengeri halnál nemesb volna, és a tengeri halakat semminek alítja vala. Ezt a disznóhal el nem szenvedheté, de monda neki, hogy akkoron válnék az meg, mikoron mindkettőt megfognák, és a vásárra vinnék; mert engemet (úgy mond) a nemessek vennének meg, de teged a szegén község.

ÉRTELME.

Sokan dicséretet oly igen kevánnak,
Hogy önenmagokról magok predikálnak,
És ki soha nem volt, olyat hagyigálnak.

CXIX.

AZ PÁRDUSRÓL ÉS RÓKÁRÓL.

A párdusvad, kinek az háta tarka, egyeb vadaknál mindeneknél, még az oroszlánnál is feljebb tartja vala magát. Ehhez hozzá mene a róka, és monda neki, hogy bátor semmit ne kevélykednék, mert ha neked (úgy mond) szép subád vagyon, nekem szép elmém és eszem vagyon.

ÉRTELME.

Természet ő ajándékit sokképpen osztogatta,
És az párdusnak hátát tarkán hatta,
A rókának kegyig, hogy eszes legyen, azt adta.

CXX.

AZ RÓKÁRÓL ÉS VADMACSKÁRÓL.

Mikoron eccer az róka a vadmacskával beszéllene, kérkedik vala azzal öelőtte, hogy az ő eszének edényébe és erszényébe sok kilembkilembféle okosságok volnának; az vadmacska kegyig azt mondja vala, hogy öneki csak egyetlenegy tudománya volna, kihez ő bíznék, mikoron valami félelme volna. Azonközbe hogy ezt beszéllenék, találkozának örejájok az erdőbe vadászó ebeknek sokasági; a macska mindjárást felfutamék egy nagy magas fára; az rókát kegyig mindaggyig kergeték, mígnem megfogák és megölék.

ÉRTELME.

Bátorságosb mindenkor az egy jó tanúság,
Nem gyakorta hasznos a sokas ravaszság,
Azért egy legyen, de jó legyen az a tudósság.

CXXI.

AZ KIRÁLRÓL ÉS MAJMOKRÓL.

Neminemi egyiptombeli királ taníttatott vala egynehány majmokat úgyannira, hogy táncolni tudnának; és mikoron táncolnak vala, bársomba őket felöltöztetik vala, és az ő táncolássok mindeneknek, a kik nézik és látják vala, igen kedves vala. Azonközbe egy ember orozva diót hagyíta ki kebeléből. A majmok kegyig a táncot elhagyván, az dijó után futamának, és azon víni fogának, mely dolog nagy nevetséget támaszta mindazoknak, a kik őket nézik vala.

ÉRTELME.

Az szép öltözet senkinek eszét el nem változtatja,
És mi benne vagyon el nem kárhoztatja,
Mit az természet megkötött, azt meg sem ódhatja.

CXXII.

AZ SZAMARRÓL ÉS AZ KÉT ÚTONMENŐRŐL.

Ketten mennek vala emberek egy úton. Jutának egy erdőbe, holott találának egy szamárt, és mindjárást azon kezdének vetekedni, melyeké lenne, és melyik vinné házához, miérthogy az Szerencse egyaránt adta volna nekik. És mikoron ott rajta veszödnének, azonközbe szamár magát elvonitá előlek az erdőbe, és sem egyiknek sem másiknak nem lön.

ÉRTELME.

Bolondság embernek olyról törekedni,
És ki kezénél nincsen, arról vetekedni,
És kétséges dologról beszéddel fegyverkedni.

CXXIII.

AZ HALÁSZOKRÓL.

Halásznak vala egynehányan az halászok, kik fogának nem halat, hanem egynehán teknősbékát, kibe ömagok is nem ehetnek vala eleget. És meg is hivák vendéggé rejá Mercurius istent. Megösmeré kegyig Mercurius, hogy nem valami szerelemből és emberségből hinák ötet vendéggé, hanem hogy az hitván teknősbékáért jó halakat engedne nekik foghatni; nem mene hozzájok, hanem meghagyá nekik, hogy bátor önnenmagok megennék hitván teknősbékájokat.

ÉRTELME.

Ki magát dolgához esztelen foglalja,
Ha mit keván, nem leszen, azt ő ne csodálja:
Látja Mercurius a ravaszt, és igen utálja.

CXXIV.

AZ MAJMOKRÓL ÉS PÁRDUSROL.

Azt mondják irások, hogy Maurisiába majmoknak sokasága bévelkedik; a párdusvad kegyig nekik természet szerint való ellenségek, és nagy magas fákra felfutnak, mikoron őtet látják. Eccer kegyig, mikoron meg nem foghatna bennek a párdus, a fa alatt, melyen sokan járnak vala, holttá tevé magát, elnyúla mint egy holt. Ezt mikoron a majmok látták volna, megörülének rajta hogy ellenségeket halva látnák. Végre egyet alá kildének közzílek, hogy ugyan bizonyába megtudnák, ha megholt volna, avagy csak csúfolkodnék. Mikoron kegyig semmi előjelét benne nem ösmerné, leszállának a többi is, és kezdének mellette járni, és végre hátára hágni, és őtet megcsufolni. Mikoron ösmerte volna a párdus, hogy eléggé megfáradtanak örömekbe, hirteleu megelevenedék, és némelyet őközzílek fogával, némelyet kegyig körmével megszaggata.

ÉRTELME.

Mikor az ellenség neked azt mutatja,
Hogy az ő ereit immár elfogyatja,
Jól meglássad azért, hogy mi akaratja.

CXXV.

AZ PÓKRÓL ÉS KÖSZVÉNRŐL.

Elindulának egy úton a pók és az köszvény; mikoron kegyig estvére jutottanak volna, mindenik azon igyekezik vala, hogy magának alkolmas szállást találna. Mene azért a pók egy kazdag embernek házába, holott meniszer hálóját felcsinálja vala, a szolgák anniszor lesöprik vala, és semmi dolgába kedve nem telik vala. A köszvény kegyig mene egy szegény emberhez, holott nagy nyomoruságot kell vala vallani, mert fekete kenyeret eszik vala, nyugodni semmit nem hágy vala, faágyat ád vala neki, és magát minden erős dologba foglalja vala. Reggel felkelének, kezdének egymásnak a szállás felől panaszolni, miképpen nem nyughattanak volna, és tanácsot tartának, hogy megváltoztatnák a szállást, és hogy a pók szegény embernél, az köszvény kegyig kazdagnál szállana. Elindulának, és mikoron besetétedett volna, az köszvény nagy lassan bemene egy

kazdag ember házába, melyet mikoron meglátnak volna, rajta kapának, nagy tisztességgel fogadák, kezdének köríle forgódni úgyannira, hogy helyét sem lelik vala; bársonpárnát tőnek alája, kezdék mindenféle étkekkel, savanyú és édes borokkal kénálni, és semmi nem vala, kit neki elő nem hozának. A pók is megszálla az szegény embernél, és ott nem kilemben cselekedik vala, mint ha tulajdon önnenmagájé volna a ház: szabadon teríti vala hálóját, és senki nem bántja vala. Végre mikoron mindenik megtalálta volna természet szerint való helyét, elvégezék magokba, hogy az pók mindenkoron a szegény embernél, a köszvény kegyig az kazdagnál maradnának.

ÉRTELME.

Egynek egy helyen szerencséje nagyobb vagyon,
Azért az köszvénnek kazdag szállást adjon,
Az szabadságnak kegyig bátor békét hagyjon.

CXXVI.

AZ PACSIRTÁRÓL ÉS AZ Ő FIAIRÓL.

Egy pacsirta történet szerint rakta vala az ő fészkét, és költe oly buzaveteménbe, mely immáran idésded vala. És mikoron a gabona megsárgódnék, akoron sem repülhetnek vala el az ő fiai. Annakokaért mikoron egyszer az anyjok elmene tőlek, hogy ennik valót keresne, hagyá a fiainak, hogy ha ott valami új dolog lenne, avagy mondatnék, tehát eszekbe vennék, és mikoron megjöne, neki megmondanák.

Azért midön dolgára ment volna, odajeve a veteménnek ura, és előhivá az ő iffiú fiát, és monda neki: Látod-e, hogy ez vetemények megértenek, és hozzá kellene nyúlni. Azért holnapon, mihelyen megvirrad, menj el barátinkhoz, és kérjed öket, hogy ne hagyjanak, hanem segétsenek ezeknek megaratásába. És mikoron ezt megmondotta volna, onnet elmene.

És minekutánna megjeve a pacsirta, kezdé-

nek a fiai nagy reszketve kerníle csirippelni, és az anyjokat kérni, hogy mindjárást sietne öket onnet elvinni más helyre; mert az veteményeknek (úgy mond) ura ide jött vala, és meghagyá a fiának, hogy hozzá kérné barátit, és holnapon a vetemént megaratnák. Akoron meghagyá nekik az anyjok, hogy semmit ne félnének, mert ha (úgy mond) az úr az aratást barátira hallasztotta, holnapon ez vetemént meg nem aratják; azért nem szikség, hogy titeket innet elvigyelek.

Másodnapon azért az anyjok ismeg elmene tölek, hogy valami ennik valót hozna; az úr kegyig várja barátit hogy eljönének, mind délig; és semmi nem kele benne, és az ő barátiba csak egy sem jeve el. Tehát monda ismeg a fiának: Ezek restek minnyájan, és csak szóval tartnak minket; de inkább menjönk atyánkfiaihoz és rokoninkhoz, és azokkal egyetembe kérjük szomszédinkat is, hogy holnapi napon ott legyenek az aratásba, és segétsenek.

Ezt is megcsirippelék és zsibogák az madárfiak az anyjoknak nagy félelemmel. Akkor is meghagyá nekik az anyjok, hogy semmit ne félnének, mert az úr rokonsági és szomszéd-

sági nem volnának oly igen felette engedelmesek, hogy semmi késedelmet nem tennének. Harmad napon a madár ismeg élés keresni mene; az úr rokansági kegyig és szomszédsági el nem jevének.

Végre monda az úr a fiának: Ám tartsák dolgokat barátink rokoninkkal és szomszédságinkkal! Holnapon hozz két sarlót ide, és mi magonk minnen kezeinkkel megarassuk ez gabonát. Ezt mikoron a madarak anyja meghallotta volna, hogy az veteménnek ura azt mondotta volna, mindjárást azt mondá, hogy ideje volna onnet elmenni és elhordozni, mert általán fogva meglenne immár, a mit mondott volna; miérthogy ugyanazon ember fogna az dologhoz, a kié a jószág volna, és nem kérne mást hozzá. Ezenképpen a pacsirta onnet elmene, és másnap az úr megaratá fiával az vetemént.

ÉRTELME.

Barátinkba és rokoninkba meni haszon legyen,
És azokba bizodalmat ember menit tegyen,
Itt minden ez példából tanuságot vegyen.
És mi magától lehet, ahhoz hozzá nyúljon,
Hogy az jó idő hejába tőle el ne múljon;
Mert történhetik, hogy gonosz Szerencse fújon,

És károknak nagya őrejá boruljon,
Végre oztannan bánattal megfúljon.
Bölcs mondásokat azért úgy hallgassonk:
A mi magonktól meglehet, azért más után ne fussonk.
Megszerezzik csak azért is hogy oztán nyughassonk,
És nagy békével házonknál lakhassonk.

CXXVII.

AZ RÓKÁRÓL ÉS BAKKECSKÉRŐL.

Mikoron a róka és a kecske megszomjuhoztak volna, egy kútba alászállának. Holott mikoron jól ittanak volna, és a kecske nézne: honnet mehetne fel, monda neki a róka: Hallod-e, kecske, egy csep gondod is nincsen, mert ím mastan utat találtam rajta, hogy mindketten ezennel kimehetönk, mert tenéked imígyen kell tenned, hogy emeld fel magadat az két elő lábaddal a kút falára, és nyakadat meghajtván az álladat tedd a melyedre, hogy az szarvad felálljon; én a szarvadról kiszököllem, és annakutánna tegedet kiviszlek. Kinek tanácsát mikoron a kecske megfogadta volna, a róka kiszököllék a kútból, és nagy öremébe a kút karéján idestova jár vala, semmit a kecskére nem gondolván. És mikoron a kecske ötet hitiszegőnek mondaná, felele neki, és monda: Bizonyával mondom neked, te bakkecske, hogy

ha anni eszed volna elmédbe, menni szőr az álladon vagyon, aggyig a kútba alá nem szállottál volna, mígnem meggondoltad volna, mint onnet fel kellene jöned.

ÉRTELME.

Bölcsnek mindennek úgy kell emberkedni,
És elébb (ha valamit kezd) azon eszeskedni,
Hogy végét meglássa, mit fog cselekedni.

CXXVIII.

AZ KAKASRÓL ÉS FOGOLYRÓL.

Kakasokat tart vala egy ember házánál; vön egy foglyot is, és azt is ugyanazonok közett kezdé tartani és hizlalni; azt a kakasok igen mardossák vala. Az fogoly kegyig magába igen búsolog vala, alítván, hogy arra mielnék azt neki, mivelhogy az önnen társaságitól elszakadott volna. De minekutánna látá, hogy a kakasok egymással vínának és egymást vagdalnák, elhagyá bánatját, és monda: Immár ennekutánna nem annira bánom az énrajtam löttet: nem csoda ha engemet bántottanak, kik még ömagoknak sem kedveznek, hanem egymást vagdalják.

ÉRTELME.

Idegen népek között eszesíl ki akar tenni,
Azoktól az bosszuságot könnyebben kell venni,
Kik az önnen felecknek is nem akarnak kedvezni.

CXXIX.

AZ KERKEDÉKEN EMBERRŐL.

Mikoron egy ember sok földet járt volna, végre haza jeve, és kezde sokakat beszélleni, kiket ő embermódra is úgy mint hős cselekedett volna az kivil való tartományokba. A többi közzött azt is kezdé predikálni, hogy a Ródbelieket szökésbe mind meghalladta volna, és ezt ő ugyanazonokkal megbizonítaná, kik szemekkel látták volna. Vala ott egy Ródbeli, és monda neki: Ha igazat mondasz, bizoníts meg aval, hogy szökjél meg énvelem is: mi szikség erre egyeb bizonságot hoznod.

ÉRTELME.

Kit közel érhetni, nem kell arra bizonság,
De hogy utat találhatna az áldott hazugság,
Messze mutat bizonságért a gonosz hitvánság.

CXXX.

AZ EMBERRŐL, KI APOLLÓT KÉSERGETI VALA.

Egy hitván ember késérti vala az jevendőmondó Apolló istent Delphos szigetbe, és tart vala markába egy eleven verebet. Mikoron azért a helyre ment volna, hol Apolló a feleletet teszi vala, ő is megkérdé: mi volna az ő kezébe? és ha élő állat avagy megholt volna? azt gondolván magába, hogy ha holtnak mondaná, elevenen adná elő, és ha elevennek mondotta volna, tehát markába megszorítaná, és halva mutatná meg neki. De az isten a gonosz embernek ravaszságát megösmervén, monda neki: Hallod-e, nálad vagyon mind életinek mind halálának hatalma, azért add elő vagy elevenen, vagy halva akarod.

ÉRTELME.

Istenek titkokat mindeneket jól tudnak,
Azért nem jól teszik, kik velek csúfolódnak,
Mert csalárdok kerülek hejába forgolódnak.

CXXXI.

EGY ASSZONRÓL ÉS AZ Ő TYÚKJÁRÓL.

Vala egy asszonnak egy tyúkja, ki mindennapon egyet toik vala. Azon való öremébe az asszon kezdé az tyúkot igen jól tartani, alítván magába, hogy többet tojnék, ha többet adna enni; és mikoron a tyúk meghízott volna, nem foga egyet is oztán tojni.

ÉRTELME.

Ki meghízik ez világi nagy sok kazdagsággal,
Nem cselekedik mint azelőtt olyan igazsággal,
És az ő mielkedeti lesznek kevesebb jószággal.

CXXXII.

AZ EMBERRŐL MELYET AZ EB MEGMART VALA.

Mikoron egy embert az eb megmart volna, mindeneket eljár vala, és kéri vala, hogy ötet meggyógyítanák. És egy más ember, mikoron megösmerte volna hogy ebharapás volna rajta, monda neki: Hallod-e ember (úgy mond), ha meg akarsz vigaszni, végy egy folt kenyeret, és vérezd meg a sebnek vérével; annakutánna azt adjad az ebnek, ki megmart tegedet. Amaz nevete, és monda neki: Ha én azt mielném, méltó lennék hogy ez marásnak utánna meni eb vagyon, mindenik hozzám marna.

ÉRTELME.

Ez példa ád mindennek itt oly tanuságot,
Hogy ki gonosz, magába veszen akkor bátorságot,
Mikor emberek tesznek vele hálálatosságot.

CXXXIII.

AZ VIDRÁRÓL, KI ŐMAGÁNAK TESTÉT ELSZAKASZTJA.

Az vidra az több négylábu oktalan állatok között az vízbe is szokott lakni és maradni; az nevezetes testét igen hasznosnak mondják orvosságba; és mikoron látja, hogy kergetik őtet, és el nem szaladhat, önnenmaga elszakasztja magának az olyan testét (mert tudja hogy azért kergetik), és azoknak veti, kik utánna vannak, és olyan módon menekedik meg az haláltól.

ÉRTELME.

Böles ember haláltól hogy megszabaduljon,
És kétséges életi neki megforduljon,
Akarmi kárvallással is semmit ne gondoljon.

CXXXIV.

EGY JEVENDŐMONDÓRÓL.

Il vala az vásár közepett egy jevendőmondó ember; hozzá gyílnek vala, és mindennek mond vala valamit, kinek mind az ő mivolta szerint. Azonközbe hírt hozának neki, hogy házát feltörték volna, és minden marháját elvitték volna; melyet mikoron hallott volna, felszökék, és nagy zúgva és ohajtva megyen vala haza Melyet mikoron egy neminemi más ember látott volna hogy futna, monda neki: E te bátya, nám mindennek megmondod vala mi rejá jevendő volna: hogy nem mondottad magadnak is meg, hogy ma feltörik házadat, és marhádat mind elviszik?

ÉRTELME.

Ez példa magát oly emberre forgatja,
Ki más ember dolgát mindenkor harogatja,
És az önnen dolgát jól soha nem igazgatja.

CXXXV.

AZ SZAMÁRRÓL ÉS FARKASROL.

Mikoron a szamárnak egy tövisk gyakott volna az lábába, sántál vala vele; és mikoron az farkast elöltalálta volna, monda neki: Ó én szerelmes barátom farkas, meg kell halnom az nagy fájdalomnak miatta, és avagy neked, avagy egyeb vadaknak és madaraknak étke leendő vagyok. Azért minekelőtte ez világból kimúlom, egyet kérek tetőled: hogy vedd ki lábamból az tövisket, hogy ne haljak meg ilyen szertelen kénnal. A farkas, mikoron mondását tötte volna, a szamár az ő patkós lábával úgy rugá ötet, hogy mind szeme szája megtörék, és fogai kihullának, ömaga kegyig azonközbe elfutamék. Mikoron azután sok idével eszébe szedte volna magát a farkas, monda, a mit mondhata: Ó Jupiter isten! bizon bínem szerint vallám ezt, mert én házi barmoknak és juhoknak mészárossa levén, barbélylyá töttem vala magamat.

ÉRTELME.

Úgy jár az ki önnen mesterségét elhagyja,
És mészáros levén, magát barbélságra adja,
Hogy mindenek nevetségét magára fogadja.

CXXXVI.

AZ MADARÁSZRÓL ÉS RIGÓRÓL.

Megvetette vala hálóját a madarász, hogy madarakat fogna; melyet mikoron az rigó meglátott volna, kérdé: Mit mielne? Amaz azt felelé, hogy várast iltetne és éppítene; és tovább mene onnet. Az rigó elhivé az madarász beszédét, és mikoron az eledelre ment volna, mely vala az hálóba becsinálva, megfogaték; hogy kegyig az ember oda futamék, monda neki az rigó: Hogyha te ilyen várast iltetsz, nem hiszem hogy sok iffiak szálljanak rejá lakóvul.

ÉRTELME.

Az fejedelmeknek ő méltatlanságok,
Nagy sok városoknak lesznek pusztaságok,
Mert ott távol vannak minden igazságok.

CXXXVII.

AZ ÚTONMENŐ EMBERRŐL, KI EGY ZACSKÓT TALÁLT VALA.

Az útonjáró ember, mikoron hosszu utat ment volna, fogadást tön, hogy ha valamit az uton lelne, annak felét Jupiter istennek adná. Annakutánna nem sok idővel talála egy zacskót, mely mondolával és pálmagimelcsesel tele vala; azért az pálmagimelcsnek a felit és az mondolának a belit mind megevé; az magvát kegyig az pálmának és az héját az mondolának vivé az oltárra, és monda Jupiternek: Ne meg Jupiter, mit neked igértem, ím mind kilső része s mind belső itt vagyon.

ÉRTELME.

Az fösvén (ha lehetne) még istent is megcsalná,
És mind fogadását, hitit, jól el hátra hadná,
Hogy csak az ő hasznát bévebben megkapná.

CXXXVIII.

AZ GYERMEKRŐL ÉS ANYJÁRÓL.

Egy gyermek, ki az oskolába jár vala, ellopá eccer az társa tábláját, kire ábécét szoktak vala írni, és adá anyjának. Az anyja nem feddé meg érte, és mind naponként többeket és nagyobbakat lop vala. Végre mikoron nagygyá lött volna, ugyan nagyokat is kezde lopni, és megfogák ötet a bírák, és halálra ítélék. Mikoron kegyig ötet a kénnak helyére vinnék, és az anyja utánna menne és jajgatna, kéré a poroszlókat, kik ötet viszik vala, hogy hadnának neki valamit az ő anyjának filébe súgni; melyet mikoron öneki megengedtenek volna, és az anyja is sietetességgel hozzá hajlott volna, hogy meghallaná mit mondana neki, amaz az anyja filét mindjárást elharapá; és mikoron ezért ötet igen bintetnék, és mondanák neki, hogy nem csak lopó volna, hanem szégyentelen is az ő szilejéhez, monda: Ez oka az én veszedelmemnek, mert ha engemet akor megvert volna, mi-

koron először az táblát ellopám, annakutánna továbbá lopni nem mertem volna, és mastan ez kénra nem mennék.

ÉRTELME.

Eleit veszi dolgának ezen, ki akar cselekedni,
Azért gyermeknek első binét el nem kell engedni,
Mert az bínt megszokja, ha azt el fogod szenvedni.

CXXXIX.

AZ PÁSZTORRÓL, KI HAJÓSSÁ LÖTT VALA.

Egy pásztor, ki az tenger mellett csordát őriz vala, és látná, hogy az tenger nagy csendesz volna, kevánkozék oda az tengerre, hogy ő is rajta járna és marhát hordozna. Annakokaért eladá minden barmait, és elindula egy kötőlékkel. Mikoron kegyig mennének az tengeren, nagy vész támada, úgyannira hogy az hajóból minden terheket kihánnának, és az ő kötőlékét is kiveték. Végre mikoron teljességgel megcsendeszedett volna, és a partra jutottanak volna, monda a pásztor: Amint látom, azt akarná a tenger, hogy ismét kötőlékkel indulnának rejá.

ÉRTELME.

Bolondnak gyakorta kár filét felnyitja,
És hogy eszén legyen őt arra tanítja,
És az ő bolondságát eszességre fordítja.

CXL.

EGY IFFIÚRÓL ÉS AZ OROSZLANROL.

Vala egy vén embernek egy iffiú fia, ki elméje szerint nemes vala, és vadászó ebeknek szeretője. Ezt az atyja látá álmába, hogy egy oroszlán megölné; igen megiede rajta, és iedtébe felserkene. És hogy valamikoron az álom be ne teljesednék, csináltata a fiának egy igen szép kies házat, kibe mindenféle vadakat megirata, és az fiát abba tartja és őrizi vala; és mikoron azt a fia nehezen szenvedné, eccer közelében állapék az oroszlánhoz, kit a falon megirtanak vala, és monda neki: Ó te kegyetlen vad, te vagy oka annak, hogy én itt tartatom mintegy temlecbe! és mikoron ezt mondaná, hozzá ite kezével az oroszlánhoz, akarván szemét neki kitolni; és egy szegbe, kit ott lenni nem látott vala, megsérté az kezét úgyannira, hogy megdagada neki, és megevesedék, végre hideg fogá lelni, és meghala.

ÉRTELME.

Nagy dolog mi legyen ez világ állapatja,
Hogy mit a csillag hoz, el nem múlathatja,
Sem az halált, ki neki jedzetett, nem változ-
tathatja.

CXLI.

AZ KESELYRŐL ÉS RÓKÁRÓL.

Az kesely és az róka megbarátkozának egymással, és elvégezék köztek, hogy együtt laknának; annakokaért az kesely egy magas fán fészkét megraká, és ott költe. Az róka is ugyanazon fa alatt megfiazék; és mikoron eccer a róka kiment volna likából, az kesely oda mene, és az róka fiait elragadá, és fiainak megadá enni. Ezt mikoron a róka megtudta volna, igen szomorkodék rajta; de bosszút nem állhat vala, miérthogy ő szárnyon nem kergethetné a keselyt, hanem nagy sok gonosz átkot szitkot monda utánna, és megbomola az barátság. Történék kegyig hogy ott az közel való mezőkbe kecskéket áldoznának, és égetnének; mely áldozatból az keselyű felkapa egy folt hústmind szenestől, és vivé az fiainak; és mikoron nagy szél fúna, és az fészek asszu volna, felgyólada, és miérthogy az kesely fiainak szárnyai nem valának, el nem repülhetnek vala, hanem leesé-

nek a földre: ott áll vala a róka, és mind megevé őket.

ÉRTELME.

Pokol dolog ki barátját megcsalja,
Mert annak keserüségét az ég is meghallja,
És még istentől is bintetését vallja.

CXLII.

AZ KESELYRŐL ÉS AZ GANEJHAJTÓ BOGÁRRÓL.

A kesely kerget vala egy nyulat, és mikoron sohult semmi segétsége nem volna, és nem találna helyet, hol magát elrejtené, találkozék az bogárra, mely az ganejt szokta az úton hajtani: attól kezde segétséget kérni, kinek fogadá az bogár, hogy minden segétséggel akarna lenni neki, és ő ótalma alá venné ötet. Annakutánna mikoron látná a bogár, hogy az kesely az nyúlhoz közelítene, kezdé ötet kérni, hogy az ő szolgáját az nyulat ne bántaná neki; az kesely kegyig megutálá a bogárnak alávaló és kicsin voltát, és ugyan előtte megszaggatá az nyulat, és megevé. Az bogár el nem feledkezék ez bosszuról, hanem mindaggyig ólálkodék az kesely után, mígnem megtudá, hol tojott volna; oda repíle, és az ő monyait egyenként mind kihengergeti vala az fészekből, mikor az kesely ott nem volna. Ezen igen megbosz-

szonkodék a kesely, kezde Jupiternek panaszolni (mert ugyanis ő madara az), hogy lakhatatlan volna ez földnek színjén az bogár miatt; Jupiter azt hagyá neki, hogy semmit ne gondolna az bogárral: ennekutánna tojnék az ő kebelébe, és ott békével megmaradhatna. Mikoron azért a kesely oda tojott volna, az bogár titkon egy gömbeli ganejt bocsáta kebelébe Jupiternek, melyet mikoron ki akart volna onnet vetni és taszítani Jupiter, a kesely monyát is kitaszítá, nem akaratjával, vele egyetembe. És mondják, hogy ennekokaért a keselyü soha nem toik akkor, mikor ezféle bogaraknak járások vagyon.

ÉRTELME.

Senkinek senkit meg nem kell utálni,
Ha attól kárával nem akar megválni,
Mert akarmely kicsin is, bosszút kevân állni.

CXLIII.

AZ KURTA RÓKÁRÓL.

Mikoron az róka az tőrből farka-szakadva menekedett volna meg, mondhatatlan igen szégyenli vala, és gondolá azt az álnakságot, hogy a több rókáknak is tanácsul adná, hogy azok is kurtán járnának, és oztán nem pironkodnék egyedil. Annakokaért egybe gyíté a sok rókáknak seregit, és kezde nekik arról szólni, mint jobban tudja vala; és mikoron azt sokáig beszéllené, monda egy agostyán róka neki: hallod-e barátom (úgy mond), ha igen jó dolog az, a kit mondasz, élj temmagad vele, ne tanácsozz egyebeket rejá.

ÉRTELME.

Vannak kik szín alatt szerelmet mutatnak,
De mi nekik hasznos, mást arra oktatnak,
Azért az eszestől ők megutáltatnak.

CXLIV.

AZ RÓKÁRÓL ÉS CSIPKÉRŐL.

Kergetik vala a rókát, és mikoron felfutna egy sevínyen, kapa egy csipkéhez, mely az ő tenyerit igen megsérté és általgyaká, és monda neki: Hogy engemet megsegítenél, azért futamám hozzád, és ime nagyobben sértél meg engemet. Kinek monda az csipke: Vaj nem az az oka, róka; mert engemet is meg akarsz vala csalni olyan módon, mint szoktál egyebeket.

ÉRTELME.

Attól ki ártani szokott természeti szerint,
Segétséget kérni, nem leszen okosság szerint,
Hagyjuk el azért az gono szt gonoszsága szerint.

CXLV.

AZ RÓKÁRÓL ÉS VADÁSZOKROL.

Az rókát mikoron az vadászok kergetnék, történet szerint találkozék egy favágó emberre; annak kezde nagy erőssen könyergeni, hogy ötet elrejtené. Amaz egy hajlakot mutata neki, hogy oda menne, és ott megnevekedhetnék. Mikoron az róka ott elrejtezett volna, oda jutának az vadászok, kezdék az embert kérdeni: ha az rókát látta volna? Az ember az rókát meg nem mondá, hogy ott vagyon, hanem azt mondá, hogy nem látta, de ujjával az helyre mutat vala, hol a róka ellappant vala. Ezt az vadászok eszekbe nem vevék, hanem elmenének. Hogy az róka megérté az vadászok elmenetit, ő is el kezde onnet lassan menni; melyet mikoron az ember látna, szidalmazza vala ötet, hogy minden hálaadás nekil menne el; és nám ő volna az ember, ki megmentette volna ötet haláltól. Monda neki az róka: Hallod-e, barátom, hogyha az kezed és cselekedeted beszédedhez ha-

sonlatosok lesznek vala, méltánvaló hálákat adnék neked.

ÉRTELME.

Bátor a gonosz ember jót sokat fogadjon,
De azért nem teheti hogy abban maradjon,
És hogy más embernek valami jót adjon.

CXLVI.

AZ EMBERRŐL ÉS FAKÉPRŐL.

Egy neminemi embernek vala házába egy faképe, melyet isten gyanánt imád vala; és könyereg vala neki, hogy valami jót tenne vele. De még inkább imádkozik vala neki, annál inkább napról napra elszegénül vala. Végre megbúsula, az lábát kapá neki, és kezdé úgy az falhoz verni a fejét; mely mikoron megtörött volna, nagy sok aran forint hulla ki belőle. Felszedé azt az ember, és monda neki: Soha nem hiszem, hogy te igen gonosz ember ne légy és hitetlen, mert míg tisztelélek és imádálak, semmi jót nem től velem, mastan kegyig hogy jól megbintetélek, minden jóval szeretél.

ÉRTELME.

Embernek gonosznak mindennek szokása,
Hogy ha mikoron leszen jó adakozása,
Erével kell hogy legyen annak meghozása.

CXLVII.

AZ KESELYRŐL ÉS EMBERRŐL.

Fogott vala egy ember egy keselyt, melynek mikor tallait kiszaggatta volna, az tikok között tartja vala őtet. Történék, hogy más ember megvenné azt a keselyt tőle, és meghadná neki nőni az ő szárnyait; melyek mikoron megnőttek volna neki, felrepille, foga egy nyulat, és azt hozá az ő gazdájának. Mely dolgot mikoron a ravasz látott volna, monda az embernek: Lássad hogy ez madarat úgy tarts házadnál, hogy temmagadat is körme közibe ne vegyen, mint az nyulat. Annakutánna az ember ismeg kiszaggatá az ő szárnyait.

ÉRTELME.

Jókat mindenkor jóval kell illetni,
Viszontag gonoszokat el kell távoztatni.
És lakásonkat gyorson változtatni.

CXLVIII.

AZ SZÁNTÓ EMBERROL.

Egy szántó ember halálra betegíle. És mikoron kevánná hogy az ő fiai is tudósok lennének az szőlőkerttel való bánásba, előhivá őket, és monda nekik: Én szerelmes fiaim, ím én kimúlom ez világból; ennekem valami jószágom vagyon, mind ez szőlőbe vagyon helyheztetve: azért ne hagyjátok elpusztúlni, hanem mieljétek jól, és hasznát veszitek. Amazok azt alíták, hogy valami kincset ásott volna el az szőlőbe, és kapákat vőnek, jól megásák az szőlőt, és semmit nem találnak; demaga annakutánna az szőlő sokat terme, és őket kazdaggá tevé.

ÉRTELMÜ.

Ez példa embernek nyilván megjelenti,
Hogy a szinetlen való munka hasznát el nem ejti,
De az földből lassan-lassan az kincset kifejti.

CXLIX.

AZ EGY HALÁSZRÓL.

Egy ember nem tanulta vala még meg az halászást. Mene az víz mellé, kezde ott az halaknak sípolni, alítván, hogy az sípszóra kijönének; de mikoron látná, hogy semmi nem kelne dolgába, elhagyá sipját, és ugyan hálóval foga halászni. És mikoron sok halakat fogott volna, és szöknének az hálóba, monda nékik: Ó szegén nyavalyás lelkes állatok, mikoron sípolék, akkor nem akarátok táncolni: immár en is nem sípolok, hanem szenet rakok, és bárdolok.

ÉRTELME.

Mindenek jól lesznek, ha alkolmas idején lesznek,
Mikor eszesíl tesznek, dicséretet vesznek,
Ha bolondok nem lesznek, olyan módon tesznek.

CL.

AZ HALÁSZOKRÓL.

Elmenének egynehány halászok hal fogni; és mikoron semmit nem foghattanak volna, kezdének bánkódva haza felé menni hajójokkal. És mikoron mennének, azonközbe egy hal az másikat kergetvén, történet szerint a hajóba beszököllék; megörülnek rajta az halászok, bevivék az várasba, és nagy pénzen adák el.

ÉRTELME.

Az mit ember akar, nem mindenkor lehet,
És néha az Szerencse kéjén nagyobb hasznot tehet,
Hogynemmint emberi okosság ömagának vehet.

CLI.

AZ EMBERRŐL, KI BETEG ÉS SZEGÉN VALA.

Mikoron egy szegény ember megbetegült volna, fogadást tön az isteneknek, hogy csak meggyógyítanák ötet, száz ökret áldozna nekik; melyet az istenek meg akarának kísérteni, és megadák neki egészségét. És mikoron nem volna honnet fogadásának eleget tenni, miérthogy szegény vala: szedegete száz ökörcsontot, és azt az istenek oltárára tevén, monda: Ím megadom nektek a mit fogadtam. Ezért mikoron az istenek bosszút akartak volna állani, megjelenének álmába neki, és mondának: Menj el a tengernek partja mellé, és ott egy felfele való helyen találsz sok aranyat. Felserkene álmából, elindula, és mikoron az úton menne, tolvajok találkozának rejá, és ötet megfogák.

ÉRTELME.

Hazugnak hazugsága mélyebb az tengernél,
Azért nincsen poklabb az hazug embernél,
Mert isten és ember semmi a gonosz ledérnél.

CLII.

AZ HALÁSZOKRÓL.

Halásznak vala az halászok. És mikoron az hálót nagy nehezen vonnák, alítják vala, hogy sok hal volna benne; és mikoron a partra vonák, láták: hát egy nagy kő és valami keves halacskák vannak benne, és igen kezdének szomorkodni. Monda kegyig egy közzílek: Halljátok-e barátim, ezen semmit ne bánkódjatok, mert az vigaszságnak húga a szomoruság.

ÉRTELME.

Valaki az emberi dologról megemlekezik,
És arról, mi legyen ez világ, el nem feledkezik,
Jó és gonosz szerencsével egyaránt felekezik.

CLIII.

AZ VÉN EMBERRŐL, KI HALÁLAT KEVÁNJA VALA.

Egy ember, ki hátán fát szokott vala hordani, mikoron igen megvénhedett és fárradott volna, egy nagy kötés fa alatt, kit fel nem emelhet vala, kezdé hínia és kevánni az Halált, hogy ötet bátor elvinné, és ez világból kivégezné. Azonközbe mikoron ezt mondaná, megálla előtte az Halál, és monda neki: Miért hivál engemet? És monda neki: Azért, hogy imez kötés fát hátamra adnád.

ÉRTELME.

Ember hogy meg akar halni, akarhogy fogadja,
De ha az Halál eljő, bizon megtagadja,
És azon fogja kérni, hogy ötet elhagyja.

CLIV.

KÉT EMBERRŐL, KIK EGYMÁSSAL ELLENKEDNEK VALA.

Valának ketten emberek egy hajóba, kik egymást igen gyilelik vala. És mikoron mennének az tengeren, miérthogy ellenségesek valának egybe, az egyik a hajónak utolsó részébe, másik az első részébe ilnek vala. És mikoron az tengeren nagy vész támadott volna, az ki a hajónak az első részébe il vala, kérdé a hajósmestert: melyik része merílne hamarébb el az hajónak? Mikoron az dolog oztán arra jutna, monda a hajós, hogy az utolsó része; és monda: Immáran semmit nem gondolok az halállal, mert elébb meglátom az én ellenségemnek halálát.

ÉRTELME.

Ember az bosszuállást oly igen kevánja,
Hogy nagy sokszor halálát érette nem szánja,
De bolondság ki magát ilyen igen hányja.

CLV.

AZ GYERMEKRŐL ÉS SZERENCSÉRŐL.

Mikoron egy gyermek alunnék egy kútnak az karéja mellett, hozzá mene az Szerencse, felköltő őtet, és monda neki: Kelj fel, és menj el hamar innet, mert ha csak egyet fordulandasz, a kútba esel ottan, és annakutánna nem a te tudatlan voltodat, hanem engemet kezdesz vádolni és feddeni.

ÉRTELME.

Gyakorta bínen jö emberre oly fereferencse,
Kibe egy szálnira sem bínes a szegén Szerencse:
Azért önenmagát ki mind megtekintse.

CLVI.

AZ EGEREKRŐL ÉS MACSKÁRÓL.

Laknak vala egy embernek házába nagy sok egerek. És meglátá egy macska, oda mene, és hol egyiket hol másikat megfogja és megeszi vala. Mikoron az egerek eszekbe vötték volna, hogy egyenként mind elfogyatná őket, egybegyilének, és tanácsot tartának, hogy annál tovább ott alatt ne laknának, hanem ottfen a pallásba, hova az macska nem mehet vala. Ezt hogy megösmeré az macska, ő is hozzá gondola, holttá tevé magát, és lábait elnyútá; és mikoron ezt az egereknek egyik meglátta volna, onnet felil monda neki: Hallod-e barátom, tudjad bizonyával, ha tudnám hogy fuvó vagy is, alá nem mennék azért hozzád.

ÉRTELME.

Mint az feketét ember nehezen fejéríti,
Úgyan az böles, kinek orrát eccer kár tekeríti:
Azt az hazudozó mászszor hálóra nehezen keríti.

CLVII.

AZ MAJOMRÓL ÉS RÓKÁRÓL.

Gyileközetet töttenek vala egy időbe az vadak, kik között mikoron az majom igen ékessen táncot nyomott volna, megcsodálkozának rajta, és királylyá tevék ötet. Melyet mikoron az róka látott volna, igen megbosszúla, és vivé ötet egy verem felire, hol tört vetettek vala, és monda neki: Itt igen nagy kincs vagyon, mely senkit nem egyebet, hanem (még ugyan törvén szerint is) királt illet; azért míg egyebek elviszik, menj alá, és vedd ki. Az majom megfogadá a róka szavát, és az törbe beesék; de mikoron feddené az rókát, monda neki az róka: Úgy kell neked, mert mikoron az Szerencse felemelt volna mindennekfelette, azt alítod vala, hogy méltó voltál rejá, és nem az Szerencse jóvolta mielte volna azt veled.

ÉRTELME.

Ki magát vakmerőil jeles dologba foglalja,
Az olyan vakmerőil dolgának veszedelmét vallja,
Oztán ötet az jó társaság neveti és csodálja.

CLVIII.

AZ KOVÁCSRÓL ÉS EBRŐL.

Vala egy kovácsnak egy ebe, mely mikoron ő az vasát verné az pőrölylyel, mindenkoron aloszik vala; és mihelyen az ételhez il vala az kovács, felkelvén farkkal csavar vala neki, és eszik vala az asztal alatt, a mit kaphat vala. Melyet mikoron az kovács eszébe vött volna, eccer elővonitá ötet, alkolmason megitegeté, és monda neki: Mikoron én dolgot teszek, akkoron aluszsz, mikoron kegyig az fogamat mozgatom, tehát felkelsz, és farkkal csavarsz nekem.

ÉRTELME.

Olyan ebet kell adni az hivolkodóknak,
Más ember verítékéből magokat táplálóknak,
És mukálódókkal nem mukálódónak.

CLIX.

AZ ÖSZVÉRRŐL.

Az öszvér mikoron sok árpát emésztett volna meg és kövérré lött volna, szök és tombol vala önnenmagába, mondván: Az én atyám ló vala, és futással hamarságos vala, én kegyig minden módon hasonlatos vagyok őhozzája. Egy keves idével annakutánna történék, hogy (szükség hozván) messze kelle futni, és hamar, mint legjobban lehetne. De mikoron nem futhatna, és erőssen vágnák az sarkantyúval, és ustorral vernék, eszébe szedé magát, és monda: Ó, azt alítom vala, hogy az ló lejánya volnék, és ím mastan tudom hogy atyám szamár volt.

ÉRTELME.

Bolondok jó szerencse idején magokat elfelejtik,
Akor ösmerik oztán vétkeket, mikor azt elejtik,
És annakutánna fohászkodással nagygyal említik.

CLX.

AZ EBRŐL ÉS FARKASRÓL.

Mikoron az eb az palotának ajtaja előtt alunnék, oda mene az farkas, megkapá ötet hogy mindjárást megölné. Kinek monda az eb: Kérlek, ne ölj meg engemet; nám ugyanis jól látod, mely hitván én vagyok: ím ez napokba uramnak menyegzéje leszen, ott én jól lakván, meghízom, és annakutánna énvelem mint akarod, úgyan lakhatol. Az farkas ez beszédeket elhivén, elbocsátá ötet. És annakutánna oda mene ismeg hozzá egynehán napnak utánna, kezdé arra inteni, hogy fogadásnak eleget tenne; és monda neki az eb: Ha engemet innegtova az palota előtt találandasz, bátor egy szál menyegzőt se várj[h], hanem égy meg mindjárást engemet.

ÉRTELME.

Az eszes embernek minden békét hagyjon,
Ki ellenség kezéből csak eccer kiszaladjon,
Rá gondol azután, mint békével maradjon.

CLXI.

AZ OROSZLÁNRÓL, KI AZ PARASZTEMBER LEJÁNYÁT SZERETI VALA.

Szereti vala az oroszlán egy parasztember lejányát. És mikoron magának kevánná, kéri vala az leján apját, hogy neki adná feleségül. Az parasztember az választ tevé, hogy ő semmiképpen nem tenné azt, hogy az ő lejánya oktalan állat felesége lenne. Ezen az oroszlán megharagvék, kezde pokolszemmel rejá nézni, és fogát csikorgatni. Megiede az ember, változtatá beszédét, és monda neki, hogy öremest adná az ő lejányát, csak az fogait és körmeit elöszer el hadná metélni, mert az leján gyenge volna, és mikoron hozzá nyúlna, megijedne tőle. Megengedé ezt az oroszlán az nagy szerelemnek miatta, és kezdé kérni az lejánt. Mikoron azért látta volna az parasztember, hogy az oroszlánnak sem foga sem körme nem volna, kapá az ő nagy botát, és aval kezdé késérni a menyegzőbe.

ÉRTELME.

Minden ki ömagát ellenségére bízza,
Leszen neki dolga (mint alítaná) vissza,
És az tíz körméről ellensége lehúzza.

CLXII.

AZ NŐSTÉN OROSZLÁNRÓL ÉS RÓKÁRÓL

Mikoron az róka gyakorta vetné szemére az nöstén oroszlánnak, hogy ő csak mindenkoron egyet szülne, monda eccer neki az oroszlán: Egyet szülök tat, de oroszlánt (ugymond)

ÉRTELME.

Az szépség állatoknak nem sok voltán áll;
Egy kis darab arany jobb sok darab fánál,
Mint egy oroszlánfi sok rókafiúnál.

CLXIII.

AZ FARKASRÓL ÉS BÁRÁNRÓL.

Egy nyavalyás kicsin bárány búdosóba esék. Melyet mikoron az farkas megtalált volna, nem akará mindjárást megenni valami ok nekil, hanem kezde okot hozzá keresni, és neki mondani: Te ennekem mindenkor csak bosszuságomra járál, és nagy sokat töttél ellenem. Az bárány monda neki nagy fohászkodva: Hogy tehettem sokat ellened, ha csak minapon szilettem ez világra? Monda ismeg neki az farkas: Az mezöt, hogy ott öttél, mind elpusztítottad nekem. Monda az bárány: Ha akartam volna, sem tehettem volna azt, mert még nekem fogam nincsen. Monda ismeg az farkas: Vizemet is megittad az kútfőből. Monda az bárány: Hogy ihattam meg, ha anyám tejénél még soha egyebet nem ittam? Végre felele az farkas, és monda neki: Jóllehet én az te meséidet

meg nem fejthetem, de azért vacsorámat el nem hagyom. Megkapá azért ötet, és megevé.

ÉRTELME.

Igazságnak gonosznál semmi helye nincsen,
Azért ömagára minden úgy tekintsen,
Hogy minden gonoszt tőle jó távol legyintsen.

CLXIV.

KÉT KAKASRÓL, KIK EGYMÁSSAL VÍNAK VALA.

Két kakasok v'nak vala azon, melyik lenne az tyúkoknak előttek-járó? És mikoron az egyik meggyőzte volna az másikat, a ki meggyőzetett vala, szégyenletibe elrejtezék; a másik kegyig öremébe felröpille az háztetejébe, ott kezdé szárnyait csattogtatni, és énekelni, jelentvén, hogy ő nyerte volna az bajvivást. Azonközbe oda jöve egy kesely, megkapá ötet, és megadá enni az ő fiainak. Melyet mikoron az más kakas látott volna, előjeve, és kezde önnenmaga az tyúkok előtt nagy békével járni.

ÉRTELME.

Mindennek példa ez: ki magát elhiszi,
Hogy az az ő dolgát szégyenségre viszi,
Olykor megleszen kegyig, mikor ő nem hiszi.

CLXV.

AZ SZARVASRÓL ÉS AZ Ő BORJÁRÓL.

Az szarvasborju mond vala az anyjának: Ím menivel nagyobb vagy az ebeknél, és menire meghalladod futással is öket, és ha viadalra kelne is a dolog, szarvaddal azoknál erösb vagy; azért, én jó anyám, mire félsz oly igen az ebektől? Kinek monda az anyja mosologva: Jóllehet, szerető fiam, azok mind énnálam vannak az kiket mondasz, demaga mégis az ebek ugatását el nem szenvedhetem, hanem mihelyen hallom, futamásra kell dolgomat vennem.

ÉRTELME.

Félénknél, hogy bátor legyen, nem fog semmi intés.
Es azféle beszéd nála leszen csak szóhintés,
Megfutamtatja azért ötet csak egy kis legyintés.

CLXVI.

AZ MÉHRŐL ÉS JUPITERRŐL.

Az méh, ki az viasznak anyja, eccer mikoron Jupiternek áldozatot tenne, lépesmézet vin neki, melyet Jupiter igen kedvele, és hagyá neki, hogy valamit töle kérne, minden meglenne, és megadná neki. Kére azért az méh, és monda neki : Istenek között legnagyobb, Jupiter! adjad és engedjed ennekem te szolgáló lejányodnak, hogy valaki az én méhkaptáromhoz jö, hogy mézemet elvigye, ezt mihelyen fulánkommal illetem, haljon meg legottan. Ezen Jupiter sok ideig gondolkodék, és mikoron emberi nemzet neki igen szerelmes volna, szánja vala ilyen kis féregtől megnyomorítani engedni, de monda az méhnek : Ezen elégedjél meg, hogy valaki az te kaptáridhoz megyen mézedet elvenni, bátor megmarjad ötet, és fullákodat benne hagyjad; és ugyanazon fulákoddal életedet is elhagyjad. És teneked életed az fulákod legyen.

ÉRTELME.

Gyakorta az gonosz ellenségnek, melyet kevánonk,
Mimagonkra fordul, noha igen bánonk,
De ilyen az szerencse, hejába kit szánonk.

CLXVII.

AZ LÉGYRŐL.

Egy légy, mikoron egy fazék hús közibe esett volna, és látná hogy meg kell fuladni az levébe, monda ömagába: Im annit öttem, annit ittam, aggyig feredtem, hogy méltán meghalhatok immáran.

ÉRTELME.

Bölcshez illik mindenen hogy el ne eredjen,
És kiről nem tehet, békével szenvedjen,
És jelenvaló szerencsének mindenkor engedjen.

CLXVIII.

EGY IFFIÚRÓL ÉS FECSKÉRŐL.

Mikoron egy torkos iffiú atyjának minden marháját megitta és fellakta volna, és egy köntesénél több nem volna, láta jó idején egy fecskét; eladá mindjárást az egy köntesét is, alitván, hogy immáran nyár lenne. És mikoron annakutánna nagy hidegek lennének, és igen fáznék, láta ismeg egy fecskét, és monda nagy haraggal: Vaj átkozott madár, ki elvesztél engemet! no nem hiszek mászszor neked.

ÉRTELME.

Minden dolgok kik ideje-korán nem lesznek,
Embernek kárt és nyavalyát tesznek,
És sok ideig való maradást nem vesznek.

CLXIX.

AZ BETEGRŐL ÉS ORVOSDAKTORRÓL.

Kérdé az orvos az beteget: Mint volna? Amaz azt mondá neki, hogy veritezett volna; az orvos azt mondá, hogy az igen jó jel volna. Másszor is megkérdé az beteget, és monda neki az beteg, hogy felette igen fázott volna; azt is azt mondá az orvos hogy jó jel volna. És mikoron harmadszor is kérdené, monda az beteg, hogy igen nehezen emésztett volna; ismeg azt mondá az orvos, hogy immáron meggyógyulna. Mikoron kegyig kérdenék az beteget az önnen emberi: mint volna? monda azoknak: Nagy sok jeleket mond az orvos meggyógyulásomra, demaga én az jegyekkel halok meg.

ÉRTELME.

Kik pohár után szólnak, el kell távoztatnonk,
Az szállást is velek gyorson változtatnonk,
És mint hazudozókat úgyan kárhoztatnonk

CLXX.

AZ FAVÁGÓ EMBERRŐL.

Fejszéjét egy favágó ember, mikoron a víz mellett járna, melyet Mercuriusnak szenteltenek vala, bele ejté az vízbe. Mely dolgon igen megszomorodék, és ohajtván il vala az víz partján; megkeserílé azért ötet Mercurius, megjelenék neki, és megkérdé: mit sírna? és mikoron megmondotta volna, hoza elő egy aranyfejszét, megkérdé ha az volna? de ő azt mondá, hogy nem. Másodszor hoza egy ezistfejszét elő, és azon is megkérdé: ha övé volna? azt is azt mondá, hogy nem. Végre előhozá az ő fejszéit, és mikoron csak azt mondotta volna övének, megösmeré Mercurius, hogy az ember jámbor volna, és mind az hármat neki adá. Mikoron azért társai közzé ment volna, megbeszéllé nekik mint járt volna. Ugyanezent meg akará késérteni egy az ő társai közzil; mene ugyanazon víz mellé, és fejszéjét nem ejté bele, hanem akaratjával bele

veté; kezde az parton sírnia, és mikoron Mercurius az ő sírásának is okát megtudta volna, hozza egy aranfejszét elő neki, és kérdé: ha az volna az ő fejszéje? Amaz azt mondá, hogy az volna. Mercurius azért megösmeré az ő álnakságát és szégyentelen voltát; sem az aranyat, sem az övét neki meg nem adá.

ÉRTELM...

Az istenek mindenkor jámboron keserílnek,
És az ki egyigyü igaz, azon könyerílnek,
Az hazugnak kegyig visszahegedílnek.

CLXXI.

AZ NYULAKRÓL ÉS BÉKÁKRÓL.

Egybe gyilekezének az nyulak, kezdének egymásnak panaszolkodni az ő nyomorú voltokról, hogy öket mind emberek mind ebek és egyebféle állatok is halálig kergetnék, és hogy jobb volna nekik eccer meghalnik, hogynemmint olyan nyomoruságba élnik; és elvégezék magokba, hogy mind egy nagy tóba szökdesnének. Mikoron azért az tó mellé gyorson mennének, megérzék az békák, kik az tó partján valának, és mindjárást beszökdesének előttek. Melyet mikoron egy nyúl, ki előttek-járó vala, meglátott volna, monda nekik: Álljatok meg, mert alegha meg nem kelletik változtatnonk akaratonkat; mert én látok amaz tiszta vízbe valami lelkes állatokat, kik félénkbek mináloknál.

ÉRTELME.

Könyebb elszenvedni az nyavalyásságot,
Mikor máson látonk nagyobb nyomoruságot,
Hogy immár az hozna nekönk oly nagy vigaságot.

CLXXII.

AZ KIGYÓRÓL ÉS AZ PARASZTEMBERRŐL.

Egy parasztembernek háza előtt szokott vala egy kigyó lakni; melyet mikor a parasztember fia megbántott volna, oly igen megmará azt az kigyó, hogy meg kelle bele halni. Kin az gyermek szilei igen sirának és jajgatának; az parasztember kegyig megbusulván, fejszéjét ragadá, és mikor az kigyót meg akarná ölni, hozzá vágván nem találá az fejét, hanem az farkát elvágá, és az kigyó elszalada. Végre az parasztember ismeg békeséget akar vala a kigyóval szerezni, de az kigyó nem akara, hanem monda neki sivöltve egy köszikla megil: Az mit kevánsz, nem lehet semmiképpen, mert ha megbékélnénk is, és barátosok lennénk mint azelőtt: ha én az farkamra és te az fiad koporsójára tekintenél, ismeg ujjonnan megbomolna az barátság.

ÉRTELME.

Kigyó ha elvágott farkát megtekinti,
Az a bosszuságot ismeg megemlíti,
És haragját vele el-felemelíti.

CLXXIII.

AZ TYÚKRÓL ÉS RÓKÁRÓL.

Mikoron az róka bement volna egy tyúkólba, és látna ott egy tyúkot hogy az fészken ilne és betegeskednék, megkérdé ötet, mint volna? Kinek az tyúk azt felelé: Sokkal jobban volnék (úgymond), én jó hugom, ha innet elmennél.

ÉRTELME.

Ellenségnek jelenvolta rettenetességes,
Távol volta viszontag örvendetességes,
És mikor azt nem látjuk, kellemetességes.

CLXXIV.

EGY RÓKÁRÓL.

Lát vala az róka igen szép szőlefejeket, teljeseket immáran, és megérteket. És mikoron igen kevánna azokba enni, és minden tudományát rejá vetette volna, mint azokhoz férkezhetnék; végre mikoron megösmeré hogy minden igyekezeti hejába való volna, és kevánságának eleget nem tehetne, erömét bánatra fordítá, és monda: Ez szőlőfejek még meg nem értenek, hanem igen savanyúk és fogváslalók

ÉRTELME.

Okosnak mindennek ezt kell tartani eszébe,
Hogy ha mit keván, és nem lehet kezébe,
Azt úgy tettesse, hogy nem akarja tenni tegzébe.

CLXXV.

AZ GYERMEKRŐL ÉS SKORPIÓRÓL.

Sáska-fogni ment vala egy gyermek. És mikoron egy skorpiót sáska gyanánt akarna felvenni, megösmeré az skorpió az ő egyigyü voltát, és monda neki: Hallod-e gyermek, vedd tovak-innet kezedet, ha meg nem akarsz halni és mindenestől elveszni.

ÉRTELME.

Tettét az oly ember igen ritkán bánja,
És magának gonoszat soha nem kevánja,
Ki dolgainak magába minden részét meghányja.

CLXXVI.

AZ VADÁSZRÓL ÉS FOGOLYRÓL.

Az vadász ember mikoron egy foglyot fogott volna, és azt meg akarná ölni, könyereg vala neki, hogy ötet elbocsátná, és meg ne ölné: melyet ha tenne, oly helyre igazítaná ötet, hogy sok foglyokat foghatna. Felele neki az ember, és monda: Annál inkább méltónak itéllek teged halálra, hogy az tennen feleidet el akarod árulni.

ÉRTELME.

Még az istenek is azt úgy hatták lenni,
Hogy valaki barátin árulást akar tenni,
Annak bintetését messze nem hagyják vinni.

CLXXVII.

AZ NYÚLRÓL ÉS TEKNŐSBÉKÁROL.

Teknősbékának az ő lábait megneveti vala az nyúl. Melyen az béka mosolodék, és monda neki: Ha velem megfutandasz, akoron ösmered meg nyilván, hogy gyorsabb vagyok náladnál. Kinek a nyúl monda: Bizonyával nem tudod te még mineműek legyenek az én lábaim az futásba; de válaszszonk birót, ki nekönk célt tegyen és futásonkat megitélje. Választák azért biróvul az rókát; és mikoron célt tött volna nekik, a béka semmit nem nyugovék, mígnem a célhoz mene; az nyúl kegyig bizván az ő lábainak gyorsaságába, elnyugovék, és mikoron álmából felserkent volna, kezde futni az cél fele mint jobban lehetne, és mikoron ott látná a békát, nagy pironkodással győztté hagyá magát.

ÉRTELME.

Nagy dolgok meglesznek ha rá igyekezel,
És szorgalmatoson ha rá emlekezel;
De fogsz kárt vallani ha elfeledkezel

CLXXVIII.

AZ FÍZFÁRÓL ÉS FEJSZÉRŐL.

Mikoron az fejsze a fízfát vágná, ékeket csinála ugyanazon fízfából, és aval kezdé a fízet hasogatni. Mely dolgot mikoron a fíz megösmert volna, nagy jajgatással és ohajtással monda: Még sem annira bánnám az fejszét, ki engemet emberek kezével vág, mint bánom az ékeket, kik énbelőlem valók, és engemet hasogatnak.

ÉRTELME.

Embernek az oly bosszuság legnehezebb leszen,
Az melyet őrajta önnen fele teszen,
És melyet oly barátjától, kitől nem várná, veszen.

CLXXIX.

AZ KÉT ALMAFÁRÓL.

Vetekednek vala a punika almafa, és más almafa egymással, melyik volna másiknál szebb. És mikoron sok ideig vetekedtenek volna, vala közel hozzájok egy csipkebokor; ez mikoron hallotta volna hogy sok ideiglen nem osztozhatnának meg rajta, melyik volna szebb, oda mene, és monda nekik: Eleget feddettetek imáran mindketten, elég szépek vattok, azért vegyetek véget eccer az feddésnek.

ÉRTELME.

Gyakorta kicsínek, kiket semminek gyanítnak,
És mint egy csipkét haszontalannak alítnak.
Főnépek között födolgot gyorson leszállítnak.

CLXXX.

AZ VAKONDAGRÓL ÉS AZ Ő ANYJÁRÓL.

Természet szerint vak állat az vakondag; azért mondják ötet vakondagnak is, hogy semmit nem lát. Ez eccer monda az anyjának: Anya, igen nagy szagot érzek. Egy keves váratva ismeg monda neki: Egy nagy magas kemencét is látok. Harmadszor ismeg: Hallom thogy az kovácsok igen zörgetik az pörölylyel vasat. Monda neki az anyja: Jöszte, én jó lejányom; amint én látom, nem csak szemed, de sem orrod, sem filed nincsen.

ÉRTELME.

Kik nagy kérkedésbe magokat foglalják,
Eszekbe veszik emberek, őket megutálják,
És csak egy kicsinben is eleiket találják.

CLXXXI.

AZ DARÁZSOKRÓL, FOGLYOKRÓL, ÉS SZÁNTÓEMBERRŐL.

Eccer az darázsok és az foglyok megszomjuhozának. Menének egy szántóemberhez, annak kezdének könyörgeni, hogy inniok adna, és meglátná hogy ismeg lennének anni barátsággal neki, mert az foglyok azt fogadják vala, hogy ök azt tennék, hogy az parasztember szőlője béven teremne, és teljes fő szőlőket hozna. az darázsok kegyig, hogy kernyildonganák az ő szőlőjét, és nem hadnák ellopni az orvoknak. Monda nekik az szántóember: Két ökreim vannak, kik soha semmit nem fogadnak, sem igérnek, de azért mindenkoron azt teszik mit én akarok; azért inkább azoknak akarom a vizet adni, hogynemmint nektek.

ÉRTELME.

Hazudozóknak szavát soha nem kell hinni,
És ha hozzád mennek kenyered megenni,
Az élést elöttök felfele kell tenni.

CLXXXII.

JUPITER ISTENRŐL.

Jupiter istennek menyegzéje vala. És hozzá gyilének minden lelkes állatok, és ki mind az kitől menire lehete, ajándékot vínek az ő menyegzéjére. Az több állatok között eljeve az kigyó is, hozván rózsát szájába; melyet mikoron Jupiternek bemutatott volna, monda neki Jupiter mindeneknek hallására: Jóllehet mindeneknek ajándokit örömest veszem, de a kigyótól azt semmiképpen nem teszem hogy ajándokát neki elvenném.

ÉRTELME.

Gonoszok ajándokit mind meg kell utálnonk,
Es azokat távol tölönk hagyigálnonk,
Ha nem akaronk azoktól káronkkal megválnonk.

CLXXXIII.

AZ BALHÁRÓL.

Az balha mikoron egy embert igen csípne, és őtet az ember megkapta volna, és kérdené ki volna, ki az ő tagait marná, monda neki az balha: Én azféle lelkes állat vagyok, kinek természet szerint adatott az, hogy ilyen módon éljek; azért kérlek hogy ne ölj meg engemet, mert én, ha akarnám is, nem árthatnék sokat az embernek. Kinek az ember monda: Annál inkább meg kell neked halnod az én kezem miatt, mert sem gen, sem kevessé nem kellene valakinek ártanod.

ÉRTELME.

Ez példa mindennek azt nyilván mondja,
És mint bínes bintessék, arra vagyon gondja,
Kicsint vagy nagyot tött, de hogy az kénra vongya.

CLXXXIV.

AZ BALHÁRÓL ÉS EMBERRŐL.

Balha az ő szokása szerint kezde az embernek szárán szökdösni, és ötet erőssen mardosni. Az ember megkapá ötet, és mikoron körme között meg akarná bintetni, elszalada az balha, és megmenté magát haláltól. Melyet mikoron az ember látott volna, báná igen, és felivölte Hercules istenhez mondván: Ó Hercules, állatoknak megtanitója és megehnítője! mire nem segétél meg engemet az balha ellen? Monda más ember, ki ott közel áll vala hozzá, neki: Mit szólasz, balgatag? tudod-e hogy az istenek csak nagy dolgokba és szikségesekbe mutatják meg az ő jelenvoltokat?

ÉRTELME.

Tisztelvén féljék mindenek az istenségeket,
És csak nagy dologba híják ő segétségeket,
Aprólékkal ne bántsák ő szent felségeket

CLXXXV.

EGY FÉRFIÚRÓL ÉS AZ Ő FELESÉGÉRŐL.

Tavaszidő vala, mikoron egy férfiú, kit gyermekségétil fogva nagy kedvére tartottanak vala fel, és meg kezdett vala öszülni, hogy megnőszék, és két feleséget vön magának, egyiket iffiat, és az másikat idést. És mikoron mind egy házba laknának, az asszon ki idés vala, akarván urát csak az ő szerelmére vonni, minden napon az fejébe néz vala, és az feketéjét az ő hajainak mind kiszaggatja vala lassan-lassan. Azonképpen az iffiú asszon is, hogy ötöle el ne idegenednék, a mi fejér vala benne, azt ő is kiszaggatja vala; végre annira tépék nyivék, hogy kopaszon hagyák mindeneknek nevetségére és szidalmára.

Nincsen jobb téte ez földen vénségnek,
Mint ha magát nem adja az gyenyeriségnek,
És békét hagy mindenestől asszonfeleségnek.

XVI. SZÁZADBELI

ERKÖLCSIRATOK.

I. AZ GÖRÖGORSZÁGBELI BÖLCSEKNEK SZÉP JELESMONDÁSI.

II. PUBLIUS SYRUSNAK EMLEKÖZETRE MÉLTÓ MONDÁSI.

III. AZ CÁTÓNAK JÓ ERKÖLCSRE TANÍTÓ PARANCSOLATI.

I.

AZ GÖRÖGÖK KÖZZÜL VALÓ BÖLCSEKNEK JELES MONDÁSI.

PERIANDRI CORINTHII.

Mindeneknek kedvében légy.

Jó dolog az nyugodolom.

Az vakmerőség veszedelmes.

Mindenkor az gyönyörűségek halandók (mulandók), az tiszteségek penig halhatatlanok. Azaz, az gyönyörűség elmulik, az tiszteség megmarad.

Barátidhoz, kik gonosz szerencsében (állapatban) ílnek, azon légy, azaz, meg ne változzál.

Az gonosz embernek marhája rút nyereség.

Valamit igérsz, megcselekedjed.

Az te szerencsétlenségedet eltitkoljad, hogy ellenségedet gyönyörűséggel ne illesd

Az igazsághoz ragaszkodjál.

Cselekedjed azt, melyek igazak.

Az erőszaktítelt gyülöljed.
Fejedelmidnek engedj.
Az gyönyörűségben mértékletes légy.
Az esküistül távoly légy.
Az keresztyéni íletet kövesd.
Dicsirjed, az melyek tisztességessek.
Az vítkektül távuly légy.
Az jótétemint visszaadjad.
Az könyörgőknek irgalmas légy.
Fiaidat tanitsad.
Bölcs embereknek nyájasságával élj.
Az háboruságot gyülöljed
Az jókat böcsületben tartsad.
Meghalld, melyek tereád tartoznak
Az szidalmat (gyalázatot) eltávoztassad.
Ideinkoron felelj.
Azokat cselekedjed, az melyeket meg nem bánhatsz.
Senkire ne irégykedjél.
Szemeidet megmértékeljed (tartóztassad).
Az mi igaz, kövessed.
Az kik veled jól töttek, tiszteljed
Reménségedet tápláljad (megtartsad).
Az patvarkodást gyülöljed.
Nyájas légy.

Mikor tévelygesz, tanácsodat megváltoztasd
Az régi barátságot megőrizd (megtartsad).
Mindenekhez adjad magadat.
Az békséges iletet kövessed.
Az fejedelmeket féljed.
Ne szólj kedvért.
Ne higyj az időnek.
Magadat el ne hagyjad.
Vénebbet megböcsülj
Hazádért halált kiványj.
Akarmi dolgon ne bánkódjál.
Szabad személyekből teremts gyermekeket.
Reménlj mint halandó.
Kedvezz (engedj) mint halhatatlan.
Dicsirettel ne vitessél fel (azaz ne hidd el magad.)
Az titok dolgot eltitkoljad.
Az mi nagy, engedj annak.
Alkolmatosságot várj
Halandókrul gondoskodjál.
Haszonnal adakozzál.
Boszúságot elsőbb ne cselekedjél.
Az bánatot eltávoztassad.
Az holtat meg ne nevessed.
Barátiddal élj.

Vítek nélkül adj tanácsot.
Barátidot gyönyörködtesd.

EIVSDEM PERIANDRI EX AVSONIO.

Soha ne külömbözzen az haszon attul, azmi illendö (az tisztességtül.)

Azki inkább bódogabb (azaz marhásb,) inkább szorgalmatosb.

Az halált kivánni gonosz, félni penig gonoszb.

Azmi szükséges (azaz szükségképpen meg kell lenni), örömest cselekedjed.

Sokaknak rettegése levén, eltávoztasd hogy meg ne öljenek.

Ha az szerencse segéll (azaz jó szerencsés vagy), sokakat eltávoztass.

Ha az szerencse dörög (azaz háborgásban vagyon), eltávoztasd, hogy el ne merülj. Azaz szerencsétlenségben kétségben ne essél.

BIANTIS, E GRAECA COLLECTIONE.

Az tükörben nízd meg magadat, es hogy ha szépnek tetszel, cselekedjed azmelyek az szépséget illetik. Ha rútnak, azmi hiba az orcádban vagyon, azt erkölcsöknek szépségével fordíts meg.

Az istenrül gonoszúl ne szólj, azmi penig leszen, arra figyelmezzél.

Sokakat hallj, keveset szólj; elöszer érts meg, es annakutánna menj az cseleködetre.

Az kazdagságaért az méltatlan embert ne dicsérd.

Hitetéssel fogj meg (azaz hajts magadhoz mást), nem erővel.

Iffiuságodban szeléd erkölcsöt szerezz, vénségedben penig bölcseséget.

EIVSDEM EX AVSONIO.

Micsoda az jónak sommája (azaz legfü jó)? az elme, mely magához igaznak tudója.

Embernek micsoda legnagyobb veszedelme? egyedül csak más ember.

Kicsoda kazdag? Azki semmit nem kívánhat. Kicsoda szegény? Azki fösvény.

Az asszonyállatoknak micsoda legszebb jegyruhájok? Az tiszta élet.

Mely az tiszta (asszonyállat)? Azki felöl az hír fél hazudni.

Micsoda cselekedeti az eszes embernek? Nem akarni ártani, mikor lehet is.

Micsoda tulajdona az bolondnak? Nem lehetni (azaz ha nem lehet is) akarni ártani.

PITTACI MYTILENAE.

Azmelyeket cselekedendő vagy, azokat annakelőtte meg ne mondjad, mert megcsalattatván, megnevettetel.

Nálad letött marhát megadjad.

Barátidtul kicsin dologban megbántatván, elszenvedjed.

Barátodnak gonoszt ne mondj.

Ellenségedet ne véljed barátodnak.

Feleségeden uralkodjál.

Henyélő ne légy.

Azmelyeket cselekedel szüleidnek, azokat várjad fiaidtul.

Barátid közt ne légy bíró.

Ne vetélkedjél szüleiddel, ha igazat mondandasz is.

Ne viselj uraságot (azaz ne parancsolj) minekelőtte engedni tanulandasz.

Az szerencsétlent meg ne nevesd.

Nyelved elmídnek előtte ne járjon.

Azmelyek nem lehetnek, eltávoztasd hogy ne kivánjad.

Ne hamarkodjál szólni.

Az törvényeknek engedj.

Magadat ismerd.

Semmit felettébb ne (cselekedjél), azaz semmiben igen el ne menj.

Mindeneknek előtte az istent tiszteljed:

Szüleidet böcsüljed.

Örömest hallgass (mást).

Az gyönyörűséget megtartóztasd.

Az ellenközist eloldjad (elhagyjad).

Feleséget egyenlőből hozz.

Mert ha kazdagokból hozandasz, urakat szerezsz magadnak, nem sógorokat

---

EIVSDEM EX AVSONIO.

Szólni nem tudand az, azki hallgatni nem tudand.

(Egy) jótul inkább akarok javallatni (dicsirtetni), hogynemmint sok gonoszoktul.

Az bolond irégykedik az kevély bódogokra (kazdagokra), azaz bolond az, azki az gonoszoknak elömenetit irégyli.

Az bolond az szerencsétlenecknek bánatját neveti.

Engedj az törvénnek, valaki törvént állasz (hozsz).

Több barátokat jó szerencsés dolgodban (állapatodban) szerezz.

Keves barátidat szerencsétlen dolgaidban próbáld meg.

CLEOBVLI LINDII.

Soha ne légy felemelkedett (kevély)
Házadnak gondját viseljed.
Könyveket forgass által (olvass).
Fiaidat, kik szerelmesek teneked, tanitsad.
Igazán itélj.
Az jóknak jól cselekedjél.
Az szidalmazástul (magad) megmértékeljed.
Az gyanakodást elvessed.
Szileidet engedelemmel győzd meg.
Az elvött jótíteményről megemlekezzél.
Alábbvalót (náladnál) ne vess hátra.
Másét ne kivánjad.
Temagadat veszedelemben nyakra füre ne ejts.
Barátod marháját szeressed, es szinten úgy megtartsad (megőrizzed) mint tieidet.
Azmit gyölölsz, másnak ne cselekedjed.
Senkit ne fenyegess, mert asszonyállati dolog.
Hamarébb menj az szerencsétlenekhez (az

nyomorúltakhoz), hogynemmint az szerencsésekhez.

Az arannak az kü próbája, az embernek az arany.

Az könyörgésnél semmi nincsen drágább.

Az hazug perpatvar az életet megvesztegeti.

Az hazugokat gyűlöl valaki eszes es bölcs.

EIVSDEM EX AVSONIO.

Menivel több szabadságod vagyon, annival kevesbet akarj. Az az, hova hatalmasb vagy, annival máson kevesbet cselekedjél.

Az szegény, ki nem érdemlette volna, az szerencsének irégysége, azaz, mikor az jámboember írdeme (gonoszsága) kivül megszegínyer dik, azt tartják hogy az szerencse hozta úgy.

Bódog sokáig senki nem leszen vítkek miá.

Egyebeknek sokakat megbocsáss, temagadnak semmit ne.

Az ki az jóknak kedvez, az gonoszokat akarja elveszteni.

Az eleinknek jótéteményinek dicsireti nem adattatik.

Az rút hírnév penig gyakorta adattatik az maradékoknak is; azaz, eleinknek jó híreknevek maradékokra nem száll, de rút hírek nevek gyakorta reájok száll.

CHILONIS LACEDAEMONII.

Ismerd meg magadat.

Ne irégyeljed senkinek, halandó (mulandó) marháját.

Az mértékletességet gyakoroljad.

Az rút dolgokat eltávoztassad.

Az időnek kedvezz.

Az sokasságnak kellessél.

Bölcseséggel (eszességgel) élj.

Erkölcseddel dicsiretes légy.

Semmit ne gyanakodjál.

Az patvarkodást gyülöljed.

Ne légy terhes (senkinek).

EIVSDEM EX AVSONIO.

Nem akarom hogy nálamnál kissebb féljen, nagyobb penig megutáljon.

Élj az halálról megemlekezvén, hogy életedről elfeledközvén légy.

Minden szomorú dolgokat felül haladj (meggyözz) vagy (állhatatos) sziveddel, vagy barátoddal.

Te ha mit jól cseleköszel (mással), nem szabad (arra) megemlekezni.

Kedves vénség embernek az, mely az ifjuséghoz egyenlő.

Az az ifjuság nehezebb, azmely az vénséghez hasonló.

SOLONIS ATHENIENSIS.

Istent tiszteljed.

Szüleidet böcsüljed.

Barátidnak segétségül légy.

Senkire ne irégykedjél.
Az igazságot elszenvedd.
Ne esködjél.
Az törvényöknek engedj.
Gondolkodjál (arrul) az mi igaz.
Haragodat megmértékeljed.
Az jóságos cselekedetet dicsirjed.
Az gonoszokat gyülöséggel kövessed.

EIVSDEM EX AVSONIO.

Akkor mondom az életet bódognak, mikor az halál meglött.

Egyenlőt egyenlőhöz adj társul: azmi egyenetlen, ellenközik.

Az tisztességek nem az szerencsének ajándoki.

Alattomban rokonodat megfeddjed, de nyilván dicsirjed.

Sokkal szebb nemessé lenni, hogynemmint teremtetni; azaz szebb nemessé lenni maga által, hogynemmint szülei után.

Hogy bizonyos állapatod rendeltetett, mit használ azt eltávoztatni; azaz, az mi istentül végeztetett, heában igyeközünk eltávoztatni.

Avagy ha mindenek bizontalanok, mit illik félned?

THALETIS MILESII.

Fejedelmedet tiszteljed.
Barátidat javalljad (dicsirjed).
Magadhoz hasonló légy.
Senkinek ne igérj.
Az mi jelen vagyon, vedd jó neven.
Az vítkektül távoly légy.
Dicsiretes dolgot kövess.
Életednek gondját viselj.
Az békeséget szeressed.
Mindeneknél dicsiretes légy.
Az sugarlót (fundert) házadból kiüzzed.

EX AVSONIO.

Ha mi rút dolgot mernél cselekedni is, félj, még ha temagad bizonság nem volnál is; azaz semmi rút dolgot ne cselekedjél, holott magad magadnak arra bizonság vagy.

Az élet elvesz: az jótetemények dicsireti meg nem hal.

Azmit cselekedendő vagy, kimondani elhalaszszad.

Kereszt (halál), ha félsz meggyőzni azmit nem lehet; azaz eltávozhatatlan dologtul félni, halál.

Ellenségen, mikoron igazán feddesz, még akkor segillesz (jómra vagy).

Semmi az mi nem felettébb való, elég, hogy ez is (azmi elég) felettébb való ne legyen.

II.

PUBLIUS SYRUSNAK EMLEKÖZETRE MÉLTÓ MONDÁSI.

Másé az minden, valami kivánság által történik.

Mástul várjad, azmit másnak cselekedel.

Azmely elme tud félni, tud bátorságosson valamihöz kezdeni.

Az alávaló (kicsin) segitsége*(ke)*t az egyesség erössekké teszi.

Az szeretet az elmének akaratjából vitetik fel (kezdetik el), de le nem titettetik; azaz el nem hagyattathatik.

Avagy szeret avagy gyülöl az asszonyállat: semmi nincs harmadik.

Az szomorú félre gyorsabb az gyanuság.

Szilédet szeressed, ha jó (hozzád), ha különben, elszenvedjed.

Nízned kell, azmit elveszthetsz.

Barátidnak vítkeit ha elszenveded, tieiddé teszed; azaz neked tulajdoníttatik.

Az idegen szolgálat az szabadságban született embernek keserüséges.

Az távolyvalót bántja meg, azki az részeggel pörlődik. (Mert tudniillik az részeg embernek esze nincsen otthon).

Az megharagudt szerető sokat hazud magának. Mert tudniillik azmelyeket haragjában végez magában, azokat meg nem teljesít.

Az fösvény ünnönmaga oka az ű nyomorúságának.

Az szerető mit kivánjon tudja, de mit értsen eszessen, nem tudja.

Az szeretü mivel vílekedik vigyázván, (arról) álmod.

Az nyomorúságra akarmi hír hatható. Azaz az nyomoruságot akarmi hír könnyen örögbíti es terjeszti.

Az szeretet ki nem facsartathatik (erővel es hirtelen), de elcsúszhat, azaz lassan lassan elkelhet.

Az szeretődtől az haragot sirásoddal válts meg; azaz, megharagudt szeretődet sirásoddal engeszteld meg.

Mikor az asszonyállat nyilván gonosz (azaz nem hizelkedő), akkor végtire jó.

Az fösvént könnyen megfoghatd, holott azon (fesvén) nem vagy.

Szeretni es bölcselködni (eszesnek lenni) alig engedtetik istennek; azaz, az szeretet es eszesség öszve nem férnek.

Az fösvén semmit igazán nem cselekeszik, ha nem mikor meghal; mert akkor tudniillik megengedi, hogy az ü javaival más is éljen.

Mikor az üdő ravaszul eltitkoltatik, magát megjelenti. Az gonoszság ravaszsággal eltitkoltatik, de az üdő kijelenti.

Az fösvény az káron inkább bánkódik, hogynemmint az bölcs (eszes).

Az fösvénnek micsoda gonoszt kivánhatsz, ha nem hogy sokáig éljen?

Az bánatos elmínek semmit nem kell hinni.

Az másé minekünk, az mienk egyebeknek inkább tetszik.

Szeretni az ífju embernek haszon (gyönyörűsíg), az vénnek vétek.

Az vén (bába) asszony mikor játszik, az halálnak csinál gyönyörűséget.

Az szeretetnek sebit azki cselekeszi (szerzi), azon gyógyítja meg.

Az megbánásra siet (azaz hamar megbánja) azki hamar (valamit) jelent (mond ki).

Az barátokat az jó szerencsék (állapat) szerzik, az gonoszok megpróbálják.

Az verfelyes (kockás) menivel az mesterségben (az játékban) jobb, annival álnokabb.

Az íjat az megvonás töri el, az elmét penig az megbocsátás (az hivolkodás).

Kétszerte kedves az mi szükség, ha szabad akaratod szerint adod.

Azki jótétemínt nem tud adni, hamissan kiván (kér).

Jó nízni más nyavalyájában, azmelyeket el kell távoztatni.

Az jótétemént elvenni (anni, mint) szabadságát eladni.

Egy óra is nincsen jó senkinek, azki valakinek nem gonosz.

Másnak akaratja által meghalni (azaz erőszakkal) anni, mint kétszer halni meg.

Több jótétemént viszen aki az (jótétemínt) meg tudja adni.

Kétszer vítkezel mikor a vítkezőnek engedelmességet adsz (engedsz).

Az jó elme megbántatván, sokkal nehezben haragszik.

Az embernek jó halála az, mely az íletnek nyavalyáit eloltja.

Jótétemínt vött adván, azki méltónak adott.

Hizelkedéssel, nem parancs által legyen ídes az szeretet.

Az jó barát soha az tévelgű (barátjának) engedelmet nem ad (nem enged).

Azki mondja hogy jótétemínt adott, visszakéri.

Az elmínek öszvekötésse nagy rokonság.

Az jóakaró elme nagy rokonság.

Gyarkorta jótétemínt adni anni, mint tanítani megadni.

Az jóságnak beszídét kevetni nagyobb gonoszság; azaz gonosz ember mikor jól beszíl, akkor leggonosz.

Az elmének jó vélekedése (azaz jó hírnév) bátorságosb, hogynemmint az pénz (az kazdagság).

Az jó noha elnyomattatik is, nem aluszik el.

Kétszer győzedelmes, azki magát győzedelemben meggyőzi.

Az jótevő (adakozó) még az adásnak is okát meggondolja.

Kétszer ölettetik meg az, ki maga fegyvere miá vesz el.

Jól aluszik azki nem érezi mely gonoszúl alugyék; azaz, az kinek feje fáj, de nem érzi, olyan mintha semmi nyavalya nem volna.

Az adakozó szeginy az ű javainak vétke; azaz, mikor adakozik, egyebektül szidalmaztatik.

Az jó hírnév az sötétben is tulajdon fényességét megtartja.

Az jó gondolatok ha kiesnek is (fejedből), el nem vesznek.

Jól veszti pénzét az bűnös (ember), mikor az bírónak adja.

Az jóknak árt, valaki az gonoszoknak kedvez.

Az igazságnak javához legközelb az keménség.

Az jó embernél az harag hamar elhal (elmúlik).

Jó rútság az (jó szemérmetesség), azmely az vétket megjelenti, azaz vétektül megtartóztat.

Az irgalmasság (azaz ki egyebekhöz irgalmas), jó segétséget szerez (magának).

Az jó dolgokkal való gyakorlatos ílés gonosz (azaz unásban megyen).

Holott az méltóknak jót adsz, mindeneket (magadhoz) kötelezsz.

Az szerencsétlen dologban az feddés kegyetlen (azaz hely nélkül való).

Az magad oltalmazásában semmi alkolmatosságot nem kell elbocsátani.

Azkinek mindenkor adsz, mikor megtagadod (azaz nem adsz), parancsolod hogy elragadja (erüvel is elvegye).

Az kegyetlen orvost, az mértékletlen beteg cseleköszi.

Azkinek halálát baráti várják, életit gyülölik.

Ellenségével senki bátorságossan meg nem békéllik.

Hamarébb eljü az veszedelem azmely megutáltatik, (azaz, azkit semminek nem vélnek, es ellene nem állanak).

Az tiszta asszonyállat az uránál engedelmességivel parancsol.

Hamar szidalom líszen az kevélynek dicsősége.

Tanácsoddal inkább győzhetsz hogynemmint haragoddal.

Akarmely bánatnak orvossága az békességgel való türés.

Mikor az gonoszságok használnak, vítkezik az, ki jól cselekeszik; azaz esztelen az, ki jól cselekeszik, mikor gonoszúl cselekedni hasznosb.

Megutáltatni nehezebb, hogynemmint bolondsággal verettetni.

Az nyájas társ az útban szeker gyanánt vagyon.

Az gonoszoknak vígságok hamar veszedelmekre esnek (fordúlnak).

Életinek vádolását hagyja, azki az halált kivánja.

Azkinek több szabad hogynemmint illik, többet akar hogynemmint szabad.

Az utolsó nap az első (napnak) tanítványa.

Feddeni (dorgálni) mikor segétség kivántatik, anni mint kárhoztatni.

Az hadat sokáig kell készéteni, hogy hamarébb győzedelmes légy.

Mondasz minden átkot, mikor háladatlan embert mondasz.

Ellenségekről ne szólj gonoszt, ha gondolsz.

Hasznos dolgokrul tanácskozni, az késedelem bátorságos.

Az bánat alá nevekedik, holott hova nevekedjék, nincsen.

Letartani sírni (azaz elszoktatni az sirástól) az asszonyállatot, hazugság (hejábavalóság).

Az visszavonással kedvesb leszen az egyenyesség.

Sokáig kell tanácskozni azmit egyszer végezni kell.

Nehez fülőnek kell lenni az vádolásra (azaz nehezen kell elhinni)

Miglen az élet kedves, az halálnak állapotja legjobb; azaz, akkor legjobb meghalni, mikor élhetsz.

Kárnak kell nevezni (mondani) az gonosz hírnévvel való nyereséget.

Az hadnadnak tanácsában vettetett (vagyon) az vitézeknek jóvoltok (erősségek).

Azmit az nap ajándékoz, féltsed; hamar ragadásra megyen.

Azmi nem tudatik hogy elvesztetik, nem

vesztetik el; azaz, nem kár az, kit meg nem érzesz.

Még az ártatlanokat is készeríti hazudni az fájdalom (az kínzás).

Még bűnnel is az hit (az fogadás) igazán teljesíttetik be.

Még a hamarság is az kívánságban kísedelem.

Az másnak vétkéből az bölcs (eszes ember) az övét megjobbítja.

Szükölködik is, bűvölködik is az nyavalyásoknál az gondolat.

Még azt is elfelejteni azmit tudsz, níha hasznos.

Az embereknek kereskedésekből lött az szerencse istenasszonya.

Az kívánságot eltávoztatni (anni mint) országot győzni.

Az számkivetettnek, holott sohol háza nincs, olyan mint a halott koporsó nélkül. Avagy azkinek sohol háza nincs, koporsó nélkül való halott.

Még azkik cseleköszik is, gyülölik az boszszuságtitelt.

Elragadni az fegyvert, nem adni, illik az megharagudtnak.

Számkivetés az, ki hazájától magát megtagadja.

Még az hajszálnak is vagyon az ő árnyíka.

Jaj mely nyomorúságos vénné lenni (azaz megőszülni) félelem által.

Még ellenséginek is igaz az, kinek tanácsában hiti vagyon (azaz, azki tanácsát megállja).

Az nagyra ment (embereknek) az eset sokkal könnyebben árt.

Azki hitit (hidelmét) elveszti, mivel tartsa vígtire magát?

Az szerencse mikor hizelkedik, fogásra (csalásra) jü, azaz akkor csal meg.

Az szerencsét hamarébb találod meg, hogynemmint megtartod.

Az szép orca néma (alattomban való) ajánlása (az embernek).

Hejában kírettetik az, ki nem könyörülhet, azaz meg nem hajol az könyörgésre.

Csalárdság elvenni, azmit nem adhatsz.

Azkit az szerencse felettébb táplál, bolonddá csinálja.

Megvallja töttét (vétkét) az, azki az törvény (itilet) előtt fut.

Az bódog gonoszság (azaz az gonoszoknak jó szerencsés állapatjok) az jóknak nyomorúság.

Elszenvedd, ne büntesd, azmit el nem távoztathatsz.

Az következendők (azaz melyek reánk következnek) úgy viaskodnak ellenünk, hogy magokat meghagyják haladni (győzettetni); azaz, az következendő dolgokat eszességünkkel eltávoztathatjuk.

Felgerjed az gyakorta megbántott szenvedés (türés.)

Az tetetett dolgok hamar az ű természetekre térnek (azaz nem állandók).

Az ki hívségét elveszti, azonkívül semmit el nem veszthet.

Az elmének könnyü volta az bolondságnak részire ragad; azaz, azki könnyen enged, könnyen vétekben esik.

Az hívség miképpen az lélek, ahonnet elment, soha oda meg nem tér.

Az hívséget senki soha el nem veszti, hanem az, kinek nincsen (hívsége, hiteli).

Az szerencse soha nem elégedett meg eccer ártani senkinek; azaz, egyik nyavalya mellett más vagyon.

Mennyütő kü, holott az hatalommal lakozik az harag; azaz mikor az hatalmas haragszik, úgy tarts mint mennyütő követ.

Minekutánna vénségre jutottál, heába kivánod az ifjuságot.

Az hazug szidalmazás gonosz akaratból való hazugság.

Az asszonyállatnak termiszetét megbirni mindeniknél kétséges (kételkedés).

Nehéz dolgokat viselj, hogy az könnyü dolgokat könnyebben viseljed.

Az szerencse senkinél többet nem hat mint az tanács.

Az szerencse olyan mint az üveg, mely, mikor fénlik, eltörik.

Elszenvedjed azmi megbánt, hogy azmi használ, elvigyed.

Kedvessé tiszen az szerencse, azkit senki nem lát. Mert tudniillik azkit látnak, arra irégykednek.

Az szüken való élet nyomorúsága az jó köz hírnek; azaz, az szükön való életért közensé-

gesképpen ember jól hall, de magában nyomorúság.

Nehéz ellene való itilet az, azkinek itileti nincsen. Azaz, azmint tetszik úgy cselekedni valakivel, nem penig törvén szerint való itilettel, nehez dolog.

Legnehezb az jámbor embernek haragja.

Az nagy (állhatatos) elmínek büntetése az, ki cselekedeti után bánkódik.

Az nagy elmének nincsen kétséges értelme.

Nehezebb minden nyavalya, azmely látás alatt titkolva vagyon.

Nehezebben árt, valamely próbálatlanúl történik.

Nehezebb ellenség az, ki szivében titkolva vagyon.

Legnehezebb birodalma az szokásnak (birodalma.)

Az nehez vitek, még mikoron könnyen mondattatik is, árt.

Jaj ki nehez az dicséretnek őrizésse!

Az ember az ü teste kivül vagyon, mikor haragszik.

Jaj mint kell félni azt, azki meghalni bátorságosnak alítja lenni.

Az az ember, azki az nyomorúlt emberen irgalmas, magárúl megemlekezik.

Tisztességes rútság (gyalázat) jó igyért meghalni.

Vagynak az szerencsétlen dolgokban segítségi, azki jó szerencséjében adakozik.

Jaj ki nyavalyásságos megbántatni attul, azki felöl nem panaszolkodhatni.

Az embert sokat próbálni (késérteni) az szegénsíg parancsolja.

Jaj mely nyavalyás fájdalom az, azkinek az kénzásban szava nincsen, azaz nem szabad igazat mondani.

Jaj mely bánásra való dolgokban futnak be (mennek) az emberek sokáig élvén.

Az hizelkedő beszídnek vagyon ü mérge.

Az ember anniszor hal meg, meniszer az öveit elhagyja (azaz, öveitül megválik halál által).

Az ember mindenkor magára mást visel, másra mást gondol. Azaz, mindenkor csalárd, tettető.

Az tisztességes köz hír másik atyjátulmaradt örökség.

Az ember nem tudja (azaz nem érzi az fájdalmot) ha fájdalmával szerencsét talál.

Tisztességessen szolgál (enged) az, ki az üdő szerint (szerencse mivolta szerint) enged.

Az ember az életnek kölcsön adattatott es ajándékoztatott.

Az örökest tudni hasznosb, hogynemmint keresni.

Az örökesnek sírása szín alatt nevetség.

Átok helyett tartatik az gyakorta való házasság.

Az alábbvaló iszonyodik attul, azmit vétkezik feljebb való.

Ellenségin bosszút állani anni, mint más életet venni.

Azt cselekedjed, hogy senki tegedet érdemed szerint ne gyülöljen.

Akaratja ellen mikor tartóztatod, kimenni indítod (készerítöd).

Az szabadságot bántod meg, mikor az méltatlant kíred (annak könyörgesz).

Az fösvény senkihez nem jó, ümagához penig leggonoszabb.

Az szükölködőnek jótétemint kétszer ad, azki hamar ad.

Az kazdagnak kivánsága, az (élettel) jól készültnek szükölködése.

Az bűnt hija (visszahozza), azki a bűnt elmulatja (elhaladja).

Semmi nem gyönyörüséges, hanem csak az, mit az külömség (az váltazás) megújit.

Az szabados (nagy) elme nem viszen be bosszuságtitelt.

Bűntelen vétkezik, mikor ki ritkábban vítkezik.

Egy hálaadatlan minden nyavalyásoknak árt.

Az nyavalyásnak életiben semmi bosszuságtitel hija nincsen.

Az szükelködésnek kevesek nincsenek, az fösvénségnek mindenek.

Úgy tartsad barátodat, hogy lehetni véljed lenni ellensigednek.

Az irégységet szenvedheti vagy az erős, vagy az bódog.

Az szeretetben hazug mindenkor az haragusság

Az irégység hallgatva (alattomba), de ellenségképen haragszik.

Az megharagudt embert kevessé távoztasd el, ellenségedet sokáig.

Az boszuságoknak orvossága az feledékenség.

Haragját azki meggyőzi, nagy ellenségét haladja (győzi) meg.

Az nyavalyában senki jól nem remélhet, csak az ártatlan.

Az bosszuságállásban feddendő az hamarság.

Az ellenséget, jóllehet alávalót, eszes emberhez illik félni.

Az nyomorúlt emberen még az nevetség is bosszuság.

Az itilő kárhoztatik, mikor az ártalmas (bűnös) megszabadúl.

Megbocsátani emberhez illik, hogyha szígyenli azkinek megbocsáttatik.

Az kétséges dologban legtöbb (nagyobb) az merészség.

Azzal az ártalmas (bűnös) magát kárhoztatja, menivel tovább vítkezik.

Úgy higyj barátodnak, hogy ellenséged helyett ne legyen.

Az megharagudt még az gonoszságot is tanácsának véli.

Gonoszúl vádolja az tengert (tengeristent), azkinek másodszor hajója törik.

Gyalázat helyett vagyon az méltatlannál az méltóság.

Ahol új dicséret támad, oda bocsáttatik (fér) az régi is.

Az megbántatott embernek bánatjának orvassága: ellenséginek bánatja

Állhatatlan az szerencse, hamar megkivánja azmelyeket adott.

Mindeneknek törvénye az, mely parancsolja születtetni es meghalni.

A nyereség más kára nélkül nem lehet.

Az szilajság (latorság) es az dicséret soha nem egyezhetnek.

Az törvént az ártalmas (bűnes) féli, az szerencsét az ártatlan.

Az tobzódásnak sokak nincsenek, az fösvénségnek mindenek.

Gonoszakarókká lenni (azaz nem adakozni) leginkább az hálaadatlanok tanítnak.

Sokakat fenyeget az, ki egynek teszen boszszuságot.

Minden kísedelem gyülölségben vagyon, de bölcseséget szerez.

Gonosz így az, azmely irgalmasságat kiván.

Bódog emberhez illik meghalni, minekelőtte az halált híja (kívánja magának).

Nyavalyás dolog készeríttetni elhallgatni, azmit meg kívánnál mondani.

Nyavalyaságos az az szerencse, mely ellenség nélkül szükös.

Gonosznak kell hinni, azki maga okáért (hasznáért) jó.

Az gonosz, mikor jónak tetteti magát, akkor leggonoszb.

Mikor az filelem eljő, ritka helye vagyon az álomnak.

Meghalni szükség, de nem azmeniszer akarod (kívánod).

Gonoszúl viseltetik, valami viseltetik az szerencse hívségével.

Az halottnak azki ajándékot küld, annak semmit nem ad, magáéban penig elveszen.

Alábbvaló az úr hogynemmint az szolga, azki az szolgákat féli.

A hív örökes inkább születik, hogynemmint irattatik (azaz testamentum által hagyattatik).

Az gonosz tanácsban az asszonyállatok meggyőzik az férfiakat.

Gonosz gyönyörüség más emberére szokni.

Nagy veszedelemmel (munkával) öriztetik meg, azmi sokaknak tetszik.

Gonosz orvosság által az természetnek valami része elvesz (megbántatik).

Az gonosz természetek soha tanítás nélkül nem szükelkednek.

Az nyavalyát nem tudni, anni mint veszedelem nélkül élni.

Gonoszúl élnek, azkik magokat vélik hogy mindenkor élnek.

Az szitkot magyarázván nehézbbé teszed.

Gonoszúl cseleköszik magával az beteg, azki az orvost örökösivé teszi.

Lassabban csalatik meg az, kitül hamar tagadtatik (valami) meg, mert tudniillik azt mindjárt nem reménli.

Megváltoztatja magát az jóság, mikor ingerled bosszuságtétellel.

Az asszonyállat mikor maga gondolkodik, gonoszúl gondol.

Azki gonoszúl akar cselekedni (ártani), soha nincs hogy okot ne találjon.

Az gonoszakaró mindenkor az ő természetivel él, (azaz, természet szerint ingyen is gonosz).

Sokakat kell félni, azkit sokan félnek.

Gonosz bírás (uralkodás) által az fü birodalom elhagyatik (vesztetik).

Az asszonyállat mely sokakhoz megyen férhez, sokaknak nem tetszik.

Gonosz tanács az, azmely meg nem változhatik.

Semmit nem cselekedni mindenkor az szerencsétlennek legjobb.

Semmit nem vitkeznek az szemek, ha az elme az szemeknek parancsol.

Semmit ne tarts tulajdonodnak, azmi megváltozhatik.

Omlás által nem hamar vesz el az az ember, aki az omlást féli.

Nem tudod mit kivánj, avagy mit kerülj el: úgy játszik (oly változó) az üdő.

Soha az veszedelem, veszedelem nélkül meg nem győzetik.

Semmi oly jó szerencse nincs, azmely felől semmit ne panaszkodhassál.

Soha jobban (jobbkor) meg nem halunk mi emberek, mint minekutánna örömest éltönk.

Tagadásra való ok az fösvénnek soha nem fogy el.

Felettébb való viszáltatás által az igazság elhagyattatik.

Mindennap kárhoztatik az, ki mindenkor fél.

Mindenkor alábbvaló az utolsóbb nap.

Nevetségre méltó az ártalmas (bünes embernek) gyülösége miatt ártatlanságodot elvesztened.

Jótétemínnek része az, mi kérettetik, ha jól tagadod meg.

Bolondság félni azt, azmi el nem távoztathatik.

Az félelmes magát okosnak hija, az fösvény takarosnak (tartva költőnek).

Az régi bosszuságot elszenvedvén, újat hísz (magadra).

Annira nincsen az fösvénnek azmi vagyon, mint azmi nincsen.

Ó élet, ki az nyavalyásnak hosszu vagy, az bódognak (jó szerencsés állapatu embernek) rövid!

III.

AZ CÁTÓNAK

JÓ ERKÖLCSRE TANÍTÓ PARANCSOLATI.

Mikoron eszembe vöttem volna, hogy sok emberek igen tévelygenének az erkölcsnek útán, itilém hogy segítséggel kellene lennem es tanácsot kellene adnom az ő vélekedéseknek, kiváltképpen hogy dicsősségesen élhetnének, es tisztességre juthatnának. Mostan téged, szerelmes fiam, megtanítlak, miképpen az te elmédnek erkölcsét rendeljed. Azért az en parancsolatimat úgy olvassad, hogy megértsed: mert olvasni es nem érteni csak heában való múlatás.

Annakokaért az istennek könyörögj.
Szüléjidet szeressed.
Rokonságidat tiszteljed.

Mesteredet féljed.

Az adatott marhát megtartsad.

Törvényhez készítsed magadat, azaz törvénybeli tudománt tanúlj.

Az jókkal járj (társalkodjál).

Az tanácsba ne menj, míg nem hivattatol.

Tiszta légy.

Örömest köszönj.

Nagyobbnak engedj.

Kissebbnek kedvezz.

Az te marhádat megőrizzed.

Szemérmetességedet megtartsad.

Szorgalmatos légy.

Könyveket olvass.

Azmelyeket olvasandasz, azokra megemlekezzél.

Házad népére gondot viselj.

Nyájas légy.

Ok nélkül ne haragudjál.

Senkit meg ne nevess, vagy:

Szegént meg ne nevess.

Kölcsön adj.

De meglássad kinek adj.

A törvényben jelen légy (barátod mellett).

Ritkán vendégeskedjél.

Azmi elég, alugyál, azaz csak annyit alugyál azmenyi az természetnek elég.

Esküvésedet megtartsad.

Az boritalban magad megmértékeljed.

Viaskodjál hazádért.

Semmit ok nélkül el ne higyj.

Magad viselj magad javára gondot.

Bizvást élj tanácscsal.

Az parázna személt eltávoztassad.

Irást tanúlj, vagy: deáki tudománt tanúlj.

Semmit ne hazudj.

Az jókkal jól tégy.

Átkozódó ne légy.

Jó híredet nevedet megtartsad.

Igazat itílj.

Szüléidet békeséges türéseddel győzzed meg.

Az elvött jótéteményről megemlekezzél.

Törvényben forogj.

Törvénytudó légy,

Jóságos cselekedettel élj.

Haragodat megmértékeljed.

Csigával játszszál.

Az kockát eltávoztassad.

Semmit, erődbe bizakodván, ne cselekedjél.

Nálladnál kissebbet meg ne utálj.

Más ember marháját ne kévánjad.

Feleségedet szeressed.

Fiaidat tanitsad.

Azon törvént szenvedd, azmelyet másnak szabtál.

Lakodalomban keveset szólj.

Arra igyekezzél, azmi igaz.

Egyebeknek (hozzád való) szeretetit örömest szenvedjed.

CATONIS LIBER PRIMVS.

1. Miérthogy az isten lélek, azmint nekünk az versek mondják, az tetölled kiváltképpen tiszta lélekkel tiszteltessék.

2. Többet vigyázz mindenkor, es ne adjad magadat az álomnak, mert az hosszu ideig való nyugodalom az bünöknek táplálást szolgáltat.

3. Első jóságos dolognak itiljed lenni az nyelvet megtartóztatni, mert legközelb az, az istenhez, azki okossággal tud hallgatni.

4. Te útáld meg magaddal ellenkezni, tusakodván, mert senkivel nem egyezhet az, azki ömagával ellenkezik.

5. Ha az embereknek életeket, es végezetre erkölcsöket megnézed, mikoron egyebeket kárhoztatnak, senki vétek nélkül nem él.

6. Azmelyeket tudsz ártalmasoknak lenni, jóllehet kedvesek, elhagyjad. Az hasznot a gazdagságnál csak alkolmatos időben kell nagyobbnak böcsülni.

7. Állhatatos, engedelmes is légy, mikor az dolog kevánja. Az idő szerént az eszes ember erkölcsét vétek nélkül elváltoztatja.

8. Az te feleségednek, mikor az szolga felől panaszolkodik, ne higyj ok nélkül, mert gyakorta az asszonyiállat gyülöli azt, azkit az ő férje szeret.

9. Mikoron te intesz valakit, es ő nem akarja hogy ő intessék: hogyha teneked szerelmes embered, meg ne szünjél az elkezdett jó intéstől.

10. Az csacsogó emberek ellen beszéddel ne vetélkedjél: az szó adatik minden embereknek, de az elmének bölcsesége kevesnek.

11. Úgy szeress egyebeket, hogy magadnak

légy jobb akarója; úgy légy jó az jóknak, hogy valami gonosz károk teged ne kövessenek.

12. Eltávoztasd az híreket, ne kezdj új találójának tartani, mert senkinek nem árt az veszteg hallgatás, az szólás pedig igen árt.

13. Az neked igértetett marhát bizonyosan másnak ne igírd: ritka az hűség ezért, mert sokak sokakat szólnak.

14. Mikoron teged valaki dicsír, megemlekezzél temagad itilőjének lenni magadnak: többet egyebeknek tefelölled ne higyj, hogynemmint temagadnak.

15. Más embernek jótéteményét sokaknak beszélleni megemlekezzél. Es te mikoron egyebekkel jól tejendesz, magad hallgass.

16. Te vén ember levén, mikoron sokaknak cselekedetit es mondásit előszámlálod, jussanak eszedben azmelyeket te is iffiú lévén cselekedtél.

17. Ne gondolj azzal, ha valaki alattomban való beszéddel szól: az magához gyanós azt véli, hogy mindeneket örólla mondanak.

18. Míglen bódog vagy, addig minden ellen-

kező dolgokat eltávoztass, mert nem egyenlő folyással felelnek az utolsók az elsőknek.

19. Mivelhogy kétséges es gyarló élet adatott minekünk, más ember halálában magadnak ne vess reménséget.

20. Az te szegény barátod mikoron valami kisded ajándékot ad teneked, elvegyed nagy jó kedvvel (elég neven), dicsírni meg is emlekezzél.

21. Miérthogy az természet tegedet mezítelenül teremtett, megemlekezzél, hogy az szegénységnek terhét békeséggel szenvedjed.

22. Ne félj attól, azmely az életnek utolsó vége: mert az, ki az haláltól fél, azt is elveszti azmit él.

23. Ha teneked az te jótéteményedért egy barátod sem felel meg, ne vádoljad az istent, hanem temagadat megtartóztasd.

24. Hogy valami szükséged teneked ne legyen, az te keresményeddel szűkön élj; es hogy azt azmi vagyon megtarthassad, mindenkor véljed, mintha nem volna.

25. Azmit egyszer megadhatsz, kétszer ne igírjed senkinek; ne légy szeles (állhatatlan), mikor emberségesnek akarsz láttatni.

26. Azki beszéddel tetteti magát, de szivében nem hüv barátod, te is hasonlóképpen cselekedjél: igy a mesterség mesterséggel csúfoltatik meg.

27. Ne jovalljad felettébb az hizelkedő szavu embereket: az síp édessen szól, mikor a madarász meg akarja csalni az madarat.

28. Ha teneked fiaid vadnak, es gazdagságod nincs, tehát tudományokra tanitsad őket, hogy az ő szegény életeket oltalmazhassák.

29. Azmi alávaló, te azt itiljed drágának, azmi pedig drága, azt alávalónak. Ezképpen sem magadnak fösvén nem lészesz, sem egyebek fösvénnek teged nem tartnak.

30. Azmelyeket szoktál büntetni, ugyanazokat te magad ne cselekedjed, mert rút dolog az tanitónak, mikoron ugyanazon vétek ötet megfeddi.

31. Azmi igaz, azt kérjed, avagy azmi láttatik tisztességesnek lenni; mert bolondság olyat kérni, azmi igazán megtagadtathatik töllünk.

32. Az ismeretlent jobbnak (nagyobbnak) ne tartsad az ismeröidnél, mert az esmért (meg-

próbált) dolgok itiletből állanak, az ismeretlen dolgok pedig történetből.

33. Mivelhogy az embernek kétséges élete bizonytalan veszedelmekben forog, minden napot nyereség gyanánt tarts magadnak, valaki szorgalmatoskodol.

34. Ha mikor meggyőzhetnéd is, néha engedj az te társodnak, mert az szerelmes barátok engedelemmel tartatnak meg.

35. Ne kételkedjél kisdedet adni, mikor te nagyot kérsz mástól, mert az kedveskedés ezféle dolgokkal kapcsolja öszve a barátságos embereket.

36. Eltávoztass háboruságot inditani, azkivel teneked barátságod vagyon. Az harag gyülöséget nemz, az egyesség pedig élteti (neveli) az szeretetet.

37. Mikoron teged az bánat (bosszuság) haragra kinszerit szolgáidnak vétkek miatt, te magadat megmértékeljed, hogy az tijéidnek engedhess.

38. Azkit eröddel meggyőzhetnél is, néha türéseddel győzzed meg, mert az engedelmes türés az erkölcsnek mindenkor nagy jóságos cselekedeti.

39. Megtartsad inkább azokat, amelyek immár munkával kerestettenek. Mikor az munka kárban vagyon, megnevekedik ez világi szegénység.

40. Néha-néha légy adakozó a te ismerőidhez, szerelmes emberidhez es barátidhoz; de mikoron bódog vagy, temagadnak mindenkor jobb akarója légy.

LIBER SECVNDVS.

1. Ha földnek mívelését (szántását) akarod megtanúlni, az Virgiliust olvassad; avagy ha inkább kevánod megtudni az füveknek jóságit (hasznait), az Macer teneked versekkel megmondja. Ha továbbá az római es polgári hadakat akarod megérteni, az Lucanust olvassad, azki az hadaknak ütközetit megírja. Hogyha az szeretetet kevánod, vagy olvasván szeretni akarsz tanúlni, az Ovidius irását olvassad; ha pediglen gondod arra vagyon, hogy bölcsen élhess, hallgasd meg hogy hogy tanulhasd meg

minemű dolgok által mehet véghez az vétek nélkül való élet. No azért járólj ide, es mi legyen az bölcseség, tanold meg ez könyvecskét olvasván.

2. Ha lehet tőlled, még az ismeretleneknek is használni megemlekezzél. Hasznosb az országnál, jótéteményekkel barátokat szerzeni.

3. Az isten titkainak hagyj békét, es az ég mi legyen, ne tudakozzad: holott te halandó ember légy, az halandó állatokról viselj gondot.

4. Hadd el az haláltól való félelmet, mert bolondság minden időben attól félni. Mikor az haláltól rettegsz, életednek is minden örömét elveszted.

5. Megharaguván, bizontalan dologról ne vetélkedjél: az harag megbántja az elmét, hogy igazat ne láthasson.

6. Hamar jóakarattal költs, mikor az dolog kevánja, mert kell valamit adni, mikor az idő avagy a szükség kevánja.

7. Azmi felettébb való dolog, eltávoztassad, es kicsinnek örülni megemlekezzél: mert az hajó is inkább bátorságos, amely csekély vízben eveztetik.

8. Azmit szégyenlesz, a te társaidtól eszessen eltitkoljad; hogy többen ne kárhoztassák azt, azmi teneked egyedől nem tetszik.

9. Ne alitsad azt, hogy az gonosz emberek az ő vétkeket az büntetéstől megnyernék. Ideig az vétkek titkolódnak, es idővel kinyilatkoztatnak.

10. Ne utáld meg az kisded testnek vagy embernek erejét: mert tanácscsal bővölködik az, azkitől az természet az erőt megtagadta.

11. Azkit tudándasz hogy tehozzád nem egyenlő, ideiglen engedj neki; mert gyakorta látjuk, hogy az erős az erőtlentől meggyőzettetik.

12. Ismeröd ellen ne vetélkedjél beszéddel mert néha kicsin beszédből nagy háborúság támad.

13. Az isten mit végezzen felőled, varázslással ki ne keressed, azaz annak végére ne menj, mert tenállad nélkül elvégezi ő mit rendeljen tefelőlled.

14. Megemlekezzél felettébb cifraságot eltávoztatni az irigységért. Azaz ne légy cifra: mely ha semmit neked nem árthat is, de mindazáltal azt szenvedni másnak igen nehéz.

15. Állhatatos elmével légy, mikoron hamissan kárhoztattatol (sententiáztatol), mert senki sokáig nem örül, azki hamis bíró által nyeri meg perit.

16. Az elmúlt háborúságnak szitkait elő ne számláljad: mert az ellenkezés után az haragról megemlekezni gonosz emberhez illik.

17. Temagadat se ne dicsírjed, se pedig ne szidalmazzad, mert azt az bolondok cselekedik, azkiket az heában való dicsiret gyötör.

18. Mértékletesen élj az te keresményiddel, miglen költséged bővölködik, mert rövid időn elkél, azmi hosszu időn gyüjtettetett.

19. Esztelen légy, mikor az idő vagy a dolog kevánja. Bolondságot tettetni helyén nagy eszesség.

20. Eltávoztassad az buja életet, es ezzel egyetemben megemlekezzél eltávoztatni az fösvénységnek vétkét is, mert ezek a te jó híreddel neveddel ellenkeznek.

21. Ne higyj te mindenkoron annak, azki valamit beszél: igen kevés hitelt kell adni azoknak, azkik sokat szólnak.

22. Azmit italoddal vétesz, temagad meg ne

bocsássad magadnak, mert semmi vétke az bornak nincsen, hanem az ivónak vétke.

23. Titkos tanácsodat veszteg hallgató barátodra bízzad; testednek pedig gyógyitását hűv orvosra bízzad.

24. Az embereknek méltatlan előmeneteleket (jó szerencséjeket) ne bánjad; mert a szerencse kedvez az gonoszoknak, hogy azután inkább megsérthesse őket.

25. Jó elöve (idején) megnézzed, hogy azmely esetek rejád következnek, azokat el kelljen szenvedned, mert könnyebben sért az meg azmit jó elöve meglátándasz.

26. Az szerencsétlen dolgokban ne bocsásd el elmédet: az reménséget megtartsad, mert az egy reménség az embert még az halálban sem hagyja el.

27. Azmely dolgot ismersz tehozzád illendőnek lenni, el ne bocsássad, mert az alkolmatosság elöl üstökös, hátol pedig kopasz.

28. Azmi következik, azaz, azmi immár elmúlt, arra nézz, az mi pedig rejád következendő, annakelőtte meglássad. Azt az (Janus) istent kövessed, ki mindkét részét nézi (ki mind elő, s mind hátra néz.)

29. Hogy erősb légy egészségedben, néha mértékletes légy. Az gyönyörűségnek kevessel tartozunk, de az egészségnek sokkal.

30. Temagad egyedől soha az községnek itiletit meg ne utáljad, hogy senkinek ne kellessél, mikoron sokakat akarsz megutálni.

31. Kiváltképpen legyen teneked fő gondod egészségedre, az mi legelső. Az időt ne kárhoztassad, holott temagad légy fájdalmadnak oka.

32. Az álommal ne gondolj, mert az embernek elméje azmit kéván, mikor vigyáz (émette) remélvén, álmába ugyanazont látja meg.

LIBER TERTIUS.

1. Ezeket az en verseimet valamely olvasó kevánod megérteni, ezeket az en parancsolatimat vegyed, melyek az életnek igen kedvesek. Készítsed az en parancsolatimhoz az te elmédet, es tanulni meg ne szünjél: mert az tudomány nélkül az embernek élete olyan, mint az halál-

nak képe. Sok hasznot vehetsz innen magadnak: ha pediglen megutálandod ezt, nem engemet ki ezt írom, hanem temagadat utálod meg.

2. Mikoron te igazán élsz, ne gondolj a gonosz embereknek rágalmazó szavokkal: nincsen az mi hatalmunkban kiki mit szóljon mifelőlünk.

3. Mikoron bizonságul hivattatol (tanuba idéztetel), mindazáltal tisztességed helyén maradván, azmennyire tőled lehet, barátodnak vétkét elfedezzed.

4. Az hizelkedő es csélcsapó beszédeket eltávoztatni megemlekezzél. Az igazságnak egyigyű tiszta beszéde vagyon, az hazugságnak pedig csalárdság.

5. A restséget eltávoztasd, mely az életnek tunyaságának mondatik; mert mikor az embernek elméje ellankad, az testet is megemészti az restség.

6. Néha-néha az te dolgaid közzé örömöt is egyelíts, hogy elmédben akarmely munkát is elviselhess.

7. Más embernek beszédét avagy cselekedetit soha meg ne feddjed, hogy hasonlatosképpen tegedet is más ember meg ne csufoljon.

8. Azmit teneked az sors (szerencse) adand, azaz, ami teneked szüléidtől testamentumba hagyatik, registrumban béirjad, es öregbítvén megtartsad, hogy ne légy az, kit az hír szólhasson, azaz, hogy az község között beszédbe ne kelj.

9. Mikoron gazdagságod bővön vagyon az te vénségednek végén, cselekedjed, hogy adakozván élj, nem fösvényen, barátidhoz.

10. Te úr lévén, az te szolgádnak hasznos tanácsát meg ne utáljad. Senkinek értelmét meg ne utáljad, ha hasznos.

11. Ha nincsen marhádban es kincsedben az, mi azelőtt volt, cselekedjed azt, hogy élj megelégedvén azzal, azmit az idő ád teneked.

12. Eltávoztasd, hogy felcséget ne végy jegyruhának szine alatt, vagy gazdagságnak okaért; meg se igyekezzél tartani, ha háborgó kezd lenni.

13. Sokaknak példájából tanold meg minemű cselekedeteket kövess, es melyeket távoztass el: mert más embernek élete minekünk tanító mesterünk.

14. Azmire erőd vagyon, azt késértsed meg, hogy az dolognak súlyságával megnyo-

mattatván, a te munkád le ne omoljon (erőtlenüljön), es az késértett dolgot hejában el ne hagyjad.

15. Azmit esmérsz hogy nem igazán lött, azt el ne hallgassad, hogy ne láttassál hallgatásoddal az gonosz embereket akarni követni.

16. Az bírónak segitségét kérjed az hamis törvényben, avagy hamis törvénynyel megnyomattatván. Mert a törvények is aztkevánják, hogy az (súly) igazság igazgattassék.

17. Azmit érdemed szerént szenvedsz, békeségessen szenvedni megemlekezzél; es mikoron magadnak bünös vagy, az te magad itileti szerént kárhoztasd magad.

18. Cselekedjed hogy sokat olvass, es elolvasván, sokat eltörölj (megemendálj), mert az poéták csudálatos dolgokat énekelnek, de nem hitelre méltókat.

19. Az vendégek között (az lakodalomba) mértékletes beszédü légy, hogy ne mondassál csacsogónak, mikor tisztességesnek akarsz tartatni.

20. Az te megharagudt feleségednek beszédétől ne félj, mert az asszonyállat mikor sír, könyhullatásival csalárdságot szerez.

21. Az te keresményeddel élj, de ne láttassál azokkal gonoszúl élni: mert azkik az ömagokét megemésztik, mikor oztan nincsen, az másét követik, azaz más emberre szorúlnak.

22. Magad eleiben vessed, hogy az haláltól nem kell félni: azmely halál ha nem jó is, de mindazáltal minden nyomoruságoknak vége.

23. Az te feleségednek nyelves voltát, feddését eltürjed, ha egyébképpen jó; mert gonosz dolog, ha ki semmit nem akar türni, sem pedig nem hallgathat.

24. Az te édes szüléidet szeressed nem nehéz kegyességgel; az te anyádat is meg ne bántsad, mikor szüléidhez akarsz jó lenni.

LIBER QVARTUS.

1. Valaki csendesz életet kévánsz követni (élni), es elméddel vétkekhez nem ragaszkodni, azmelyek az erkölcsnek igen ártnak: megemlekezzél rólla, hogy ezeket az parancsolatokat mindenkoron olvassad. Találsz ezekben vala-

mit, azmelyben az te magad-tanitása által élhetsz.

2. Utáld meg az gazdagságot, ha elmédben bódog akarsz lenni, melyet azkik nagynak böcsülnek, fösvények lévén mindenkor szükölködnek.

3. Az természetnek hasznai semmi időben teneked el nem fogynak, ha azzal megelégedel, azmit kéván az élet.

4. Mikoron esztelen vagy, es temagadat eszeddel nem igazgathatod, ne mondjad az szerencsét vaknak, azmely nincsen.

5 Szeressed az pénzt, de mértékletesen szeressed az ő formáját (ne gyönyörködjél benne), melyet csak egy szent es tisztességes ember sem kéván hogy legyen. Azaz, azki a pénznek szeretetibe veti reménségét, nem szent, sem tisztességes ember, hanem fösvény.

6. Mikor kazdag vagy, megemlekezzél testedre gondot viselni: az beteg kazdagnak vagyon pénze, de nincsen ömaga.

7. Mikoron tanulván, valaha elszenvedted az te mesterednek vereségét, elszenvedjed az te atyádnak birodalmát is, mikor beszéddel reád haragszik.

8. Oly dolgokat cselekedjél, azmelyek hasznosok; viszontag eltávoztatni megemlekezzél, azmelyekben vétek vagyon, es semmi bizonyos reménsége nincs az te munkádnak.

9. Azmit ajándékozhatsz, ingyen engedjed az tetölled kérőnek, mert az jókkal jót tenni, az nyereségnek része.

10. Azmi teneked kétséges, mindjárást meghányjad vessed, mi legyen, mert azok szoktanak ártani, azmelyeket először elmulattunk (semminek véltünk).

11. Mikoron tegedet tartóztat a szerelemnek káros gyönyörűsége, az toroknak ne engedj (kedvét ne keresd), amely torok az hasnak gyönyörűsége.

12. Mikoron te magadnak eleibe veted, hogy mindenféle (oktalan) állattól kelljen félned, hagyom teneked, hogy az emberi állattól inkább félj.

13. Azmikor az te testedben kemény erő vagyon, bölcseséget is tanulj: úgy mondathatol erős férfiúnak.

14. Az te ismerőidtől kérj segitséget, hogyha szükölködöl (nyavalyád vagyon): mert senki

nem lehet teneked jobb orvosod, mint az te hű barátod.

15. Holott te légy vétkes, miérthogy az áldozat hal meg teéretted? Bolondság másnak halálában idvességet reménleni.

16. Mikor te magadnak avagy társot, avagy hű barátot keressz, az embernek nem gazdagságát, hanem életét (erkölcsét) kell kévánnod.

17. Élj az te keresett gazdagságoddal, eltávoztassad az fösvénységnek nevét. Mit használ teneked az gazdagság, ha bövölködöl szegényül élvén?

18. Ha kévánod megtartani tisztességes hírédet nevedet míg élsz, cselekedd hogy szivedszerint eltávoztassad, amelyek az életnek gonosz örömi.

19. Mikoron elmédben bölcs vagy (iffiú korodban), ne vessed meg az vénséget (az vén embert); mert azki vén ember, gyermeki értelem (ész) vagyon abban.

20. Tanulj valamit, mert mikor az szerencse hirtelen eltávozik, az tudomány megmarad, es az embernek életét soha el nem hagyja.

21. Mindeneket meglåss alattomba, kiki mit szóljon: mert ugyanazon beszéd az emberek-

nek erkölcsöket el is fedezi, es meg is jelenti.

22. Gyakoroljad az te tanuságodat, jóllehet megtanultad a tudománt (a mesterséget); mert miképpen az gond (gondolkodás) segiti az elmét, azonképpen az kéz is az életet.

23. Ne gondolj sokat az reád következendő halálnak idejével. Nem fél az az haláltól, azki meg tudja utálni ez életet.

24. Tanulj, de az tudós emberektől, az tudatlanokat pedig te is tanítsad, mert az jó dolgoknak tudományát el kell terjeszteni.

25. Annyit igyál, azmenyi lehet (az természet keván), ha te egészségben akarsz élni, mert az italban való gyönyörüség nagy-gyakorta az embernek gonosz betegségének oka.

26. Valamit nyilván dicsirsz, es valamit nyilván jovallasz, meglásd hogy ugyanazont viszontag állhatatlanságnak vétkével ne kárhoztasd, azaz állhatatlannak ne mondjad.

27. A te csendesz dolgaidban (állapatodban), azmelyek ártalmasok eltávoztassad; viszontag az te szerencsétlen dolgaidba jobbat remélleni megemlekezzél.

28. Tanulni meg ne szünjél, mert a bölcse-

ség gonddal nevekedik. Az ritka eszesség hosszu ideig való gyakorlással adatik.

29. Mértékletessen (képes szerént) dicsird barátodat, mert akit gyakran jovallottál, egy nap megmutatja minemü barátod lött legyen.

30. Ne szégyenljed mástól megtanittatni, azmit nem tudandasz, mert dicsiretes dolog valamit tudni de szemérem semmit nem akarni tanulni.

31. Az Venussal es az Bachussal, azaz a szerelemmel es az borral háboruság is, gyönyörüség is vagyon együtt. Azmi jó ezekben vagyon, elmédben befoglaljad, de eltávoztassad az háborgást.

32. Elbocsátkozott szüveket es hallgatókat megemlekezzél eltávoztatni, azaz afféle emberektől megoltalmazzad magadat, mert az folyóviz is, ahol csendesz, lassan foly, netalám szinte ott mélyebben vagyon viz.

33. Mikoron tenéked nem tetszik az te dolgaidnak szerencséje, állapatja, az más ember állapatját nézd meg, annál micsoda külömbséggel légy alábbvaló.

34. Azmi tölled lehet, azt kisértsed meg, mert az part mellett evezni sokkal bátorsá-

gosb, hogynemmint az vitorlát az mélyre terjeszteni.

35. Az igaz ember ellen hamissan ne vetélkedjél; mert mindenkoron az isten az hamissan való haragért bosszút áll.

36. Ha gazdagságod elvitetik, ne sirasd bánkódván, de sőt inkább örülj, ha teneked (gazdagság) történendik lenni.

37. Nehéz kárvallás, azmelyek vadnak azokat kárvallással elveszteni. Vadnak némelyek, melyeket békeségesen illik elszenvedni barátunknak.

38. Ne igirj temagadnak hosszú időket. Valahova mégy, mindenütt követ az halál, mint az árnyék az testet.

39. Temjénnel engeszteljed az istent, az tulkot hagyjad felnőni az ekére, szántásra. Ne higyjed hogy az isten megengeszteltetik, mikor oktalan állat vérének kiontásával áldoztatik.

40. Megbántatván, sértetvén, engedj az hatalmas szerencsének. Azki engedhet, idővel használhat magának, s egyebeknek is.

41. Mikoron valamiben vétkezel, temagad gyakorta megdorgáljad magadat. Mikoron a

sebet gyógyítod, az fájdalom orvossága, gyógyulása az fájdalomnak.

42. Soha ne kárhoztassad hosszu idő után az te barátodat, noha megváltoztatta erkölcsét. Mindazáltal az előbbi ajándékról megemlekezzél.

43. Mennél szerelmetesb vagy, (annál inkább) szolgálatoddal kedves légy, hogy oly nevet ne végy magadra, azmely mondatik tisztességvesztegetőnek.

44. Kétséges lévén (az te életed felől), eltávoztassad, hogy minden órában ne légy nyavalyás, mert az félelmeseknek es szivökben kétségeseknek illendő az halál.

45. Mikoron szolgákat vejendesz az te tulajdon hasznodra, szolgáidnak is mondjad, de mindazáltal megemlekezzél rólla, hogy ők is emberek.

46. Az első alkolmatosság mindeneknek előtte ragadtassék tetőlled, hogy ismet ne keressed azokat, azmelyeket immár azelőtt elmulattál.

47. Az gonosz embereknek hirtelen halálokon ne örülj, mert (azonképpen) az bódogok is

(az jámborok is) meghalnak, azkiknek életek vétek nélkül vagyon.

48. Hogyha teneked feleséged vagyon, marhád pedig nincsen, es felöile gonosz hír vagyon, itiljed eltávoztatni valónak lenni az te társodnak kétséges nevét.

49. Mikoron történik teneked szorgalmatosságod által sokat tanulnod, cselekedjed, hogy (még is) tanulj, es eltávoztasd, hogy nem tudsz taníttatni.

50. Csudálod-é hogy en nyilván beszéddel irtam ez verseket? Ez két-két verseket hogy öszvefoglalnám, az értelemnek rövid volta cselekedte.

SZÓTÁR.

I.

PESTI GÁBOR MESÉIHEZ.

a rak : hogy mindenik szolgának megadná abrakát az kenyérből : részét, adagát. 13.
ajándok : ajándék.
áldozni 190. kecskéket áldoznának és égetnének. Ugy látszik itt az áldozni alatt nem „sacrificare“ „opfern“ értetik, hanem csak is égetni. Ehez tart e phrasis is : a nap leáldozik.
alít : vél, tart : bódogbnak alítanám magamat 88.
állapék : állapodék 188.
állat : állatjára nézve : külsejére nézve 14. dolog 138. lelkes állat : animal, s ez értelemben néhutt már magában is „állat.“
állat : állít.
am : ím (innen : am-az).
elámélkodik : elámul.
anni : annyi.
aram : arany 23.
áros ember : kereskedő.
asszu : száraz : mikoron .. az fészek asszu volna 190.

---

barátos : barát 129,232.
bársom : bársony 160.
bátor : bizony 158.
benne : jól ivék benne : belőle 9. 55 stb.
bennek : belőlök, közölök 39.
bévelkedik : bővölködik.
béven : bőven.
bír : minden mezejével és mezei marháival bír vala 10. azokra ügyel vala.
megbírta : meggyőzte 18.
bizel : bűzöl, szaglál 129.
bizonyába : igazán 95.
bízván : bízvást 32.

boly : hangyaboly 118.
megbosszúl : megbosszankodik 210.
megbotránkozik : megbotlik 96.
bucsó : bucsu.
búdosik : bújdosik.
búdosó : bújdosó 58 — búdosóba esik : eltéved 219.
búsolog : busong.
megbúsúl : megboszankodik 22.
buvál : bú 114.

---

cirkál 109. keres. V. ö. *szirkál*.

---

csalatság : csalás 22.
csergeni : csörögni : a holló'ról mondatik 36. a kakasról 94. a varjuról 98.
csinált haj, hajas sveg, idegen haj : paróka, vendéghaj 131.

---

dejákság : tudomány 20.
eldejt : eldöjt, eldönt 141.
demagya : azonban, még is, mindazáltal 17. 33. 53. 77. 227.
disznóhal : delfin 157. (Verancsicsnál is).
dolgos : munkás, cseléd.

édesden : édesdeden.
ehen, ches, megehül, ehség : éhes, éhen, megehül, éhes lesz, éhség.
megehnitő : megenyhítő 247.
el-be : nyomatékosban 69.
ellappant : ellapult, lelapulva elrejtezett 196.
ellenkedik neki : ellent tesz 37.
elől : elő; előltalál 88.
előttek-járó : előljáró 221. (tyúkoknak előttek járó); ki előttek járó vala 230.
emelít : emelint 149.
enim : enyém 29.
énnem : ennen 109.
enyészteni magát : elrejteni magát 100.
ér : idéz; törvénbe éré 53.
érel : bántani (megsebesiteni) szekercével 54. gerelylyel 137.
erével : erővel 198.
erül : örül.
leesik : összerogy 84.
eskeszik : esküszik, eskszik 78.
ét : étel : valának beszerezve jó étek 55.

---

fakép : faszobor 198.
fél : hátulsó feleit 71. hátulsó részeit (alfel).
feleidet : rokonaidat 237.

felekezik : barátkozik, szövetkezik, társasul.
el-*felemelíti* haragját : felgerjeszti 233.
felire, egy verem felire : felibe 210.
felfele : félre 114.
fereferencse : baj, veszély? 63,208.
fi : fü. 102.
meg*fiazék* : megfiadzék 190.
fiteztet : melenget 145.
fog : kezd; az munkát nagy gyorsan fogja vala : kezdi vala 9. ordítani fogá 29. 39. ivölteni fogá 38. halászni fogá 201.
foghatatlan : a mi nem fog valakin v. valamin 144.
foglalni magát valamiben : kik nagy kérkedésbe magokat foglalják 242 : kik valamivel nagyon kérkednek.
meg*fogyatkozik* erejétől: erejét veszti 100.
folt kenyér 178. folt hús 36,190. darab.
forgódni : forgolódni 166.
fogvaslaló : fogvasító 235.
fő : eleje valaminek : a kútfőnek az feje 26.
főző : szakács 78.
fulák, fullák : fullánk 223.
futamik : futamodik.
futos : futkos 33.
fuvó : lehelő? 209.

---

gimelcs : gyümölcs 184.
gömbeli : gombölyü 193.

---

gyakik : szuródik : lábamba tevisk gyakék 61. 181.
által*gyak* : általszúr 195.
gyermecske : gyermekecske 120.
gyíht : gyüjt 118.
fel*gyólad* : felgyúlad 190.

---

ha : vajon : nem tudhatom ha tőke avagy ember 11.
had : baj, veszély 137.
hagy : meghagy 106. 167. 225.
hagyigál : hány-vet 157.
hajlak : hajlok, hajlék 196.
hal : a csiga belseje 35.
hálálatlan : háladatlan 30. 49 (nekem 133).
hálálatos : háladatos 10.
meg*hallad* : meghalad 115.
hamarságos : gyors (Balassánál is) 213.
hánni, magát : hánykolódni 157.
hántatja magát : hánykódik 154.
haragosképen : haragosan 119.
haragszemmel : haragos szemmel 17.
harogat : feszeget? 180.

használatlan : haszontalan 12.
hátra hadni : elhagyni 184.
hertelenkedik, rejá : hirtelen reá ugrik 94.
hevi : hév, forró 17. 145. 146.
hitvánság : valamely hitvány ember v. állat 32.
hód : hold 121.
hogy : midőn 62.
hogyne, hogynem : hogysem 33. 117.
hogynemmint : hogysem, semhogy 67. 244.
holnapon : holnap 167. 168.
elhordozni (elhordozik) elhordozkodni (ez a ma szokott forma ismétlő) 169.
hös : bajnok 174.

---

ide : idő ; idével 39. 82. 181. 213. — *idés* : idős 72. 101. 154. 248.
idealá : ittlen 26.
idésded : idősded 167. (e helyen : érett).
igaz elég : untig elég 28. 64. 65.
igyen : így.
igyenes : egyező, egyes 83.
igyenesség : egyesség 138.
igyenetlenség : egyenetlenség 83.
il : ül.
illatozás : szaglás 17.
incselkedik : igyekszik 71. 124.
ingyen . . sem : egyáltalában nem 26. — *ingyen sohasem* : egyáltalában és soha sem 87. (V. ö. Kerekes Ferenc „Értekezés és Kitérések“ (Debr. 1836) című munkája jeles fejtegetéseit a tagadó *n*-ről, s különösen a 269. 270 ll.).
innegtova (másoknál a régiségben : innektova) : innentova, ezentúl 214. V. ö. *tovak*-innet.
ismeg : ismét ; legrégibb formája e szónak, hol a meg (megint) még eredeti alakjában van meg (találtatik : *esmeg* is ; ebből lettek esmég, ismég; majd esmét, ismét).
ir : fest 188. — *irott fő* : festett fő 56.
megiréll : megirígyel 140.
it : üt. — *iteget* : ütöget.
iz : üz.

---

jár : káromra járál, ellenem járának 26.
jószágos : jószágos 23.

---

kalám : kalán 21.
karéj : kútnak az karéja : kút kerítése 208.

kazdag, *kazdagság* : gazdag, gazdagság.
kecskeolló : kecskefi 52.
kecskéül : kecskemódra 52.
kecskézik : az szód kecskézik ; kecskemódon szól, mekeg 52.
kegyetlenke 89.
kegyik : pedig.
kel, kél : halad; semmi nem kele benne : 168. nem kél dolgába : nem halad a dolga 120. — *elkel* : elmúlik 50.
kell : kellemes 33.
kellemetes : kellő 49. 58. 89.
kelletik : kell 21.
kenyergés 109. *könyerg* 117. könyörgés, könyörög.
kenyü : könnyü 154.
kép : mód; meg nem mondhatom a képét 88. a módját ; ezért mondjuk : képtelenül : mód nélkül.
későbben : későbben 19.
kesely : keselyü 35, 92, 104, 122 stb.
keserül : sajnálkozik ; jámboron 229.; *rajta* 134. megkeserülé *ötet* 145. 228. sajnálá.
kerülő : kerülő, labyrinth. 110.
kevecs : kövecs.
kevér : kövér.
ki : mi, ami : ki legjobban ijeszti vala öket 51. az-az : az, mi . . .
ki mind : kiki, mindegyik 140. — kinek mind : kinek-kinek 106. 189.
kivül : kivül 108.
koppia : kópja 27.
kökép : kő képszobor 142.
kötőlék : köteg, batu 187.
kútfő : forrás 66. 143.

---

lakhatatlan : lakni nem tudó 193. hogy lakhatatlan volna (ő, a kesely) ez földnek színjén, azaz nem lakhatnék.
lakik : lakozik ; mikor ott laknának 33.
fel*lakni* : felemészteni 70 ; másutt : lakmározással eltékozolni (vagyonát) 226.
ledér : csalfa, hazug, könnyen gondolkodó 204.
lehni : lehelni 145.
lopó : tolvaj 46. 143.
lovag, lovagos : lovas 131.

---

magabiró : önhatalmu 43.
magasdad 95.
marha : vagyon, jószág, dolog : 25. 226.
marok vesszö : csomó, fogás 9.
meg : össze; megszaggatá : összeszaggatá 26. 27. 45 stb.

méltatlan : ha te méltó vagy is az bintetésre, én méltatlan, ki teged megbintesselek 32.: hozzám *nem illő* hogy teged. . .
melyek : melyik 161.
menetség : mentség 40.
meni : mennyi.
menyegzéje : menyekzője 245.
mert : hogy 79.
mevet : nevet 67.
miatt : által ; meg kell halnod énmiattam 94.
mindaggyig : mindaddig 109.
miel : mivel 173. 178. — *mielkedet* : mivelkedet 177.
mihelyen : mihelyt 222. 223.
mikoron : mikor ; de „minthogy“ értelemben is 55.
minapon : minap.
mind . . . s mind : mind . . mind 72.
mindennapon : mindennap.
mire hogy : miért.
megmivel : megtesz, megcselekszik 112.
mondion mondja : folyvást, ismételve 60.
mukálódó : munkálkodó 212.
múlat, elmúlat : eltávoztat; mit a csillag hoz , el nem múlathatja189. 151. 189. — minden dolgomat az éneklésbe kellett elmulatnom : eltávoztatnom , elmulasztanom 118.
el*múlék* mellőle : elhajlék, engede, kitére 136.

---

nagyobban : inkább 25.
ne meg ! : ime, ne ! 184.
nevezetes test : genitalia 179.

---

nyavalya : baj, nyugtalanság ; inkább akarom bátorsággal az én kevesemet, hogynemmint enni nyavalyával az te sokadat 33.
nyavalyás : gyenge 26.
nyerettes : nyertes 124.
el*nyújtá* : elnyújtá 209.

---

olcsárl : ócsárol 33. 66.
olló : fiók állat ; kecskéről mondatik 52.
olymint : mintegy 31.
oztannan : aztán 170.
ottan : azonnal 208. (*legottan* 223).
ohajt : sohajt 180.
ok : okosság 61.

ökleldez, öklöldez : döfdös, döföget 37. 144. 148.

önneni : magáéi 20.
önnenközettek, önnenköztek : egymás között 83. 138.
ösmerő : ösmerős 89.
ösztevér : ösztövér, sovány 111.
öll : önt 55.
öllet : öntet 23.
öllöz : öntöz 19.

---

megpálcál : megpálcáz, pálcával megver 38.
párdus, párdusvad : párduc 158. 163.
picsek , picsök : ptrücsök 118. 151.
pihen : piheg 129.
pokol : rosz ; pokol eb 127. pokol dolog 191. — nincsen *poklabb* az hazug embernél 204. — pokolszemmel nézni : rosz, fenyegető szemmel 216.
pubtenevére : denevér 64 (háromszor e lapon). Még Pápai Páriznál is : tenevér és puppenevér.
punika-almafa : granátalmafa 241.

---

régenték : régiek 23.
rekeg : koákol (a béka) 43. Pápai Páriznál : *regő* béka : rana *stridula*.
remek : darab ; egy remek hús 78.
revideden : rövideden. *Aes. Élete.*
Ródbeliek : Rhodusbeliek 174.

---

sántál : sántít 181.
megsárgódik : megsárgul 167.
semi : semmi.
sietetesség : sietség 185.
sokas : sokféle 159.
suppan : esik a vízbe 43.

---

szabados : szabad, munkára nem köteles 154.
megszaggat : összeszaggat.
megszakaszt : étketet : megvon 20.
szégyentelen : szemérmetlen 229.
szeretni valamivel valakit : megajándékozni 45. 51.
szerez : frígyet : megbékéllik 68. — *be*szerez : betesz 55. *meg*szerez : elrendel 19. 88.
szertetlen : szertelen 8.
szerzés : rendelés 19. szerződés 29.
elszégyenget : szégyennel elűz 57.
szüldiszno : süldő 47.
szünetlen : szünetlen.
szirkál : ha szégyent fejére nem akar szirkálni : keríteni 57.

szív : bátorság 51.
szök : szökik 213.
szükellik : 27. — kiszököllem, kiszököllék 3-d. személyben, kiszökellem 171.
szőlefejek : szőlőfejek 235.
szőri : szőrű 156.
szükes : szükséges 47.

---

találom : munkámmal találom : azaz munkámmal keresvén szerzem 156.
megtalálás : ki-, feltalálás. 9.
tall : toll 57.
taraltyu : zsib, lom, 130.
tanácsosz egyebet rája 194 (*berathen*).
feltart : fentart, táplál; tartott vala fel egy kigyót 54.
tat! igen is, úgy vagyon! 18. 218.
téglagyártó : téglavető 109.
tehát : akkor 78.
tét : tett, eselekvés 45. 150.
tetem : csont; az teteme (a bárónak) torkába akada 30.
tétemény : tett, munka 49.
tolcsa : tócsa 27.
tovak-innet : tova, el innet 236.
tolfa, tölyfa : tölgyfa 116. 136.
tör : sért; meniszer törted meg az ő oltárokat ragadozásoddal. 41.
megtörik : eltörik 35. — összezúzódik, megtörék szeme szája 181.
történik : kinek ilyen jó ura történt : jutott (t. i. történetből) 28.
tőstől : 116 (mint gyökerestől).
tövisk : tövis.
tusz : kezes; adák tuszon az ő kölykeit 68.

úgyan : úgy.
unos-untalan : mind untalan 72. 107.
untat, eluntat : unszol 43.
útonmenő, útonjáró ember : (*viator*) 161. 184.

---

megvág : levág 90.
vajhogy : vajmi nagyon! 139.
vakar : fejére kisebbséget vakar : hoz 59.
vakarkodik : igyekszik erővel, vesződik erőlködik 66.
vakondag : vakondok 72. 242.
valamikoron : valamely ízben, egyszer 188.
válik : attól függ; mert válik ki mondja 35. (mondjuk ma is: meg-

válik ; embere választja stb.

vall : *habet*; természeti nem vallja ; azt a cserpálca . . megvallja 38. (illum fustis quercinus habebit).

megválva (*-től*) : ketteitől megválva : kettőt kivéve 14.

végil : végett 27.

vegyetek véget : vessetek v . . 241.

vélte : ritkán 73.

venike : venyige 27.

elölvenni : megelözni 11.

ver : ráüt ; sok vadakat verének és fogának 106. (így mondatik : tábort felverni).

veszekedik : vesződik, bajlódik 48. 110. — elvész, megbomlik 60.

veszél (veszély) : rosz, gonosz ; minden veszélt érdemlenél 22. 32.

veszet : veszejt ; sokat el ne veszess 46.

vigaszni : gyógyulni 178. — *megvigaszik* : meggyógyul 74.

vigaszság : vigaság 205.

vigaszt : orvosol, gyógyít 105.

megvillámodik : megvilágosodik 88.

viselni : életedet jól viseljed : folytassad 155.

vissza lesz : visszás ; leszen neki dolga, mint alítaná (véleménye ellen) vissza 217.

elvonít : elcsen 79. — elvonítá magát : elvoná magát 161.

elővonítá : elővoná 212.

II.

A GÖRÖG BÖLCSEK JELESMONDÁSIHOZ ÉS P. SYRVSHOZ.

alít : vél 279.

anni, anniszor : annyi, annyiszor.

azon : ugyanaz.

bába : vén asszony 268.

békséges : békeséges 253.

birás : uralkodás (imperium) 287.

megbírni : (regere) 278.

birodalom : (erkölcsi értelemben : hatalom) : gravissimum est *imperium* consvetudinis 279. uralkodás 287.

boszuságtól : igazságtalanság (iniuria) 275.

bölcselködni : eszesnek lenni (sapere) 268.
bün a 282. l. culpa és peccatum (vétek) helyett is áll, s így e mondat : Invitat culpam, qui peccatum praeterit, érthetetlen lett.
büntelen : büntetlen(ül) 282.
egyenesség : egyesség (concordia) 274.
eleve való ítélet : előítélet 279. (e helyt hibásan *ellene* áll).
csködjél (csköszik) 263.
esküs : esküvés 252.
félni : vádesettel 279. 287. 288.
fesvén : fösvény.
funder : fondor 264.
fü : fő.
fülö : fülü 274.
gyölöl : gyülöl 259.
gyülöség : gyülölség 263. 288.
hall, a 279. lapon : jól hall = jó híre van.
hidelem : hiedelem 276.
hívség : hitel (fides) 277.
hogynemmint : hogysem.
ideinkoron : idejénkorán (in tempore) 252.
igy : ügy 284.
ingyen a 286. l. végsorában nyomosító értelemmel látszik bírni, holott emlékeink és szótárainkban inkább tagadóval.
inkább bódog*abb*, inkább szorgalmatos*b* (plus est sollicitus, magis beatus) 254.
javall : jóvá hagy, dicsér 264.
javallatni (probari) 258.
kárhoztatik : kárhoztattatik (damnatur) 288.
kazdag, *kazdagság* : gazdag, gazdagság.
kelletik : az sokasságnak kellessél 261.
késérteni : próbálni (versuchen) 280.
készerít : kényszerít.
kivül : teste . . . : testén kivül. 279.
kü : kö 260.
különség : különbség 282. (lehet sajtóhiba is különbség helyett).
lakozik : lakik(habitat)278.
legfü : legfőbb 255.
marha : vagyon 251.
marhás : vagyonos 254.
meg=vissza : hamar *meg*kivánja az (szerencse) azmelyeket adott, azaz visszakivánja.
megmértékelni : mérsékelni (moderare) 252. 259.
meni, *menivel*, *meniszer* : mennyi, mennyivel, mennyiszer.

mennyütő kű : mennykő 278.
miá : által 260.
nyavalyás, nyavalyásságos : (miser) 280. 282.
omlás : romlás 287.
penig : pedig.
pörlődik : pörlekedik 267.
rútság : gyalázat 280.
sohol : sehol.
sugarló : (susurro) 264.
szabados elme : (ingenuitas) 282.
szemérmetesség, rútság (turpitudo) : szégyenletes, rút tett 271.
szeretű : szerető 267.
szidalom : (ignominia) 273.
takaros : takarékos 288.
távoly 264. 267. *távuly* 252.
tisztesség : illendőség (decorum) 251.
titok dolog : titkos 253.
tobzódás : (luxuria) 284.
törvény : itilet 277.
ű : ő 267.
ünnön : önnön.
vádolás : (crimen) 273.
valaki : minden aki 260.
verfely : kocka 269.
vigyázván : ébren 267.
viselteik : vitetik 285. (így gyakran a régiségben).
visszáltatás : (altercatio) 288.

III.

CÁTÓHOZ.

alit : vél.
állat : dolog; az halandó állatokról viselj gondot: quae sunt mortalia, cura 299.
annyi 291.
bánat : harag, bosszuság (ira) 297.
csendesz : csendes 307. 311. 312. (a XVII. században is még soká dívott forma).
deáki tudomán : (literae).
egyelit : elegyít 304.
élet : azonképpen az kéz is az életet : azaz a *vele-élést* (usum) 311.
jó *elöve* : idején.
émelte : ő ébren lévén, virrasztván (cum vigilat) 303.
es : és.
esztelen : (insipiens) 301. (incautus) 308.
fél, vádesettel : mesteredet féljed 290.

gyanús : gyanús ; az magához gyanús : conscius sibi . . 294.
gyülöség : gyülölség.
ügy : ügy ; egyigyü 304.
ismet : (ismeg) ismét 314.
jegyruha: jegyajándok (*dos*; Heimsteur az egykoru német ford.) 305.
jóságos cselekedet, dolog : virtus.
kazdag : (de *gazdag* is).
képes szerént: képesint, mértékletesen (parce) 312.
marha : vagyon.
az *mély* : mély tenger (altum, hoch Meer) 313.
menyi : mennyi.
megmértékel : mérsékel (temperat) 291.
mulatás : mulasztás 289.
nyilván beszéd: egyszerü, cifrátlan (verbis nudis) 315.
öreghit : szaporit.
pedig, pediglen.
súlyság : teher (pondus, bürde) 306.
eltávoztat : kerül.
vigyáz : viraszt, ébren van 292. 303.

A MESÉKBEN SZEREPLŐ SZEMÉLYEK ÉS SZEMÉLYESÍTVÉNYEK MUTATÓJA.

agg nő 76 dik mese.
almafa 179.
anya 138.
asszony 131.
atya 51.
balha 183. 184.
bakkecske 127.
bárány 2. 38. 49. 163.
barátosok 94.
béka 3. 17. 23. 31. 69. 91. 171.
beteg 72. 169.
bika 85. 98. 102. 111.
csipke 144.
csóka 10.
dajka 86.
darázs 181.
daru 6. 60. 99.
drágakö 1.
eb 4. 13. 19. 47. 48. 56. 57. 64. 92. 117. 158. 160.
edén 105.

egér 3. 9. 14. 67. 111. 156.
ember 110. 129. 130. 132. 146. 147. 154. 184.
erdei isten 109.
erdő 39.
eszterag 27.
északi szél 89.
fakép 146.
farkas 2. 6. 20. 24. 25. 28. 35. 38. 49. 56. 74. 86 135. 160. 163.
favágó 170.
fazék 96.
fecske 16. 168.
fejsze 178.
feleség 185.
férfiu 185.
filemile 66.
fízfa 178.
fogoly 128. 176. 181.
fösvény 104.
galamb 18. 54.
ganejhajtóbogár 142.
gedelye 74.
gyermek 107. 138. 155. 175.
hal 118.
halacska 83.
halász 80. 123. 149. 150. 152.
hangya 30. 70. 84. 114.
has 40.
hegy 21.
Herkules 112.
holló 11. 63.
iffiu 50. 140. 168.
irégy 104.
írott fő 28.
jegenyefa 103.
jevendőmondó 134.
juh 48. 65.
juhpásztor 62.
Jupiter 81. 166. 182.
kakas 161. 128. 164.
kánya 15. 18.
kecske 24. 78. 98.
kesely 10. 59. 63. 87. 141. 142. 147.
kigyó 7. 26. 37. 172.
király 17. 121.
kovács 158.
köszvén 123.
légy 30. 167.
ló. 32. 33. 45. 52. 77.
lopó 19. 107.
lovag 95.
lúd 80. 113.
macska 50. 61. 156.
madarász 54. 136.
madár 34. 71. 79.
majom 41. 81. 115. 121. 124. 157.
medve 94.
menyét 44. 67.
méh 166.
mészáros 47.
nád 82. 100.
nap 89.
nyúl 23. 171. 177.
oroszlán. 5. 12. 14. 32. 43. 58. 69. 73. 78. 85. 102. 106. 107. 140. 161. 162.
orvos. 72. 169.
ökör 31. 42. 64. 116.
öszvér 159.
pacsirta 126.

parasztember 7. 26. 39. 68. 97. 108. 112. 172.
párdus 119. 121.
pásztor 139.
páva 66. 99.
piecsek 84. 111.
pók 125.
rák 88.
reszelő 37.
rigó 136.
róka 11. 27. 35. 41. 43 44. 58. 59. 73. 91. 101. 119. 120. 127. 141. 143. 144. 145. 157. 162. 173. 174.
ruhafejérítő 53.
sas 79.
skorpió 175.
szajkó 29.
szamár 8. 13. 33. 52. 73. 75. 77. 90. 122. 135.
szántóember 57. 60. 62. 148. 181.
szarvas 25. 36. 42. 45. 165.
szegén ember 151.
szerencse 97. 155.
szénégető 53.
szildisznó 20.
szilfa 103.
szolgáló lejány 76.
teknősbéka 87. 177.
teve 93.
tigris 101.
trombitás 55.
tölyfa 82. 100.
tulok 108. 116.
útonjáró 109. 122. 137.
vad 5. 34.
vadász 106. 145. 176.
vadászeb 22.
vadkan 8. 110.
vadmacska 120.
vakondag 180.
varju 65. 105.
vén ember 153.
vidra 133.

TARTALOM.

Lap.

Bevezetés v

Pesti Gábor Aesopusi Meséi betüsorban.

Meseszám

Az két almafáról 179
Egy asszonról és az ő tyúkjáról . . . 131

	Lap.
Az atyáról és a fiairól	51
Az balháról	183
Az balháról és emberről	184
Az bárányról és farkasról	49
Két barátosokról és az medvéről	94
Az békákról és az ő királyokról	17
Az békáról és az ökörről	31
Az békáról és rókáról	91
Az betegről és orvosdaktorról	169
Az bikáról és egérről	111
Az bikáról és kecskéről	98
Az bikáról és oroszlánról	102
Az dajkáról és farkasról	86
Az darázsokról, foglyokról és szántóemberről	181
Az maró ebről	92
Az ebről és árnyékáról	4
Az ebről és farkasról	160
Az ebről és az juhról	48
Az ebről és oroszlánról	117
Az irégy ebről és ökerről	64
Az ebről és szamárról	13
Az ebről és a mészárosról	47
Az egerekről és békákról	3
Az városi és az mezei egérről	9
Az egerekről és macskáról	156
Az kérkedéken emberről	129
Az emberről és faképről	146
Az fösvény emberről és irégyről	104

Lap.
Az emberről, ki Apollót késérgeti vala . 130
Az emberről ki beteg és szegén vala . . 151
Az vén emberről, ki halálát kevánja vala 153
Két emberről, kik egymással ellenkednek vala 154
Az emberről, melyet az eb megmart vala 132
Az erdőről és parasztemberről 9
Az farkasról és bárányokról 68
Az farkasról és báránról 32. 163
A farkasról és daruról 6
Az farkasról és az ebről 56
Az farkasról és írott főről 28
Az farkasról és rókáról 35
A farkasról és a kis szildisznóról . . . 20
Az favágó emberről 170
Két fazékról 96
Az fecskékről 16
Egy férfiúról és az ő feleségéről . . . 185
Az fizfáról és fejszéről 178
A galambokról és a kányákról 18
Az gedelyéről és farkasról 74
Az gyermekről és anyjáról 138
Az gyermekről és lopóról 107
Az gyermekről és skorpióról 175
Az gyermekről és szerencséről 155
Az halakról 118
Az halászokról 123, 150, 152
Az egy halászról 149
Az halászról és halácskáról 83

Lap.
Az hangyáról 70
Az hangyáról és picsekről 84
Az hasról és egyeb tagokról 40
Az hegyeknek szileséről 21
Az hollóról és rókáról 11
Az két iffiúról 46
Egy iffiúról és fecskéről 168
Az iffiúról és macskáról 50
Egy iffiúról és az oroszlánról 140
Az erdei istenről és útonjáró emberről . 109
Az jegenyefáról és szilfáról 103
Egy jevendömondóról 134
Az juhpásztorról és szántóemberekről . 62
Jupiter istenről 182
Jupiterről és a majomról 81
Az kakasról és drágaköről 1
Az kakasról és fogolyról 128
Két kakasról, kik egymással vínak vala . 164
Az kakasról és macskáról 61
Az beteg kányáról 15
Az kecskeollóról és farkasról 24
Az keselyről és csókáról 10
Az keselyről és emberről 147
Az keselyről és az ganejhajtó bogárról . 142
Az keselyről és hollóról 63
Az keselyről és rókáról 141
Az kigyóról és az parasztemberről . . 172
Az kigyóról és az reszelőről 37
Az királról és majmokról 121

Lap.
Az kovácsról és ebről 158
Az légyről 167
Az légyről és hangyáról 30
Az lopóról és az ebről 19
Az lóról és oroszlánról 32
Az lóról és szamárról 33. 52
Az lóról és szarvasról 45
Az kopasz lovagról 95
Az ludakról 80
Az lúdról 113
Az madarakról 71
Az madarakról és vadakról 34
Az madarászról és örves galambról . . 54
Az madarászról és rigóról 136
Az majmokról és párdusról 124
Az majomról és az ő két fiáról 115
Az majomról és rókáról 41, 157
Az méhről és Jupiterről 166
Az vén menyétről és egerekről 67
Az napról és az északi szélről 89
Egy agg nőrel és szolgáló lejániról . . 76
Az nyulakról és békákról . . . 23. 171
Az nyúlról és teknősbékáról 177
Az agg oroszlámról 12
Az oroszlánról és békáról 69
Az oroszlánról és bikáról 85
Az oroszlánról és egérről 14
Az oroszlánról és kecskéről 78
Az oroszlánról, ki az parasztember lejánát szereti vala 161

Lap.
Az oroszlánról és rókáról 43
Az nőstén oroszlánról és rókáról . . . 162
Az oroszlánról, szamárról és rókáról . . 73
Az oroszlánról és egyeb vadakról . . . 5
Az oroszlánról és vadászról 106
Az orvosról és betegről 72
Az ökörről és tulokról 116
Az öszvérről 159
Az pacsirtáról és az ő fiairól 126
Az parasztemberről és Herkulesről . . 112
Az parasztról és kigyóról 7. 26
Az parasztemberről és szerencséről . . 97
A parasztemberről és uráról 68
Az parasztról és tulokról 108
Az párdusról és rókáról 119
Az pásztorról ki hajóssá lött vala . . . 139
Az páváról és daruról 99
Az paváról és filemiléről 66
Az picsekről és hangyáról 114
Az pókról és köszvénről 125
A rákról és fiairól 88
Egy rókáról 174
Az kurta rókáról 143
Az rókáról és bakkecskéről 127
Az rókáról és csipkéről 144
A rókáról és az eszteragról 27
Az rókáról és keselyről 59
Az rókáról és menyétről 44
A rókáról és az oroszlánról 58

Lap.
Az rókáról és vadászokról 145
Az rókáról és vadmacskáról 120
A szajkóról 29
A szántóemberről és a darvakról . . . 60
A szántóemberről és ebekről 57
A szamárról 75. 90
Az szamárról és farkasról 135
A szamarról és lóról 77
Az szamárról és az két útonmenőről . . 122
A szántóemberről 148
A szarvasról 36
Az szarvasról és az ő borjáról 165
A szarvasról és farkasról 25
A szarvasról és az ökrekről 42
Az sasról és egyeb madarakról 79
A szénégetőről és a ruhafejérítőről . . 53
A teknősbékáról és keselyről 87
Az tevéről 93
Az tigrisről és rókáról 101
Az tölyfáról és nádról 82. 100
Az trombitásról 55
Az tyúkról és rókáról 173
Az útonmenő emberről, ki egy zacskót találát vala 137
A vadászebről 22
Az vadászról és fogolyról 176
Az vadkanról és emberről 110
A vadkanról és szamárról 8
Az vakondagról és az ő anyjáról . . . 180

Lap.
Az varjuról és egy edénről 105
Az varjuról és juhról 65
Az vidráról, ki ömagának testét elszakasztja 133

XVI. Századbeli Erkölcsiratok.

Lap.
I. Az Görögországbeli bölcseknek szép jeles mondási 251
II. Publius Syrusnak emleközetre méltó mondási 266
III. Az Cátónak jó erkölcsre tanító parancsolati 289

Szótárak.
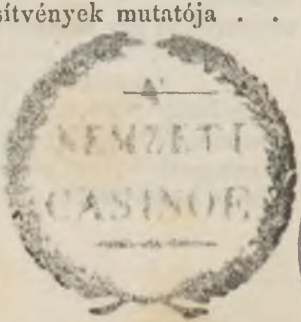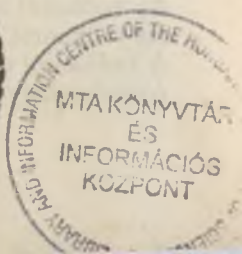
I. Pesti Gábor Meséihez 316
II. A görög bölcsek jelesmondásihoz és P. Syrushoz 324
III. Cátóhoz 326
A mesékben szereplő személyek és személyesítvények mutatója 327